

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

SCLOVENEK

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cekovni račun:
Ljubljana številka
10.650 in 10.349 za
inzerate.

Uprava:
Kopitarjeva ulica
številka 6.

Vpliv evropske vojne na Daljni vzhod

Dogodki v Evropi so popolnoma zatemnili pozorišče Daljnega Vzhoda. Borba, ki je izbruhnila med evropskimi velesilami, je potisnila v ozadje borbo japonskega imperija na Kitajskem. In vendar ni mogoče ločiti teh dveh okrutnih dejstev, vojno v Evropi in vojno v Aziji, ki morata druga na drugo vplivati ter se morajo posledice ene prikazati tudi pri drugi.

Japonska je ob izbruhu evropske vojne zavzela zanimivo stališče. Svoje nevtralnosti v polnem pravnem pomenu besede ni objavila, pač pa je sklenila, da se v vojno v Evropi kot zaveznica ene ali druge bojujoče se evropske velesile ne bo vmešavala. Toda istočasno je sprejela sklep, da se bo odslej še mnogo bolj, kot do sedaj, posvetila zasledovanju svojih lastnih vojnih ciljev na Kitajskem. Toda Japonska je morala pri teh svojih odločitvah računati s tem, da se je ravnotežje, kateremu je svoje dosedanje vojskovanje na Kitajskem prilagodila, z okoliščinami, ki so spremljale izbruh evropske vojne, doživelo velik potres, da se je ustvarilo novo ravnotežje velesil, kateremu se bo morala Japonska v drugem delu svoje kitajske vojne spet prilagoditi. Sovjetska Rusija je do nedavno tudi v okviru japonske zunanje politike veljala kot neke vrste tiha zaveznica Anglije in Francije in je japonska zunanja politika imela proti njej udobno orožje v paktu proti Kominterni, kjer se je znašla v družbi Nemčije in Italije, toraj dveh protivnikov iste Anglije in Francije na območju Evrope. Toda Sovjetska Rusija je kar naenkrat spremenila tabor. Tako je storila tudi Nemčija. Pakt proti Kominterni se je zrušil. Ali se naj japonska vlada prilagodi novemu položaju, tako, da tudi ona sprejme nemško-sovjetsko zvezo kot svojo? V prvih dneh evropske vojne se je zdelo, da se bo Japonska tej zamisli predala. Kot dokaz za to služil nenadno hitra poravnava mongolsko-mandžurskega spora. Toda naslednji tedni so pokazali, da za Japonsko takšna politika le ni varna, ker Sovjetska Rusija svojih zvez s Čangkajškovo Kitajsko ni spremenila, marveč je, nasprotno izjavila, da bo to vlado še nadalje — kakor doslej — podpirala. Tudi je Sovjetska Rusija s pomočjo Nemčije zavajevala v Evropi velika ozemlja ter si svojo mejo napram Evropi zdaj tako utrdila, da bo lahko na Daljnem vzhodu z večjim poudarkom uveljavljala svoje nasprotstvo do Japonske. V trenju teh več ali manj jasnih spoznanj se je zgrudila japonska vlada in preživlja Japonska zdaj že več tednov trajajočo krizo, ki ni nič drugega, kakor iskanje pravičnega izhoda iz zagate, v katero jo je spravil sovjetsko-nemški pakt, ki je japonski zunanji politiki naložil dolžnost, da svojo podjetnost na Kitajskem prilagodi novemu ravnovesju med evropskimi velesilami. Do danes si Japonska še ni na jasnem, kaj naj stori, tem manj, ker so se na Tihem morju kar naenkrat pojavile pomorske sile Združenih držav Severne Amerike ter pri Japoncih vzbudile vtis, da je njihova naloga samo ta, da nadomestijo Anglijo na straži Tihga morja.

Pod pritiskom teh dejstev je razumljivo, da je Japonska sklenila, da se v evropske borbe ne bo vmešavala — kako naj to stori in s kom? — a je tudi razumljivo, da navidezno ugodnega položaja, ko so se evropske velesile morale politično in vojaško več ali manj umakniti s kitajskega področja, do sedaj ni mogla izkoristiti za širokopotezna dejanja v smislu svojega zavajevalnega načrta. Velike vojaške ofenzive ni bilo. Nasprotno, kitajske čete so pokazale nepričakovan odpor, ki je bil na nekaterih mestih celo ofenzivnega značaja. Zadeva z ustanovitvijo nove osrednje kitajske vlade pod vodstvom Čangkajškovega begunca Vanšingveja pa tudi nikakor ne more z mrtve točke, ker japonska vlada rojstvu in rasti te nove, sebi vdane kitajske vlade ne more posvetiti tiste pozornosti, ki bi bila potrebna, da prebrodi prve težave.

Položaj na Daljnem vzhodu se bo razčistil šele v svitu evropskih dogodkov, ki pa danes še ne kažejo ravne smeri. Odvisen bo od zadržanja Sovjetske Rusije, od otipavajoče politike Anglije, ki se še ni odločila, ako naj evropski vojni na ljubo poišče stare zavezniške vez z Japonsko, od Združenih držav Severne Amerike, ki jih je evropska vojna pognala v tihomorsko področje na stražo, ter od toplomera na bojiščih samih, kjer se bo počasi začelo kazati, kje se uveljavlja premoč, ki bo sčasoma tudi odločila borbo. Toda toliko je jasno že danes, da brez evropskih velesil Japonska ne bo požela žetve, ki jo je zasejala. In to spoznanje dela v razpletu političnega življenja na Japonskem samem še največje negotovosti. Svet je danes organska celota in ga ni mogoče razsekati v kose, ki bi lahko drug brez drugega živeli.

Zemunska vrem. napoved: Pooblaščen v severovzhodnih krajih, kjer uveljavne biti nekoliko dežja. Drugod bo prevladovalo jasno s slabim južnim vetrom.

Zagrebska vrem. napoved: Deloma oblačno.

„Sedaj napad na Anglijo“

V Londonu ne verjamejo v nemško ofenzivo proti Franciji, ampak v načrtne ofenzivne napade na angleške ladje

London, 16. okt. t. Londonski tisk po zadnjih dneh, ki jih je izpolnil odmev Chamberlainovega govora, mnogo ugiblje, kakšen korak bo sedaj storila Nemčija. Nekateri so sprožili misel, da bo Nemčija s silno ofenzivo butnila proti Maginotovi črti na francoski meji. Toda vojaški strokovnjaki, ki pišejo v londonske dnevnike, menijo, da tega ni treba pričakovati, marveč,

da pripravlja Nemčija iz psiholoških razlogov napad proti Angliji, kot svojemu prvemu in največjemu nasprotniku. Vojaški strokovnjaki menijo, da bo sedaj Nemčija začela »ofenzivno obrambo«
proti Angliji, to se pravi, da bo učinkovito segla po ukrepih, s katerimi bo poskusila podreti angleško gospodarsko blokado. Nemški napad bo v prvi vrsti namenjen orodju, s katerim Anglija izvaja gospodarsko zaporo napram Nemčiji. Prišli bodo letalski napadi na angleška trgovinska in vojna borodovja, na od vojnih ladij spremljane tovore.

Angleški vojaški strokovnjaki izražajo prepričanje, da angleške nadoblasti na morju ne bo mogoče streti z letalskimi napadi, ker se je izkazalo, da

je protiletalska obramba na angleških ladjah zadostno učinkovita. Zatorej je treba pričakovati večjega delovanja podmornic. Povečana delavnost nemškega letalstva na Severnem morju kakor tudi okrepjeno nastopanje nemških podmornic se navajata kot dokaz za to, da bo Nemčija sedaj skušala v prvi vrsti udariti Anglijo, o kateri se je Hitler sam v svojem zadnjem državnem zboru izrazil »da ima Nemčija tudi proti njej orožje...«
Angleška admiraliteta, tako piše vojaški izvedenec v »Timesu«
si je v svesti naloga, ki čakajo angleško brodogojstvo ter ni čakala sedanjega trenutka, da se zavaruje.

Francozi pričakujejo veliko nemško ofenzivo

Pariz, 16. oktobra. AA. Havas. Izven vsakega dvoma je, da obstoja negotovost o namenih nemškega poveljništva. Vemo, da Nemci zbirajo čete in to zelo znatne v renški pokrajini. Istočasno poskuša nemška pehota pridirati proti francoskim predstražam, pri čemer jo podpira topništvo. Vse to so znaki, da Nemci pripravljajo ofenzivo, ki bo, kakor smatrajo, v kratkem izvedena. Samo logika vojne, posebno če se upošteva težko gospodarsko stanje, zaradi česar ni mogoče misliti v Nemčiji na dolgo vojno, vrh tega pa posledice blokade si-

ljo nemško poveljništvo, da takoj, pa če tudi v krajovnih ofenzivah ujame vsaj nekoliko francoskih vojakov, da bi dobilo obvestila, na osnovi katerih bi se odločila za ali proti ofenzivi večjega obsega. S tem v zvezi je moralo francosko poveljništvo istotako poskrbeti, da ujame nekaj Nemcev, da bi od njih dobilo potrebna obvestila. Seveda so ta obvestila zelo skromna, toda z njihovo pomočjo ter s pomočjo še drugih zbranih podrobnosti se vendar lahko vsaj do gotove mere ugotovijo nameni sovražnika. Izgotovljeni so nameni sovražnika v sektorju nasproti Alzaciji in Loreni, toda ravno tu so v zadnjih dneh francoske predstraže pokazale veliko živahnost. To je oni del bojišča, ki je, kakor se zdi, najugodnejši za morebitno koncentracijo in ofenzivo nemških čet.

Pariz, 16. okt. b. »Petit Parisien«
poroča, da pričakuje francosko vojno poveljstvo v kratkem nemško ofenzivo. Nemške čete v moči 700 do 800.000 mož so pripravljene, da na Saari izzovejo prvo odločilno bitko. Vojni opazovalec pravi, da Francozi s tem računajo in so se dobro pripravili pred vsakim iznenadenjem. Nepristranski dopisniki poročajo iz Berlina, da bo Nemčija storila vse, da zlomi britansko nadoblast na morju. V ta namen bo Nemčija uporabila vse svoje razpoložljive letalske in pomorske sile.

Nemci javljajo poškodbo angleške križarke „Repulse“

Angleška admiraliteta to zanika

Berlin, 16. okt. t. Vrhovno poveljstvo nemške mornarice javlja službeno, da je ista podmornica, ki je potopila angleško 29.000 tonsko oklopnico »Royal Oak«, hudo poškodovala tudi angleško bojno križarko (Battle cruiser) »Repulse«, ki da ne bo več rabna. Angleška admiraliteta je nemško poročilo objavila, ga zaničala ter dodala, »da ne bo več zaničala takšnih poročil, ki so značilni primeri nemške propagande«.

Nemško časopisje sedaj na prvih straneh dokazuje, da je bilo resnično njeno poročilo, da je bil pri znani bitki na Severnem morju med nemškimi letali in angleškimi vojnimi letalnimi potopljen najbolj moderni angleški nosilec letal »Arc Royal«, dejstvo, ki ga je angleška admiraliteta ponovno zaničala. Zato imenuje nemški tisk angleške mornariškega ministra Churchilla »lažnivi prvi lord admiralitete«.

London, 16. oktobra. AA. Havas: Britanski pomorski krogi izjavljajo, da je vest neke nemške radijske postaje o torpediranju križarke »Repulse«
popolnoma iz trte izvita in da je ta vest samo delo nemške propagande, prav tako kakor včerajšnja vest o bombardiranju »Hooda«. Bojna križarka »Repulse«
je bila spuščena v morje leta 1916 in je bila istega leta tudi usposobljena za vožnjo. To je ena največjih angleških vojnih ladij, saj ima 32.000 ton. Njena obsebnost je ogromna. V dolžino meri 242,1 m, široka je 31,3 m, njena globlina, do kolikor se potopi v vodo, pa znaša 9,7 m. Kolos je odlično opremljen z moderno artilerijo, ima namreč šest topov po 381 mm, 15 po 102 mm, štiri po 102 mm (protiletalski topovi), en top za 76 mm in štiri po 47 mm, poleg tega pa še deset torpednih cevi premera 533 mm. Križarka ima 112.000 konjskih sil, kar ji omogoča ogromno hitrost 31 in pol morske milje na uro (ena morska milja je 1.852 m).

Nemške podmornice so potopile tri francoske ladje

Paris, 6. okt. t. Nemške podmornice so v zadnjih dveh dneh potopile tri francoske tovorne parnike, in sicer »Emile Nunget«, »Bretagne«
in »Louisiana«. Nosilnost vseh treh potopljenih ladij znaša nekoliko več kakor 10.000 ton. Posadke so rešene.

O priliki potopitve parnika »Bretagne«
je bilo poškodovanih mnogo rešilnih čolnov, v katerih so se nahajale ženske in otroci, od koščkov granate, ki jo je nemška podmornica po torpediranju izstrelila na Bretagne. Več potnikov je moralo plavati dve uri, preden so jih mogli rešiti. Na sami ladji je našlo smrt zaradi torpediranja sedem mornarjev. Norveški parnik »Grace Holm«
je pretekli petek zvečer naletel na podmorsko mino in se potopil blizu angleške obale. Trije mornarji so utonili.

Konec preteklega tedna so nemške podmornice potopile na Atlantiku dve francoski ladji. Brodogojstvo se prepeljal v neko britansko pristanišče, kjer so zdaj od njih izvedeli podrobnosti o potopitvi. Britanske vojne ladje, pravijo rešenci, so takoj prihiteli reševati in mislijo, da je samo deset ljudi izgubilo življenje, 450 se jih je pa rešilo in so jih včeraj izkrcali v nekem angleškem pristanišču. Razen tega so Nemci potopili ladjo »Loshausen«, kakor smo že poročali, a brez slehernega opomina. Potnike in posadko je prevzela neka britanska bojna ladja. Parnik »Louisiana«
(6963 ton) je ustavila neka podmornica in zahtevala od njega hrano. Ker je kapitan to odklonil, je podmornica začela parnik obstreljevati. Parnik se je potopil. Na drugem francoskem parniku »Bretagne«
(10.108 ton) je bilo 360 oseb, med njimi 125 potnikov, pet mož posadke in dva potnika so ubiti. Ko je ladja

spustila v morje rešilne čolne, jih je podmornica obstreljevala s topovi. (Reuter.)

... in eno angleško

London, 16. oktobra. b. Nemške podmornice so potopile eno britansko trgovsko ladjo. Britanska trgovska ladja je imela 9200 ton.

„Podmornice so večja nevarnost...“

pravijo francoski mornariški krogi

Pariz, 16. oktobra. AA. Francoski pomorski krogi izjavljajo, da je tudi nadalje treba smatrati podmornice in ne letala za najnevarnejše sovražnike bojnih ladij. Oni naglašajo, da so razni pomorski dogodki dokazali, da je nevarnost pred podmornicami večja in da številni poizkusi napadov sovražnih letal niso mogli pokazati onega uspeha, ki so ga pričakovali. Dokazana je samo uspešnost letalskih napadov na velike ladje ali pa na posamezne eskadre. Kar se tiče potopitve angleške bojne ladje »Royal Oak«, ki je bila potopljena v Severnem morju, se zdi, da jo je napadla

podmornica, ki se ji je posrečilo priti nepričakovano popolnoma blizu k ladji ter jo potopiti. Ugotovljeno je, da se nahaja gotovo število nemških podmornic v Atlantskem oceanu in Severnem morju. Angleška vojna mornarica vodi sedaj preiskavo, kje se nahaja oporišče teh podmornic.

Nemške podmornice križarijo ob Ameriki

Zalagajo jih z bencinom nemške trgovske ladje

Newyork, 16. oktobra. AA. Reuter: Dasi so doslej ostali vsi uspehi, da se avtentično ugotovi prisotnost nemških podmornic v mehiških vodah, brezuspešni, obstoja zato vendar zadostno število znakov, tako da ameriški politični krogi ne dvomijo več, da se nahajajo nemške podmornice v Karibskem morju. Dopisnik »Newyork Timesa«
iz Mehike trdi, da je mehiška vlada prepričana, da se nemške podmornice nahajajo v mehiških vodah in da jih preskrbujejo nemške ladje, ki se nahajajo v mehiških lukah. Posebno sumljiva je nemška ladja »Columbus«, ki je te dni zapustila Veracruz ter se vsidrala v nekem samotnem zalivu otoka Anton Licardo. Obstojajo poročila, da je »Columbus«
odplula z velikim tovorom bencina, vode in življenjskih potrebščin. Mehiški krogi smatrajo, da je Columbus v stalni brezlični zvezi z nemškimi podmornicami. Isto tako je sumljiva tudi nemška petrolejska ladja »Emil Friedrich«, ki se sedaj nahaja v luki Tampico, ker je tudi ona te dni vkrcala velike količine bencina in življenjskih potrebščin. »Newyork Times«
poudarja, da bo morala ameriška vlada sprejeti gotove ukrepe v zvezi s tem vprašanjem.

Jutri posvet štirih vladarjev v Stockholmu

Posredovanje za mir ali nastop proti Sovjetski Rusiji

Stockholm, 16. okt. AA. Danski in norveški kralj ter predsednik finske republike prispejo v spremstvu svojih zunanjih ministrov v sredo popoldne v Stockholmu. Takoj v sredo se bo začela konferenca po svečanem kosilu, ki ga bo priredil švedski kralj na čast tujim državnim poglavarjem. V sredo zvečer bo slavnostna večerja na dvoru. Konferenca se bo nadaljevala v četrtek popoldne. Splošno so prepričani, da bodo gostje dopotovali iz Stockholma lahko že v četrtek popoldne. Posvetovali se bodo o zadržanju napram Sovjetski Rusiji.

London, 16. okt. AA. Havas. »Times«
smatra, da ne bi bilo nič čudnega, ako bi države skupine Oslo, ki so vznemirjene zaradi ruskega nastopa, sklepale o gotovih posredovalnih predlogih. Dasi je Hitler izjavil, da je napravil zadnjo ponudbo, se vendar lahko smatra, pravi list, da bi Nemčija

želela, da ostane zmaga na Poljskem brez posledic. List smatra, da se Nemčija medtem časom pripravlja na ofenzivo. »Daily Express«
piše o položaju ter smatra, da Nemčija lahko sprejme štiri sklepe:

1. Nemčija bi lahko začela novo mirovno ofenzivo;
2. Nemčija bi lahko začela veliko ofenzivo na zahodnem bojišču;
3. Nemčija bi lahko sklenila izvesti veliko zračne napade na angleško mornarico v zavezniških lukah ter na trgo. inskih progah;
4. Nemčija bi se lahko umaknila na Siegrtedovo črto ter vodila popolnoma defenzivno vojno.

Zavezniške vlade, pravi list, kontrolirajo položaj tako na diplomatskem, kakor na vojnem polju. Pariz in London bosta končno odločila o smeri, v kateri se bo položaj razvijal.

Finska borba

Hitler ni hotel sprejeti odposlancev narodno-socialistične stranke

Moskva, 16. oktobra. AA. Reuter. Finska delegacija je imela v soboto tretjo konferenco s predstavniki sovjetske vlade v Kremlju. Ob polnoči je delegacija odpotovala v Helsinkih, kjer bo poročala finski vlad. Pričakujejo, da se bo finska delegacija v četrtek ponovno vrnila v Moskvo. Konferenca je trajala včeraj popoldne 2 uri, islotako zvečer. Niti

o popoldnevni niti o večerni konferenci ni bilo izdano nobeno poročilo.

London, 16. oktobra. AA. Reuter poroča iz Kodanja: Po poročilih danskih listov iz Moskve je

(Nadaljevanje na 2. strani)

Politični zapiski

Dr. Maček svari

V soboto je dr. Maček v Zagrebu izdal oklice, nečlanstvu, delavstvu in kmetom, kjer se peča z raznimi dogodki, ki so se zadnje čase dogajali v Zagrebu. Dr. Maček med drugim (takole pravi): »Zadnje tedne je bilo v Zagrebu ponoči ubitih iz zasede več ljudi, med njimi tudi več policijskih stražnikov, ki o njih mislijo, da so pod bivšimi režimi iz političnih vzrokov počenjali razna nasilja... Bilo bi še razumljivo, ko bi se kaj takega zgodilo takrat, ko so še mogli počenjati razna nasilja nad hrvatskim narodom. Danes pa, ko oblasti store vse, da bi take nasilnike našle in jih zaslužno kaznovali, so taka dejanja dela nizkega in podlega maščevanja, ki ga mora obsoditi vsak človek, ki ima krščansko dušo. Noben posameznik nima pravice, da si sam kroji pravico. Tako delovanje bi povzročilo splošno nevarnost in privedlo do anarhije. Ta pa je najhujši sovražnik svobode vsakega naroda. Kdor torej danes pripravlja in izvršuje zapletne napade, ta nezavestno ali zavestno služi tistim, ki trde, da hrvatski narod ni sposoben samega sebe vladati ter je zato sovražnik svobode hrvatskega naroda.«

Zoper zločine osebnega maščevanja

Z ozirom na dr. Mačkov oklice je »Hrvatski Dnevnik« prinesel članek, ki ostro obsoja vsakršno osebno maščevanje nad nekdanjimi političnimi nasilniki ter pravi, da bodo vsi tisti, ki so poprej delali nasilje nad Hrvatmi, na podlagi zakona kaznovani. Nato pa pravi, da osebno maščevanje, katero je treba najostreje obsojati, »more vreči senco na hrvatsko prestano trpljenje. Nasprotniki bodo kar rekli, da je bilo vse trpljenje le plod domišljije. Če bi bilo, bodo rekli, kaj resnice na tem, bi se oškodovani ne bili ustrašili sodišča, marveč bi se bili pobrigali, da bi bili vsi primeri prišli pred sodišče. Z osebnim maščevanjem je torej dosežen prav nasprotni učinek. Zato je v interesu hrvatske narodne časti, da osebno maščevanja prenehajo. Ne sme biti Hrvat, ki v svobodni Hrvatski ne bi imel zaupanja v hrvatsko oblast. Osebno maščevanje nikakor nima značaja obrambe, pač pa pomenijo osebno maščevanje, ki ni dopuščeno v pravni državi. To bodo žal tudi občutili izvršilci teh maščevalnih dejanj, ko pridejo v roke pravice. Na sodni obravnavi ne bodo ostali kakor kake junaki in se ne bodo mogli zagovarjati, češ da so zločin storili v razburjenju zaradi storjene krivice, ker je od krivice minilo že dolgo časa, ne da bi bili med tem kaj ukrenili. Medtem, ko so v prejšnjih režimih politični krivci uživali vso moralno podporo vse hrvatske javnosti, ker je vsakdo vedel, da so postopali v obrambi svojega naroda, naj pa izvršilci sedanjih zločinov nad človeškimi življenji vedo, da hrvatska javnost v njihovih dejanjih gleda sotožnja delovanja našega narodnega vodstva za organizacijo naše hrvatske domovine...«

Hrvatski list o kritiki

»Obzore« prinaša članek, kjer med drugim pravi z ozirom na razne kritike, ki se slišijo po Hrvatskem, da je popolnoma razumljivo, da v slabih dveh mesecih ni bilo še mogoče reorganizirati vsega našega javnega življenja. Za to je treba dela, volje, zlasti pa dovolj časa. Kritika mora biti objektivna in dobrohotna. Prav gotovo pa je težje izpopolnjevati narodno hišo kakor pa kritizirati. Zato je najhujše obsodbe vredna podtalna tlaka sovražnikov novega stanja. Ne smemo dati hegemonistom izgovora, da bi nas kazali, kakor da bi Hrvatili bili nesposobni upravitelji in politično nezrela masa, s čimer bi opravičili svoja prizadevanja za vrnitev prejšnjih časov.

Hrvatski radnički savez v zagrebški Delavski zbornici

Konec preteklega tedna je hrvatski ban postavil v zagrebško delavsko zbornico 60 novih članov in 60 namestnikov iz vrst delavcev in nameščenec, ki so organizirani v hrvatski delavski zvezi. Nova zagrebška delavska zbornica bo izvolila novega predsednika in tajnika. Tako bo dosedanjaj tajnik g. Vladimir Pfeifer odšel. Predsednik hrvatske delavske zveze Alojz Pečnik je dal izjavo, da so hrvatski delavci v spremembo z veseljem sprejeli, ker so socialisti celih 20 let imeli usodo delavskih zadev v svojih rokah, pa niso za delavca nič storili. Delavci zahtevajo račun ter bodo obračunali z bivšimi gospodarji delavskih ustanov. V delavsko zbornico v Zagrebu bodo sicer nove volitve, ki pa jih ne bodo več vodili tisti, ki so vsa dolga leta delali brez kontrole in ki so služili vsem protihrvatskim režimom. Nova zbornica bo najprej revidirala delovanje dosedanjih gospodarjev ter izvedla tudi reorganizacijo teh delavske ustanove.

Sporazumi HSS in JRZ v mešanih mestih

Po raznih mestnih občinah se postavljajo nove občinske uprave v sporazumu med strankami. Tako sta se HSS in JRZ v Tuzli v Bosni sporazumeli, da bo v novi občinski svet prišlo po sporazumu 10 muslimanov, 6 Hrvatov in 5 Srbov.

Organizacija JRZ po državi

V nedeljo sta imela izvršilni odbora JRZ za bivšo savsko in primorsko banovino skupno sejo, kjer je bilo sklenjeno pod predsedstvom dr. Magaraševića in v navzočnosti ministra dr. Kulenovića, da se JRZ iz teh dveh banovin reorganizira za banovino Hrvatsko. Obenem je bilo sklenjeno, kaj bo stranka storila pri senatskih volitvah. — Za vrbsko banovino je JRZ imela sestanek v Banjaluki. Vodil ga je bivši poslanec in podpredsednik banovinske JRZ Nurija Pozderac. Za predsednika je bil soglasno izvoljen dr. Miljuš.

Dr. Laza Markovič bo izdajal svoj list

Sedanji minister pravde dr. Lazar Markovič bo izdajal svoj list, ki se bo imenoval »Delo«. Uredništvo je razposlalo zaupnikom okrožnico, kjer je med drugim povedano: »Iz prvih števil boste razvideli, katere ideje list zastopa. Za zdaj moremo le reči, da bomo služili radikalizmu in tistim političnim ter socialnim načelom, ki so radikalno stranko nekaj dovedla, da je postala ne le glavni in najizrazitejši predstavnik svobode, marveč je izražala tudi željo ogromne večine srbskega naroda.« — List bo urejal Jovan Petrovič

Borba za Finsko

(Nadaljevanje s 1. strani)

sovjetska vlada postavila Finski sledeče štiri zahteve:

1. Odstop otoka Tüters in Lavansaari ter mogoče tudi otoka Suursaari (Hogland), ki obvladajo vhod v kronstadtsko luko in finski zaliv. Finska bi v zameno dobila nekaj ozemlja v vzhodni Kareliji.
2. Finski se ne bo dovolilo utrditi Aalandska otočja, Rusija pa bi imela pravico nadzorstva, da se prepreči, da Aalandska otočja niso utrjena.
3. Finska mora skleniti vojni sporazum s Sovjetsko Rusijo.

Danaki dopisniki izjavljajo, da obstaja že četrta zahteva, katere podrobnosti pa niso znane in da ravnava ta zahteva predstavlja razlog, da so se finski delegati vrnili v Helsinki. Vrnitev finskih delegatov je javnost sprejela z žalostjo. Naglašajo, da je imel Pasikivi od svoje vlade samo dovoljenje razpravljati o gotovih točkah. Navzlic temu dokazuje vrnitev delegacije, da poznanja ne tečejo popolnoma gladko. Finski Nemci so zelo razočarani, ker Nemčija ne napravi ničesar, da bi pomagala Finski. Po poročilih iz Helsinkija so člani finske nacionalistične stranke bili nedavno v Berlinu, kjer so upali, da bodo sprejeti od Hitlerja, da bi mu obrazložili finski stališče. Izve se, da so se vrnili brez rezultata in da jih ni sprejel niti Hitler niti Ribbentrop temveč samo nižji funkcionarji, ki so izjavili, da se finski interesi nahajajo izven nemške interesne sfere, dasi Hitler s simpatijami gleda na finski stvar.

Riga, 16. oktobra. AA. Stefani. Po pisanju letonskega tiska znaša število sovjetskih čet, ki bodo razporejene po baltičkih državah, 70.000 mož. Na Letonsko odpade 25.000, na Estonsko istotako 25.000 in na Litvo 20.000 sovjetskih vojakov.

Iz razdejanje Varšave

Posebni dopisnik poročevalske družbe »United Press« je kot očevidec opisal zgodovinsko paradno pred Hitlerjem v Varšavi. Takole pripoveduje svoje vtise:

Nekdanje poljsko glavno mesto leži v razvalinah. Obe glavni prometni cesti sta popolnoma opustošeni. Ta ali oni del mesta je sicer bombardiranje manj prizadelo, toda več kot tri četrtine poslopij je deloma ali pa popolnoma razbitih; v tem milijonskem mestu skoraj ni najti okna, ki bi bilo ostalo celo.

V tem mestu je imel večer (pisano je 6. okt.) Hitler paradno nemških čet, pri kateri je sodelovalo 15.000 mož. Z letališča se je odpravil po zaprtih cestah na paradno mesto, ki je bilo postavljeno v še kolikor toliko nepoškodovanem diplomatskem okraju. Parada se je začela ob 12.30 in je trajala dve uri. Noben Poljak o tej reviji čet ni videl nič, ker so bile ceste, po katerih se je razvijal pohod, dostopne samo za nemško vojaštvo.

Po kratkem pomenku z inozemskimi časopisniki, katerim je Hitler vsakemu dal roko, je dejal:

»Gospodje, sami ste tu videli, kakšen sločin in kakšna neumnost je bila, poskušati s orožno silo braniti to mesto in da je ta obramba že po dveh dneh morala propasti. Želim samo, da bi tisti možje v drugih državah, ki bi vso zahodno Evropo morda radi izpremenili v take razvaline, imeli priliko, kakor jo imam jaz, tu videti, kaj prav za prav vojska pomeni.«

Tako rekoč do temeljev porušeni okraj leže v notranjem mestu blizu glavnega kolodvora, ki je bil nemškimi bombnikom eden izmed glavnih ciljev, in ob glavnih poslovnih cestah notranjega mesta. Sredi ceste smo videli globoko in široko jamo, ki jo je izkopala bomba; tračnice cestne železnice so popolnoma izginile, kar kaže, da je bil učinek tega zadetka strahovit. Stene je na mnogih poslopijih razgnalo na vse štiri strani, druga poslopja pa so se zrušila sama v se. Kakor je pripovedoval neki nemški častnik, je bil položaj zadnja dva dni pred padom naravnost pretresljiv. Vse vodovodne, plinske in električne napeljave so bile razbite, živil sploh ni bilo več in ponoči so goreča poslopja razsvetljevala nebo, da je bilo svetlo kot podnevi. Povsod so še videli ostanki poljske obrambe. V predmestjih in v notranjem mestu vsak čas naltiš na široko zvejavče strelske jarke in jame za tanke, za njimi pa so nakopičene visoke barikade. Barikade so zložene iz voz cestne železnice, vreč peska, tračnic in plošč cestnega tlaka, ki so jih trgali s cest najbližje poleg sebe. V predmestju Mokotol teče globok strelski jarek preko cestnega križišča, v katerem so se poljski kadeti s strojnimi dolgi upirali in so nemškimi četam prizadejali velike izgube. V mnogih drugih delih mesta so Poljaki vsako posamezno skupino hiš izpremenili v trdnjavo, ki so jo morali Nemci naskakovati hišo za hišo, nadstropje za nadstropjem, sobo za sobo. In nemški častniki so povedali, da je vselej prišlo do velikih izgub. Na strehi zunanega ministrstva se

Preseljevanje Nemcev

Riga, 16. okt. t. Tukaj izjavljajo, da je pri zadnjem sestanku med nemškimi zunanjim ministrom Ribbentropom in Molotovim v Moskvi bil govor tudi o preseljevanju Nemcev iz Baltika. Molotov da je zahteval, da naj Nemčija odpokliče tudi vse nemške manjšine iz Finske, kakor je Ribbentrop odgovoril pritrdilno.

Prvi nemški izseljenci so se že odpeljali proti Gdansk, kamor pridejo tekom današnjega dne. Prva skupina je nekaj nad 300 ljudi močna. Pri odhodu so vsi morali podpisati izjavo, da za vedno zapuščajo Baltik, kamor se nikoli več ne bodo vrnili. Iz Rige bo prineseno dni odpotoval nekaj nad 30.000 Nemcev, ki se bodo vkrcali na nemške ladje, 10 teh ladij že čaka v pristanišču. Vsi bodo podpisali gornje izjave.

Nemške oblasti pravijo izseljenec, da bodo po krajih, koder bodo naseljeni, živeli lahko skoraj v istih okoliščinah, kakor v stari domovini. Vprašanje strelne in igra nobene vloge, ker je izobličil. Nemška vlada pa da bo pomagala, da se čim prej uredijo in začnejo redno življenje. Nemška vlada jih bo tudi delno odškodovala za izgubo svojega premoženja v baltičkih državah.

Tallin, 16. okt. AA. NDB. V Tallinu sta večeraj v imenu nemške vlade poslanik Frohner ter v imenu estonske vlade opolnomočeni minister Johannes Markus podpisala sporazum o selitvi Nemcev iz Estonije v Nemčijo. Estonska bo protokol takoj ratificirala, stopil pa bo v veljavo, ko bo estonska vlada obvestila nemškega poslanika v Tallinu, da je protokol ratificiran.

Pred 20 leti

Je sovjetski tisk napovedoval, kaj bo z Baltikom

Italijanski dnevnik »Corriere Padano« navaja značilne odstavke iz moskovskih »Izvestij« z dne 25. decembra 1918, ki zelo značilno kažejo, kako so sovjeti mislili o Baltiku pred 20 leti. Članek je bil v »Izvestijih« napisan za prvi božič po vojni in v izvečih pravi:

»Nekateri kar mislijo, da je Baltičsko morje za nas izgubilo svojo važnost. To je zmotno. Nasprotno, to morje ima v dobi teh zgodovinskih trenj po svojem gospodarskem pomenu silen vpliv na naš nadaljnji razvoj. To so našim nasprotnikom odprta vrata. Vidite, zakaj mora naša zastava ponovno zaplapolati na bregovih Baltika: prej ali slej moramo zasedati pristanišča, da svetovni protirevoluciji zapremo vhod in da ga po drugi strani odpremo samemu sebi proti zahodni Evropi. Zidek baltičskih republik se mora podreti. Naše armade se bodo razile po Litvaniji, Letoniji in Estoniji. Z delovno Nemčijo moramo dobiti neposreden stik.«

Isti dnevnik nato razlaga »nenapadno pogodbo« med Sovjetsko Rusijo in malimi baltičskimi republikami in pravi:

»Mislite si: Morda bi se dalo zamisliti, da bi mogočena moskovska republika prišla na pomoč kakim baltičskimi republikami, ako bi bila napadena; v nasprotnem primeru pa — da bi Litva branila Sovjetsko Rusijo pred kakim napadalcem — kdo bi to mogel vzeti za resno? Ali more mravlja pomagati slonu? Tako je tudi tu. Uradno pa je pogodba popolna... Glede vprašanja Vilne pa bi najnovejši dogovor mogli razčleniti v dva sestavna dela: 1. Litva zasede Vilno, 2. Sovjetska Rusija zasede Litvo... Kratko in jasno — pa razumljivo.«

»Vidi, da je tu padla granata, tudi narodni muzej je zelo poškodovan. Pilsudskijev trg je trpel manj, tudi mostovi čez Vislo in gradič Belvedere so skoraj nepoškodovani. Prebivalci Varšave se drug za drugim vračajo in iščejo, če je njihovih stvari še kaj ostalo. Večkrat najdejo svoja stanovanja nepoškodovana in zasedena po nemških vojaki. Pred neko kantino, kjer posluje narodno socialistični dobrodelni odsek, ki je medtem že prišel v Varšavo, v dolgih vrstah svoje žene, da bi dobile skodelico juhe in kos kruha, ker so trgovine seveda še vse zaprte.«

Večina varšavskega prebivalstva je bila po dvotedenskem obleganju pomilovana vredna; stali so ob cestah popolnoma mrtvih obrazov. Sledovi trpljenja, ki so ga morali pretrpeti med bombardiranjem po kletih in zakloniščih, so se globoko zajedli v te obraze. Ko so poljske čete začele odhajati, tako so pripovedovali, se je začelo ropanje trgovin in razmere so bile še hujše. Neki nemški častnik nam je pripovedoval, da je potem postalo tako hudo, da so poljske civilne oblasti prosile nemške čete, naj posepišjo svoje vkrakanje, da obvarujejo mesto pred nadaljnimi pustošenji.

London, 9. okt. t. Danski listi objavljajo dolgo poročila o Varšavi. Danski časnikarji so se mesto ogledali in pravijo, da je Varšava sedaj tako porušena, da je sploh dvomljivo, če jo bo mogoče sploh kdaj še pozidati v starem obsegu. Na vsak način pa bi obnova Varšave zahtevala leta in leta, morda desetletja gradnih del in bo zvezana z ogromnimi izdatki. Tisoči in tisoči Varšavčanov so brez strehe in brez življenjskih možnosti.

Prva okrožnica Pija XII.

Vatikan, 16. okt. AA. Havas. Prva okrožnica sv. očetja Pija XII., ki jo pričakujejo z velikim zanimanjem, bo objavljena 29. oktobra na praznik Kristusa Kralja. Ta dan bo sv. oče posvetil 12 novih škofov, ki pripadajo raznim rasam, s čimer katoliška Cerkev dokazuje, da se razširja po vsem svetu. Sv. oče bo v svoji okrožnici pozval vernike, naj prosijo Boga za pravičen mir na osnovi evangelijskih načel.

Nemška letala nad Skotsko

London, 16. oktobra. t. Nemška letala so poskušala danes popoldne napasti nekatera industrijska področja na škotskem. Angleška letala so nemške bombnike napadla in pregnala. Podrobnosti o tem letalskem napadu niso izšle niti v Angliji niti v Nemčiji.

London, 16. okt. t. Nadaljnja poročila o nemškem letalskem napadu na škotsko, pravijo, da je bil napad popoldne ob 2 in da so letala prišla nad škotsko mesto Edinbourg. Protiletalsko topništvo okrog tega mesta je izvršno delovalo. Ozračje je bilo čisto. Strel so šli silno visoko in je prebivalstvo videlo, kako so granate v zraku eksplodirale. Letala so šla nato naprej proti zalivu Firth of Forth, kjer pa jih je protiletalsko topništvo zavrnilo. Nad Pentlandom so nemška letala napadli angleški lovci in jih prepodili.

London, 16. okt. AA. Havas: Pri današnjem napadu nemških letal na škotsko obalo smo zbili tri sovražna letala.

Berlin, 16. okt. AA. V pokrajini Meinz-Frankfurt smo snoči zbili neki britanski bombnik. Eden izmed pilotov se je ubil, ostale tri smo pa ujeli. Blizu Germerheima smo sestrelili neko francosko ogledno letalo. En pilot se je ubil, druga dva smo pa ujeli in ju prepeljali v bolnišnico, ker sta nevarno ranjena.

Anglija-Japonska

Tokio, 1. oktobra. AA. Stefani: List »Kokumin Simbun« je izvedel iz poučenih virov, da je Velika Britanija intervenirala pri japonski vladi, naj bi se japonsko-britanski razgovori spet odložili. Toda japonska vlada predlaga, naj bi se v ta namen ne sklicala posebna konferenca, temveč naj bi se razgovori nadaljevali po normalni diplomatski poti.

Drobne novice

Pariz, 16. oktobra. b. Zadnji poljski poslanik v Berlinu je stopil v poljsko vojsko v Franciji kot navaden vojak.

London, 16. oktobra. b. »United Press« poroča iz Northamptona, da je umrl Leon Gillespie, ki je izvršil prvi polet med Kanado in Anglijo.

Berlin, 16. oktobra. lj. Hitler je danes sprejel manjšega švedskega raziskovalca Sven Hedina,

Zbor starih radikalov

Belgrad, 16. okt. m. V hotelu »Pariz« so se nocoj sestali člani glavnega odbora staro radikalov. Na seji je Niša Trifunović poročal o svojem obisku pri vodji staro radikalov Aci Stanojeviću. Na seji so razpravljali o stališču, ki ga bo ta odbor zavzel do dr. Laze Markovića, pravosodnega ministra v vladi narodnega sporazuma. Po končani konferenci so staro radikalni izdali za javnost naslednje obvestilo:

Zaradi vstopa g. dr. Laze Markovića v vlado g. Cvetkovića je glavni odbor narodne radikalne stranke na svoji seji dne 31. avgusta ugotovil: da je g. Markovič stopil v vlado sam brez pristanka šefa stranke g. Ace Stanojevića in brez soglasnosti glavnega odbora in da zaradi tega radikalna stranka ni zastopana v vladi g. Cvetkovića.

Nato je pričel g. Markovič dajati izjave ter je v eni pozival svoje prijatelje radikale, da solidarno nastopajo pri delu s člani Jugoslovanske radikalne zveznice, v drugih pa daje ocene o sklepih glavnega odbora.

Tako delovanje in postopanje g. Markovića je odbor vzel v razpravo ter sporoča, da bi se odstranil vsak nesporazum in zmotna, sporoča v sporazumu s šefom stranke Aco Stanojevičem tole:

Da je g. dr. Laza Markovič zapustil narodno radikalno stranko in glavni odbor in da s stranko nima več nobene zveze.

Telefonski pogovori z Madžarsko

Belgrad, 16. oktobra. AA. Minister za ptt je odredil, da se v telefonskem prometu med Jugoslavijo in Madžarsko lahko vrše tudi takšni razgovori, za katere ima pristojbino plačati telefonski klicanec. Madžarska uprava bo glede na določila o nakupu tujih deviz, veljavna na Madžarskem za razgovore a tujino, razgovore, ki jih ima plačati naročnik na Madžarskem, računala za ekvivalent en zlati frank je 1.66 penga, za druge vrste razgovorov pa velja ekvivalent en zlati frank je 1.40 penga. Takšni razgovori med Jugoslavijo in pa Madžarsko se bodo mogli začeti 1. novembra 1939.

Novi kovanci po 1 din

Belgrad, 16. oktobra. AA. Na podlagi čl. 11 in v zvezi s čl. 9 zadnji odstavek zakona o tem, da se vzame iz prometa stari kovani denar z dne 31. julija in na podlagi točk 18 in 19 pravilnika o organiziranju nadzorstva pri izdelavi denarja in kovnic o sprejemu denarja s strani države, in o izdaji novega kovanega denarja z dne 5. septembra 1938 in sporazumu z Narodno banko je finančni minister pod št. 59.340-8 z dne 13. oktobra 1939 izdal tale odlok:

Od 20. oktobra t. l. dalje bo Narodna banka začela postopno oddajati v promet novi kovani novce po 1 din, kovan na podlagi zakona o tem, da se vzame stari denar iz prometa in izda novi kovani denar, z dne 31. julija 1937. Opis novega novca po 1 din je tale:

Kovani novce po 1 din je izdelan iz aluminijevega bronca v velikosti 21mm premera z gladkim robom in tehta 3.5 grama. Sprednja stran: Na sprednji strani na sredi je vtisnjena kruna Jugoslavije, okoli nje pa se bere: »Kraljevina Jugoslavija« v cirilici, okoli tega krožnega napisu so pa okoli in okoli nabrane medseboj se dotikajoče jagode. — Hrbtina stran: Na sredi je vtisnjena vrednost v arabski številki 1, pod njo pa »dinar« v latinici, pod tem napisom pa je z arabskimi številkami označena letnica 1938 kot izdaje tega denarja. Na levi in desni četrtini kroga blizu roba so vtisnjeni ornamenta v obliki palmic, v zgornji in spodnji četrtini kroga je pa blizu roba vtisnjena med seboj se dotikajočih jagod, ki segajo v ornamentu na desni in levi strani.

Stari kovanci bodo nehali veljati dne 20. aprila 1940.

Belgrajske novice

Belgrad, 16. okt. m. Davi se je vrnil v Belgrad podpredsednik vlade dr. Maček. Dopoldne je imel daljši razgovor s finančnim ministrom dr. Šutejem ter z ministrom brez listnice dr. Smoljanom o vprašanju uredb, ki so jih izdelala vsa v poštev prihajajoča ministrstva za prenos kompetenc od teh ministrstev na banovino Hrvatsko. O isti zadevi se je dr. Maček sestel tudi s predsednikom vlade Cvetkovičem.

Belgrad, 16. okt. m. Izvršilni odbor bivše DS, ki je večeraj pričel zasedati, je danes izvršil svoje delo. Poleg raznih sklepov organizacijskega značaja, je izvršilni odbor sprejel tudi resolucijo, v kateri ostro napada sedanji sporazum s Hrvatili ter napoveduje, da bo proti temu sporazumu započel akcijo med skrbnim ljudstvom.

Belgrad, 16. okt. m. Jutri bo v Belgradu sestanek Unije za zaščito otrok. Sestanek, na katerem bodo posamezni funkcionarji poročali o izvršenih delih za izselitev in preskrbo otrok v primeru vojne nevarnosti, bo vodila Nj. Vel. kraljica Marija. Sestanka se bosta udeležila tudi ljubljanski župan dr. Adlešič in celjski župan dr. Voršič, ki sta danes dopotovala v Belgrad.

Osebne novice

Belgrad, 16. oktobra. AA. V obmožju finančnega ministrstva so premeščeni k dravskemu finančnemu ravnateljstvu v Ljubljani Franjo Gabrček, podinspektor finančne kontrole 7. skupine, do zdaj v Zagrebu; h glavnemu oddelku finančne kontrole v Mariboru Franjo Cotman, podinspektor finančne kontrole 7. skupine, do zdaj v Slavovski Požeji; h glavnemu oddelku finančne kontrole v Dubrovniku 2 Josip Vertovec, podinspektor finančne kontrole 7. skupine v Skoplju.

Belgrad, 16. oktobra. AA. S kraljevim ukazom so imenovani: Za načelnika oddelka za proučevanje pri ravnateljstvu za proučevanje in organizacijo kmetijstva v 3/2 dr. Branko Pešič, inspektor v 4/1; za načelnika oddelka za statistiko pri istem ravnateljstvu v 3/2 Vasilije Veličkovič, inspektor v 5/1; za načelnika oddelka za brano in krmo pri istem ravnateljstvu v 3/2 inž. Milan Jankovič, inspektor istega ravnateljstva v 4/1; za načelnika oddelka za živinorejo pri kmetijskem ministru v 3/2 inž. Arsenije Koprivnica iz Bandina (Oždaka), okraj Rogatica; za inspektorja pri ravnateljstvu za proučevanje in organizacijo kmetijstva v svrhu prehrane v 4/2 inž. Gjordje Nicota, višji banovinski kmetijski svetnik v 5. skupini.

Belgrad, 16. oktobra. AA. S kraljevim ukazom so upokojeni pri ravnateljstvu državnih železnic v Ljubljani: inž. Adolf Palga, višji svetnik v 4/1; Alojzij Kovarič, Rudolf Začek in Jurij Vouga, inspektorji v 5. skupini; Franc Karl, višji strojevodja v 7. skupini; Maksimilijan Hublek, inspektor v 5. skupini; Andrej Zele, kontrolor v 7. skupini in Leopold Pavlič, višji prometnik v 7. skup.

Amsterdam, 16. oktobra. AA. DNB: Tuji listi in radijske postaje so razglasi, da so nemška letala letela čez holandsko ozemlje. Uradno poročajo, da ni holandskega ozemlja preletelo nobeno nemško letalo.

Razpust komunistov v Franciji

Leta 1938 so komunisti imeli v Franciji nad pol milijona članov

Pariz, 12. oktobra.

Vem, da ste o razpustu komunistične stranke v Franciji že poročali. Morem pa vašim čitateljem postreči še z nekaterimi podrobnostmi. Reči moram, da ne pomenja razpust komunistične stranke v Franciji in od nje odvisnih organizacij v tukajšnji javnosti nobenega presenečenja. Vlada Daladiera se je že dalj časa pečala s to mislijo, da razpusti stranko, ki je v francoskem narodu po svojem značaju in miselnosti vedno predstavljala popolnoma tuj element. Zahrbni vdor boljševiških čet na Poljsko pa je sklep vlade pospešil.

Prilika za odločilni udarec proti komunizmu je bila zelo ugodna. Število organiziranih komunistov v Franciji sicer ni bilo majhno, toda sklenitev zveze med Stalinom in Hitlerjem je vplivala na francosko komunistično stranko katastrofalno. Mirno lahko trdim, da so se že pred razpustom vrste organiziranih komunistov silovito zredile, kakor hitro se je zaznalo za izdajstvo kremelj-skih pogotov. Stalin je sam največ pripomogel, da je bila razrušena njegova pariška podružnica.

Že v decembru preteklega leta je 430 francoskih uradnikov brez razlike na politično smer pozvalo parlament, da naj razpusti komunistično stranko, ki tvori popolnoma tuj element v francoskem narodu. Poziv francoskih častnikov je bil utemeljen in podprt s citati iz knjig in brošur onih piscev, ki so potovali v Sovjetsko Rusijo,

kakor tudi iz mnogih marksističnih spisov in iz citatov Pljeve okrožnice proti brezbožnemu komunizmu.

Po podatkih komunistične stranke v Franciji je v letih 1932—1938 komunistično gibanje slededbe napredovalo:

1932. je bilo število strankinih pristašev 32.500, število članov mladinskih organizacij 3000; 1934. članov 45.000, mladine 10.000; 1935. članov 87.000, mladine 25.000; 1936. članov 154.000, mladine 110.000; 1937. članov 314.000, mladine 154.000; 1938. članov 374.000, mladine 205.000.

Iz teh podatkov je razvidno, da so se komunisti, kakor tudi povsod drugod, v prvi vrsti vrgli na mladino, kar jim je vrglo tudi bogato žetev. Vendar pa je gotovo, da so gornje številke močno pretirane, kajti v začetku septembra letošnjega leta je moskovska centrala v statistiki za komuniste po raznih državah navedla za Francijo 270 tisoč članov, torej dobrih 100.000 manj kakor francoski vir za l. 1938. V moskovskem štetju pa še ni upoštevan silen odpad od komunistične stranke v letošnjem septembru, ki je šele sledil dogodkom na Poljskem.

Resno nevarnost za celotno javno življenje v Franciji je predstavljal komunizem od volitev 1936. leta. Do takrat je še bilo mnogo ljudi v meščanskih krogih mnenja, da komunizma ni tre-

ba prečno soditi in da zadostuje, ako se proti njemu borimo z besedami. Polagoma pa so cela industrijska okrožja prešla v komunistični tabor, zlasti okolica Pariza in pa pokrajina v Flandriji. Zadnja leta pa je vodilne francoske kroge pričelo vznemirjati moralno etično ogroženje Francije po rdeči komunistični kugi. Vedno jasnejše je postajalo, da komunizem sistematično upropašča javno pravost in da je njegova glavna ost naperjena proti osnovam družinskega življenja. Sicer je gotovo, da krivdo zaradi padanja rojstev ne nosijo na zadnjem mestu posejudoči sloji. Toda prav med njimi se je v zadnjem desetletju vedno bolj javljala tako imenovani »salonski boljševizem«. Komunizem kot tak pa je neprikrito oznanjal boj družini in zakonu ter poskušal te osnovne socialne dobrine razvrednotiti. Ni bil slučaj, da so prav v najbolj komunističnih predmestjih Pariza silno naraščala ločitve zakona in da so v l. 1938. celo presegle število sklenjenih zakonov.

Vendar pa glavna nevarnost komunizma v Franciji ni bila v številu komunističnega članstva, ampak v njegovem delovanju med mladino in pa v neštetihi pomožnih organizacijah, ki niso delovale pod firmo komunizma, ampak pod različnimi kulturnimi in človeškimi gesli. Sedaj so tudi vse te maskirane pomožne organizacije komunistične stranke razpuščene. Dr. —bič.

ASPIRIN
TABLETE

v novem
zavrtku od celofana
pri prehladu, reumi, hripju in
groznici.

Oglas reg. pod S. br. 5639 L. IIL 1939.

Pogajanja s Turki v Moskvi trajajo še vedno dalje

»Niso naperjena proti Angliji in Franciji«

Moskva, 16. oktobra. AA. DNB: Molotov je danes sprejel turškega zunanjega ministra Saradzogla. Dobro poučeni krogi izjavljajo, da se bodo turško-sovjetska pogajanja še nadaljevala.

Saradzoglu pričakuje prihoda gospodarskega ministra Erkmena, ki se je že odpeljal v Rusijo. Misljlo, da bo Erkmen prišel v Moskvo z novimi navodili in da se bodo šele nato pogajanja nadaljevala.

Moskva, 16. oktobra. t. Turški zunanji minister je še vedno v Moskvi. Na odločujočih mestih izjavljajo, da Turčija ni prišla na ničesar, kar bi bilo razveljavilo njene obveznosti nasproti Angliji in Franciji. Turki pa sami priznavajo, da sovjetska Rusija nikakor ni zahtevala od Turčije, naj prelomi svojih zvez z Anglijo in Francijo. V Moskvi izjavljajo tudi da »zna biti, da bo turški zunanji minister Saradzoglu na svojem povratku obiskal Romunijo ter imel sestanek z romunskim zunanjim ministrom Gafencom.«

London, 16. oktobra. AA. Diplomatični urednik »Timesa« piše, da se rusko-turška pogajanja približujejo kraju. Neosnovano je mnenje, da so pogotji dolgi presekli pogajanj znak večjih težav, temveč so nasprotno ta pogajanja dolga trajala zaradi tega, ker je med tem obiskal Moskvo von Ribbentrop in ker je bila sovjetska vlada zapletena z baltičskimi problemi, posebno pa še zaradi tega, ker so morali biti vsi ruski predlogi, ki se tičejo načrta angleško-turškega sporazuma in pa

francosko-turškega sporazum sporočeni v Ankaru, odtod pa v Pariz in London, da bi lahko francoska in angleška vlada izrazili o njih svoje mnenje. List smatra, da bo turška vlada verjetno sporočila vladam prizadetih balkanskih držav one klavzule sporazuma, ki jih zanimajo.

Italijanski tisk o turško-sovjetskih pogajanjih in svari pred razmahom Sovjetov

Rim, 16. oktobra. b. Turinski tisk v poročilih iz Berlina opozarja, da nemški uradni krogi pripisujejo največji pomen rezultatom turško-ruskih pogajanj, ker bo od etališča Turčije odvisna prava izvedba načrta za pravilno preskrbo Nemčije s hrano in surovinami. To je tudi razlog, da je nemška diplomacija bila v teku turško-ruskih pogajanj v Moskvi izredno aktivna ter je pri tem skušala svoje interese prilagoditi interesom sovjetske Rusije ne le na Daljnem vzhodu, temveč tudi na jugovzhodu Evrope. Potrjujejo, da je Nemčija v vsem popustila ter se je odrekla svoje stare politike, Moskvi pa je omogočila staro željo ruskih carjev, da pridejo do Carigrada. S tem, da je Rusija premaknila svojo mejo do Karpatov in da se je približala Dunaju, se njen vpliv in razmah ne smeja izpustiti izpred oči. Temu v Berlinu sicer ne pripisujejo posebnega pomena, toda uradni krogi izjavljajo, da bo Nemčija v kratkem pričela pogajanja z vsemi državami na jugovzhodu Evrope v cilju, da se nemške manjine iz teh držav preselijo v Nemčijo.

Tudi ni brez pomena dejstvo, da tuji diplomatski predstavniki v Berlinu, ki so na tem interesirani, izražajo prepričanje, da bodo balkanske države s prijateljsko pomočjo Italije pravčasno izvedle delo za svojo neodvisnost ter mir na Balkanu zavarovale od vsakih iznenadaj. Iz tega vira tudi potrjujejo, da je von Papez nemadoma prišel iz Ankare v Berlin ter ne izključuje možnosti, da se bodo v najkrajšem času pričela pogajanja med Turčijo in Nemčijo.

Belgrad, 16. oktobra. AA. Z davišnjim smplo- nom se je pripeljala v Belgrad italijanska gospo- darska delegacija z ravnateljem oddelka za trgo- vinske pogodbe italijanskega ministertva za izme- njave in valute na čelu. Delegacija se bo udele- žila trgovinskih pogajanj, ki se bodo vršila te dni med našo državo in Italijo. Prva seja je sklicana za danes ob 17 v trgovinskem ministertvu. Na čelu naše delegacije stoji dr. Sava Obradović, pomočnik ministra za trgovino in industrijo.

»Sovjeti ne bodo šli v vojno ob strani Nemčije...« Zagotovila iz Romunije, če...«

Bukarešta, 16. oktobra. b. Neuradno potrjujejo, da je Rusija dala Turčiji jamstvo, da ne bo šla v vojno ob strani Nemčije. Dalje poročajo, da se pogajanja med Turčijo in sovjetsko Rusijo pribli- žujejo koncu. Pakt med Rusijo in Turčijo v nobenem oziru ne bo nasprotoval sporazumu Turčije med Veliko Britanijo in Francijo.

»United Press« poroča da namerava Rusija zamčiliti sedanje romunske meje, če prizna sovjetski vpliv na Balkanu. Po poročilih iz do- bro poučenih nemških krogov se je Turčija spoz- razumela s sovjetsko Rusijo in Romunijo, da zapre Dardanele za vojne ladje. Kot protiuslugo za to bo sovjetska Rusija eni in drugi državi zamčila njuni meji.

Sovjeti zanikajo

Moskva, 16. oktobra. AA. Tase: Demantirajo se vesti angleških listov »Manchester Guardian«, »News Chronicle« in »Yorkshire Post«, da so na sovjetski meji ob Kavkazu zbrane sovjetske čete proti Turčiji in Iranu.

Madžari-Sovjeti

Moskva, 16. oktobra. AA. Reuter: Včeraj je prišla v Moskvo madžarska diplomatska misija, ki jo vodi madžarski poslanik v Moskvi. Madžar- sko odposlanstvo je sprejel na postaji šef proto- kola Barkov.

Budimpešta, 16. oktobra. AA. Stefani: Madžar- ski listi podčrtavajo pomen prihoda novega ma-

džarskega poslanika v Moskvo, posebno zato, ker je njegov prihod uvod v madžarsko-sovjetske go- spodarske razgovore.

Sovjeti v Ukrajini

Moskva, 16. oktobra. AA. Havas: Sovjetske oblasti so takoj pristopile k delu za razširitev že- lezniškega tira v Ukrajini in zapadni Beli Rusiji, tako da bodo vse železnice na ozemlju Sovjetske Rusije imele isto širino tira. Železniški tir od Pod- voločiska do Lvova je že razširjen, tako da se železniški promet razvija normalno in brez pre- stopanja. (V Sovjetski Rusiji so namreč železniški tiri nekoliko širši, kakor v ostali Evropi, tako da vozovi ne morejo neposredno iz Evrope v Rusijo, ampak jih je treba na meji prekladati.)

Japonska-Sovjetija

Tokio, 15. oktobra. AA. DNB: V tukajšnjih političnih krogih trdijo, da japonski veleposlanik v Moskvi Togo vodi pogajanja z ljudskim komi- sarjem za zunanje zadeve Molotovom za sklenitev trgovinske pogodbe in da bodo pogajanja v krat- kem končana. V krogih, ki stojijo blizu znanjemu ministertvu, izjavljajo, da jim uradno doslej ni ni- česar znano, vendar pa mislijo, da se v Moskvi nadaljujejo pogajanja o vseh nerešenih vprašanjih med Japonsko in Sovjetsko Rusijo.

Litva zasedla Vilno

Litva je pridobila 14.000 kv. km. ozemlja

Kaunas, 16. okt. t. Litvanska vojska je danes začela korakati v vilnsko po- dročje, ki ga je Sovjetska Rusija odstopila Litvi kot protiuslugo za to, da se je Litva podredila sovjetski državi. Litvanske čete vozijo seboj tudi mnogo živeža, ker so v Vilni in okolici žalostno razmere glede prehrane ljudstva. V Vilni pripravljajo litvanskim četam veličasten sprejem, saj Litvanci prav za prav po 20 letni samo- stojnosti še le sedaj prihajajo v posest svoje prestolnice. Poljski konzul v Kau- nasu je poslal litvanski vladi protestno noto, v kateri izjavlja, da poljska vlada

odstopa Vilne ne priznava. Sovjetska Ru- sija da nima nobene pravice, razpolagati z Vilno, marveč je to zadeva, ki jo edino moreta rešiti samo Poljska in Litva.

Kovno, 16. oktobra. AA. Stefani. Novo ozem- lje, ki ga je Litva dobila na osnovi pogodbe s Sovjetsko Rusijo od Poljske, znaša 14.000 kvadrat- nih kilometrov. V litvanskih merodajnih krogih izražajo možnost, da se litvanska prestolnica iz Kovna preseli v Vilno. (Vsa Slovenija ima 15.000 kv. km.)

Litovska vlada izjavlja, da bo priznala držav- ljansko pravico samo tistim prebivalcem, ki so se tam rodili, ali pa žive tam od meseca novembra 1918. Tako bo 20.000 poljskih beguncev izgubilo državljanske pravice.

Posveti Nemčije z Italijo in Sovjetsko Rusijo

»nadaljnih ukrepov za doseg miru na zahodu

Zürich, 16. okt. t. »Neue Zürcher Zeitung« poroča iz Berlina, da je nemška diplomacija po Chamberlainovem govoru, s katerim sta zapadni velisili dokončno odklonili nemško mirovno po- nudbo, takoj pristopila k izredno močnemu delo- vanju, da si izgradi močne politične postojanke. Nemška vlada je že pretekli petek stopila v stik s sovjetsko in italijansko vlado ter začela s tema dvema vladama obsežna posvetovanja. V kolikor se tiče Italije, je gotovo, da italijanska javnost o tem posvetovanjih ne bo zvedela ničesar in da bo Mussolini še naprej ostal pri svojem dosedanjem zdržnem zadržanju. Bolj pa pada v oči zadržanje Sovjetske Rusije, ki želi igrati vlogo, ki bi šla daleč čez meje vzhodne Evrope ter bi bila rada udeležena pri odločitvi vseh evropskih vprašanj. Skupna izjava Nemčije in Sovjetske Rusije, ki je bila izdana v Moskvi pred tednom dni ob priliki obiska nemškega zunanjega ministra, in ki napo- veduje neke vrste zavezništvo, bo v kratkem po- kazala, koliko je stvarno vredna. Stiki med Nem- čijo in Sovjetsko Rusijo so tako tesni, da so vsi tisti inozemci, ki so pri sovjetsko-nemškem paktu računali le s trenutno, koristolovsko potezo Sov- jetske Rusije, ki da si je hotela pridobiti krepka varnostna jamstva proti Nemčiji sami, opustili to razlago. Obstojta celo vtis, da je vprav Sovjetska Rusija bila tista, ki je zadnje dni nemško vlado in nemško javno mnenje spodbujala k odprti, neiz- prosni borbi proti Angliji. Sovjetska Rusija je zad- nje dni prešla še bolj odprto na stran Nemčije, tako da so se po nekaterih zapadnih prestolnicah že vpraševali, če ne bo morda v kratkem času prišlo celo do vojne napovedi Rusije zapadnim drža- vama. Sovjetskega gladu po razmahu zasedba bal- tiških držav ni nasitila. Tudi Finska ga ne bo na- sitila. Sovjetska Rusija ima še druge načrte, ki jih misli izvesti pod firmo sodelovanja z Nemčijo. In ti načrti zapadnim veleposlanim niso ugodni.

Tako piše »Neue Zürcher Zeitung« k sedanje- mu položaju in dodaja, da pa ne verjame, da bi

prišlo do kakšne javne nemško-italijansko-sovjetske konference, ker ni potrebna, kajti diplomatska po- svetovanja, ki ostanejo v tajnosti, vsem potrebam zadostujejo.

O izčrpnih diplomatskih posvetovanjih med Nemčijo in Italijo na eni, kakor med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo na drugi strani, pišejo tudi ma- džarski listi. Med njimi objavlja »Pester Lloyd« naslednjo zanimivo brzoglavno poročilo svojega do- pisnika v Rimu:

Rim, 16. okt. t. Z ozirom na poročila, da bo Nemčija začela z diplomatskimi posveti z Italijo, pravijo tukaj v Rimu, da je mogoče na več načinov. Morda bo res nemški maršal Göring prišel osebno v Rim — kakor so to pretekli teden napovedovali — in bo v osebnih razgovorih z Mussolinijem in grofom Cianoom uredil vse, kar je treba urediti. Toda posveti so mogoči po normalni poti diplo- matskih zastopnikov. Izven dvoma je, da je itali- janska diplomacija še vedno pripravljena z vso močjo podpreti nemško mirovno ofenzivo, čeprav sama s te strani zaenkrat ne mara podvzeti nobene lastne pobude. Ne smemo pozabiti, da je Italija storila veliko, če ne eno največjih uslug Nemčiji, ako se ji posreči, da organizira vso južnovzhodno Evropo v mirnem nevtralnem bloku. To bi bilo več vredno, kakor kakšna velika zmaga na bojišču. Glede posvetovanj med Nemčijo in Sovjetsko Ru- sijo pa v Rimu le malo govori. Samo toliko pri- znava, da so obsežna in da se sučejo v okviru pakta, ki je bil sklenjen med obema državama

Terezija Neumann ni umrla

Basel, 16. oktobra. Katoliški »Baseler Volke- blatt« objavlja: Zupnik Raber iz Konnersreuta nam poroča, da Terezija Neuman ni umrla. Po- čuti se dobro in je pri njej vse kot doslej. Vest o njeni smrti, ki je šla v liste, se torej ne potrjuje.

Delo komunistov v parlamentih

»Parlament ni skladen s komunistično družbo. Toda proletarska armada potrebuje za enkrat pomožne postojanke. Takšna po- možna postojanka je za komunizem tudi go- vorniški oder v parlamentu, kakor sploh vsa- ko vodilno mesto, ki si ga more osvojiti v odborih sovražnih organizacij in ustanov. Komunistična stranka ne vstopa v parlament niti v nobene druge buržajske ustanove z namenom, da bi tamkaj opravljala delo, ki tem ustanovam ustreza, ampak, da tamkaj, v parlamentu in v vseh teh ustanovah po- magajo proletarijatu, da porušijo državni stroj sam in vse, kar je z buržajsko državo skup- nega.«

»Po državah, kjer komunistični poslanec vživa imuniteto, naj jo izkorišča, da stranko podpira pri njenem nezakonitem delovanju. Naj si vsak komunistični poslanec zapomni, da v parlamentu ni zakonodajavec, ki skuša sodelovati z drugimi zakonodajavci, marveč, da je in ostane strankin agitator, ki je bil od stranke poslan v nasprotnikovi tabor, da tam- kaj izvede zapovedi komunistične stranke. Komunistični agitator ni odgovoren pred ne- organizirano množico ljudi, marveč edino le pred svojo stranko, naj bo zakonito dovolje- na, ali nezakonita.«

Takšne so bile smernice, ki jih je drugi kongres komunistične internacionale l. 1920 izdal poslancem in drugim agitatorjem svoje stranke. Javno, brez ovinkov, brez prikriva- nja. Ta navodila sedaj objavljajo francoski časopisi in s njimi v Franciji drug drugemu odpirajo oči. Drug drugemu očitajo otroško naivnost, ki je trajala polnih 20 let in s ka- tero vodilni možje Francije niso hoteli stvar- nosti pogledati v obraz.

Pariški »Temps« zaključuje svoja raz- mišljanja o tem za mnoge Francoze turob- nem spoznanju z besedami: »Nacionalizem komunistov ni bil nič drugega, kakor preva- ra. Prišlo je povelje iz Moskve, pa so se naši komunisti brez nadaljnega postavili v službo Hitlerja in Stalina istočasno. Komunist zares ni bil nič drugega, kakor agitator, ki ga je komunistična stranka poslala na delo v tabor nasprotnika. Komunistična stranka se je sa- mo sebe sodila. Zato jo je treba zrušiti za vsako ceno.« (Temps z dne 9. oktobra 1939.)

Gospodarstvo

Zavod za pospeševanje obrti ob desetletnici

Delo zavoda

Že v letu 1928. je zbornični podpredsednik g. Ivan Ogrin razvil program zavoda, ki naj povzame vse in naj se peča z vsem, kar je za napredok obrtništvu potrebno. Predvsem pa naj bi se zavod bavil: 1. z zbiranjem statistike, na podlagi katere bi mogel dati potrebne nasvete za ustanovitev novih strok; 2. s prirejanjem tečajev za mojstre in pomočnike, pri čemer pridejo v poštev tečaji za strokovno izpopolnitev glede na tehnično stran, kakor tudi tečaji za knjigovodstvo in kalkulacijo; 3. s podpiranjem naraščanja, ki želi iti v tujino zaradi strokovne izpopolnitve; 4. s prirejanjem razstav domačih izdelkov bodisi v Sloveniji, bodisi po južnih krajih države; 5. s skrbjo in pobudo za strokovno šolstvo, vzorne delavnice in javenskih domov; 6. s preskrbo skupnega nabavljanja surovin in polfabrikatov; 7. z organizacijo skupne prodaje odnosno prevzema blaga, kar bi predvsem prišlo v poštev za manjše obrtnike, ki ne zmorejo sami prevzeti večjih naročil; 8. s sodelovanjem strokovnjakov pri napravi, opremljenosti ali preureditvi delavnice; 9. z izdajanjem lastnega strokovnega glasila; 10. z organizacijo skupnih poučnih potovanj, združenih z ogledom modernih obratov; 11. s pripravami za ustanovitev slovenskega obrtnega muzeja, ki naj bi bil združen s stalno obrtno razstavo; 12. z ustanovitvijo kemičnega laboratorija za preizkušnjo materialij; 13. s preskrbo cenenejšega kredita za obrtništvu, snovanjem produktivnih združenj itd.

Delavnost zavoda je morala biti zelo obsežna, ako je hotela ustreči zahtevam programa. Od vseh zgoraj naštetih točk programa, z izjemo tehničnega laboratorija, se je v vseh razvil delo zavoda, ako ne dejansko, pa vsaj iniciativno in s podajanjem potrebnih nasvetov. Od leta 1922. dalje je Zbornica za TOI izdala več kot 5.000.000 din za namene obrtnega pospeševanja. Za zadnji dve leti 1938 in 1939 je zavodov proračun presegal znesek 400.000 din in so posamezni zneski v večini šli za podporo pri strokovni izpopolnitvi v tujini, za poučna potovanja, izdajo strokovnih knjig, za zavodovo knjižnico in čitalnico, za vajeenske ustanove, za oskrbovališče vajencev, za obrtne razstave, pa tudi v posebni postavki za bodoči obrtni dom v Ljubljani.

Ze takoj spočetka, ko se je v zbornici začelo z obrtno pospeševalnim poslovanjem, se je občutilo pomanjkanje primernih prostorov za one strokovne tečaje, ki naj bi jih zavod prirejal v Ljubljani. V večini slučajev je bilo treba iskati gostoljubne strehe na Tehniški srednji šoli v Ljubljani. Da bi se temu odpravilo in dalo započetu zavodovemu delu čim več razmaha, skuša zavod izpeljati že večkrat pokrenjeno akcijo za zidavo obrtnega doma v Ljubljani, v katerem naj bi se osredotočilo tudi vse delo Zavoda za pospeševanje obrta. V ta namen se redno votira v vsakoletnem zavodovem proračunu za bodoči obrtni dom določeni znesek.

V glavnem pa je bilo delo zavoda v prvih desetih letih njegovega obstoja, osredotočeno na prirejanje strokovnih tečajev. Ako ugotovimo, da je deželni odnosno državni urad za pospeševanje obrta v Ljubljani do leta 1928. torej v 18 letih obstoja, priredil 174 tečajev s 4054 udeleženci, da pa je v prvih petih letih, od 1929 do 1933, zbornični zavod sam priredil 102 tečaja z 2319 udeleženci, je aktivna vloga zavoda dovolj dokazana. Med prirejenimi tečaji bi bilo predvsem omeniti številne tečaje za avtogeno varjenje, za mizarstvo luženje, za knjigovodstvo in kalkulacijo, za mizarstvo risanje itd. po raznih krajih Slovenije. Prav tako je zbornični zavod sodeloval z banovin-

skim uradom, ki prireja posebne krojaške in ževljarske prikojevalne tečaje, in za to tečaje denarno podprl dotična združenja, kjer so se vršili.

Iz kredita za strokovno izpopolnitev v inozemstvu je zbornični zavod denarno podprl številne domače mlajše obrtnike, ki se danes že morejo udeleževati kot predavatelji na zavodovih tečajih v Sloveniji. Prav tako je zavod podpiral strokovno publicistiko, izdajal 2 leti strokovno glasilo »Jugoslovanski obrtnik«, ki se je nato pretvoril v »Obrtni glasnik«. Da je zavod podprl tudi razstavne prireditve obrtništvu, je samo po sebi umestno. Organiziral je lansko leto tudi razstavo slovenskih obrtniških izdelkov na mednarodni obrtni razstavi v Berlinu z velikim moralnim uspehom. Končno je nameraval zavod prav letos, za 10 letnico svojega obstoja, prirediti veliko razstavo slovenske obrti, na kateri naj bi se prikazal našemu občinstvu plod dvajsetletnih naporov slovenskega obrtništvu v svobodni državi in uspehe desetletnega zavodovega prizadevanja. Zaradi mednarodnih dogodkov se je morala razstava preložiti na nedoločen čas, da pa se kljub temu proslavi desetletnica zavodovega obstoja, bo v ta namen izšel poseben zbornik, v katerem bodo zbrani vsi podatki o delu in razvoju Zavoda PO.

Načrt za bodočnost

Delo zavoda se bo v bodoče gibalo v okvirju dosedanjega programa. To delo seveda ne sme biti šablonsko, ampak mora stalno prinašati nekaj novega, kar naj budi zanimanje obrtništvu. Pred ustanovitvijo naše države so naši obrtniki gledali na druga večja, tuja mesta, ki so jim bila vzor v pogledu pobud za novosti. Danes mora dati pobudo in prevzeti vso iniciativo v pospeševanju obrta Ljubljana kot slovenska prestolnica. Ljubljana mora glede organizacije pospeševanja obrta dati pobudo že zaradi razvitosti obrta pri nas in mora stopati pred Zagrebom in Belgradom, saj sta si obrtni zbornici v teh dveh mestih prav po ljubljanskem vzoru ustanovili zavoda za pospeševanje obrta s sličnim programom dela.

Prizadevanje za prirejanje tečajev ne bo mirovalo, v vseh večjih krajih bodo morali postati nekaka stalna ustanova predvsem za one obrtnike, ki niso imeli prilike, izobraziti se v strokovnih šolah, prav tako pa tudi ne zasledovati vednih novosti, ki so za napredok obrtnega stanu važne in pomembne. Ljubljana kot središče pa mora s tečaji stopati naprej, ne da bi se pri tem pozabilo, da prav isti pouk potrebuje naše obrtništvu tudi v vseh večjih mestih podeželja, v Mariboru, Celju, Ptuj, Novem mestu itd.

Prav v zadnjem letu se je na predlog zavodovega predsednika g. Ogrina začelo vnovič razpravljati o potrebi združitve vsega obrtnopospeševalnega prizadevanja v Sloveniji. Misli se pri tem predvsem na združitve zborničnega zavoda z banovinskim uradom za pospeševanje obrta v en. skupni zavod, ki bi ga naj denarno podprla tudi država. Z osredotočenjem vseh denarnih virov v enem zavodu bi se v resnici moglo vse obrtnopospeševalno delo v Sloveniji urediti tako, da bi obrtništvu in s tem vse slovensko gospodarstvo od tega imelo še večji hasek, kakor ga je imelo že do zdaj. Zadevna prizadevanja bi naj našla primerno uvidevanje na odločujočih mestih. Kakršnokoli načrt v tem smislu naj bi bil sprejet, slovensko obrtništvu ga bo nedvomno sprejelo v zavesti, da gre pri tem za važne stvari — organizacijo svojega lastnega napredka in usmeritve nalog, ki jih ukazovalno terja od vsega slovenskega gospodarstva čes in doba, v kateri živimo, z. n.

Samo še danes ob 16., 19. in 21. uri najlepši film z ljubko malo Traudl Stark v pomorskem filmu z divnih obal našega Jadrana. Wolf Albach Retty, Richard Romanowsky in naša kralj. mornarica

Mala admiralka
Kino Sloga
Telefon 27-80
Kapetan Džek

Posestne izpremembe v Ljubljani in okolici

Zemljiška knjiga ljubljanskega okr. sodišča je v zadnjih 7 dneh zaznamovala naslednje posestne izpremembe v Ljubljani in okolici. Prodali in kupili so:

Baron Anton Codelli je prodal Al. Vrbincu, Ljubljana, Vidovdanska cesta 20, parc. št. 168/49 k. o. Udmat v izmeri 552 m² za 80.000 din.

Cernič Edvard, posestnik in stavbenik, Ljubljana, Celovška cesta 218, je prodal Mariji Kutnarjevi, poštni uradnici, Ljubljana, Mestni trg 9, posestvo vl. št. 549 k. o. Dravlje, obstoječe iz hiše št. 173 z vrtoom za 180.000 din.

Kanc Franc, posestnik v Dravljah 26, je prodal Josipu Skalčetu, kurjaču drž. žel., Ljubljana, Pavčičeva ul. 40, in njegovi ženi Mariji parc. št. 32/14 k. o. Dravlje v izmeri 446 m² za 14.610 din.

Ljubljanska kreditna banka je prodala Mirku Pleiweisu, kapetanu vojnega broda v Zemunu, dr. Lei Fajdigi-Pleiweisovi, Ljubljana, Verstovškova ul. 13, in Karlu Pleiweisu, sodniku v Ljubljani, posestvo vl. št. 587 k. o. Gradiško predmestje, obstoječe iz hiše št. 13 v Verstovski ulici, vrta in drugih nepremičnin za 355.000 din.

Družba sv. Vincencija Paveškega za prostovoljno oskrbo siromakov in mladinsko zaščito v Ljubljani je prodala Hranilnici dravske banovine parc. št. 302/12 k. o. Petersko predmestje I, del v izmeri 2130 m² za 137.808 din.

Habjan Josip, posestnik v Zgornji Šiški 77, je prodal Greti Kočekovi, Ljubljana, Emonska cesta 25, tri parcele št. 278, 279 in 280/1, k. o. Zg. Šiška v skupni izmeri 13.110 m² za 250.000 din.

Curhalek Josip, Ljubljana, Zelezničarjeva ul. 10/II, je prodal Antonu Ruppniku in ženi Mariji, Zgornja Šiška št. 281, parc. št. 256/5 k. o. Spodnja Šiška v skupni izmeri 498 m² za 30.000 din.

Družba sv. Vinc. Paveškega za prostovoljno oskrbo siromakov in mladinsko zaščito v Ljubljani je prodala gdč. Apoloniji Dolinšek, posestnikovi hčeri, Ljubljana, Jesihov stradon št. 34, parc. št. 194/4 k. o. Karlovska predmestje v izmeri 9288 m² za 54.500 din.

Skodlar Janez, posestnik v Logu št. 2, je prodal Francetu Jare, delavcu v Logu 58, parc. št. 1372/15 k. o. Log za 2.500 din. Isti posestnik je nadalje prodal Leopoldu Mavsarju, posestniku v Plešivci, parc. št. 1572/7 k. o. Log v izmeri 3295 kv. metrov za 3000 din. Zemlja na Barju je še vedno pocen.

Pezdur Anton, posestnik v Vnanji gorici 13, je prodal Ignacu Marinku, posestniku od tam št. 42, parc. št. 2072/7 k. o. Brezovica v izmeri 3420 m² za 2500 din. Parcela je travnik.

Kino Kodeljevo tel. 41-64

Danes, jutri ter v četrtek ob 8. uri

Nevihita

Willy Fritsch, Olga Cehova.

Znižane cene!

Povišanje glavnice. V Belgradu je bila lani vpisana v trgovinski register delniška družba »Rudokop« z glavnico 1 milij. din. Na letošnjem občnem zboru je bilo sklenjeno povišanje na 25 milij. din, od katerih je bilo do konca avgusta 1939 vpisanih in plačanih že 5 milij. din, tako da bo ostanek 19 milij. din vpisan do konca 1941. Poleg dosedanjih članov uprave Henrika Goinga in dr. M. A. Šmita je bil izvoljen še Hans Brockhaus. Za člana nadzorstva je bil izvoljen dr. Branko Pliverič poleg dosedanjih članov nadzorstva Franca Neuhausena in Walterja Kriega. — Primorka lučilnica riža v Splitu je zvišala glavnico od 0,5 na 2 milij. din. — Pri občni rudarski družbi z omejeno zavezo v Splitu je bila zvišana glavnica od 2 na 3 milij. din.

Dalmatinski rudnik Iostata Erdevik kot podružnica Tvornice kemičnih izdelkov v Hraetniku je bil izbrisan kot podružnica na osnovi sklepa delničarjev omenjene tvornice.

Hranilnica banovine Hrvatske, podružn. Split. Vpisane je bil ravnatelj podružnice Gazarović Ljubomir, za člana cenorskega odbora dr. Silvester Hiunio.

Zagrebska ledarna. Glavnica 1.0, bilančna vavta 3.06, dobiček za 1938 0.026, izguba iz leta 1937 0.139 milij. din.

Montanika, Zagreb. Glavnica 2.0, bilančna vavta 1938 18.85 (16.56), dobiček 1938 0.016 (izguba 1937 0.006) milij. izguba skupno iz prejšnjih let 0.978 milij. din, bruto donos 11.6 (10.8) milij. din.

Ustanove sklada viteskega kralja Aleksandra I. Zednitelja za podpiranje osiromašenih in onemoglih bivših pripadnikov Zbornice TOI. Zbornica za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani razpisuje za leto 1939 za uboge onemogle bivše svoje pripadnike in njihove vdove ustanove po 50, 100 in 200 din. Prosilci naj vložijo pri Zbornici za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani do 15. novembra 1939 prošnje, podprte z dokazili in opremljene s potrdilom občinskega urada in pristojnega združenja, da je prosilec svojočasno izvrševal samostojno obrt ali trgovino, a je sedaj zaradi onemoglosti ali obubožanja ne more več izvrševati, odnosno da je prosilka onemogla ali obubožana vdova bivšega zborničnega pripadnika. Prošnje mora vlagati vsak prosilec zase. Prošnji, sestavljenih po skupinah ter prošnji prosilcev, ki nikdar niso izvrševali samostojno kakega obrta ali trgovine, zbornica ne more upoštevati.

Devize od izvoza v švico se lahko prodajajo na domačih borzah. Devizno ravnanje Narodne banke je razposlalo okrožnico, v kateri sporoča v zvezi z okrožnico št. 97 z dne 17. junija 1939, da morajo denarni zavodi del deviz (55%), katere prejemajo za račun domačih izvoznikov blaga v švico, takoj po prejemu prodajati na domačih borzah, kakor tudi vse ostale izvozne devize (75%), namesto da jih odstopajo Narodni banki, kar je bil do sedaj primer. Končno pravi okrožnica, da se morajo te devize porabiti izključno le za blagovna plačila.

Rdeči teror

V vsej vzhodni Poljski je začel krvavo delovati rdeči teror. Na vso moč preganjajo plemstvo, posestnike, industrijce in duhovnike. Ze precej jih je bilo umorjenih. Rdeči listi poročajo o »energičnih ukrepih«, ki so jih morali izvesti v Tarnopolu, da so rešili mesto smrčesa posestnikov, žandarjev, duhovnikov in jezuitskih šolarjev. Kaj pomeni »energični ukrepi«, je svetu po 20-letnem nazornem nauku v Rusiji, pač podrobno znano.

Borze

Dne 16. oktobra

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.30

Devizni promet je znašal na zagrebški borzi 6.790.935 din, na belgrajski borzi 8.787.000 din.

Ljubljana — Uradni tečaji

Landon 1 funt	175.65—178.85
Pariz 100 frankov	99.35—101.65
Newyork 100 dolarjev	4406.75—4466.75
Zeneva 100 frankov	995.00—1005.00
Amsterdam 100 gold.	2348.50—2386.50
Bruselj 100 belg	739.50—751.50

Ljubljana — Svobodno tržišče

Landon 1 funt	217.04—220.24
Pariz 100 frankov	122.81—125.11
Newyork 100 dolarjev	5480.00—5520.00
Zeneva 100 frankov	1228.52—1238.52
Amsterdam 100 gold.	2901.35—2939.35
Bruselj 100 belg	913.58—925.58

Ljubljana — Zasebni kliring

Berlin 1 marka	14.20—14.40
--------------------------	-------------

Zagreb — Zasebni kliring

Solun 100 drahem	32.65—33.35
----------------------------	-------------

Belgrad — Zasebni kliring

Solun 100 drahem	32.70—33.40
----------------------------	-------------

Curh. Belgrad 10, Pariz 10.05, London 17.725, Newyork 445.875, Bruselj 74.55, Milan 22.50, Amsterdam 236.75, Berlin 177.5, Stockholm 105.20, Oslo 101.25, Kopenhagen 86.05.

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 399—402

v Zagrebu 401—402

v Belgradu 405—406

Čvrsta tendenca preteklega tedna se je nadaljevala tudi ta teden za d.žavne papirje, katerih tečaji so večinoma narasli. Tudi za delnice je tendenca prijaznejša. Promet v efektih na belgrajski borzi je znašal 561.000 din.

Ljubljana, državni papirji: 7% investicijsko posojilo 93—95, agrarji 54—55, vojna škoda promptna 399—402, begluške obveznice 70—74, dalm. agrarji 68—70, 8% Bierovo posojilo 86—88, 7% Bierovo posojilo 84—85.50, 7% posojilo DHP 95—97, 7% stab. posojilo 90—92. — **Delnice:** Narodna banka 6900—7000, Trboveljska 165—175.

Zagreb, državni papirji: vojna škoda promptna 401—402 (402), begluške obveznice 72—74 (72), dalm. agrarji 65—67 (65), 8% Bierovo posojilo 87 denar, 7% Bierovo posojilo 86 galvo. — **Delnice:** Trboveljska 175—180, Sladk. tov. Osijek 85 denar, Osj. livarna 150 denar.

Belgrad, državni papirji: 7% investicijsko posojilo 96 denar (96), vojna škoda promptna 405—406 (405.404), begluške obveznice 74—75.50 (72.08), dalm. agrarji 71 denar, 6% šumske obveznice 68.50 denar (67.69), 8% Bierovo posojilo 89—90, 7% Bierovo posojilo 85—86 (85). — **Delnice:** Narodna banka 6825 denar, Priv. agrarna banka 193 denar.

Žitni trg

Novi Sad. Koruza: bač. in bač. par. Indjija 111—112. Moka: bač., ban. Ogg Ogg 235—245, št. 2 215—225, št. 5 195—205, št. 6 175—185, št. 7 150 do 160, št. 8 117.50—122.50; eremeka in slavenska Ogg Ogg 232.50—242.50, št. 2 212.50—222.50, št. 5 192.50—202.50, št. 6 172.50—182.50, št. 7 147.50—157.50, št. 8 117.50—122.50. Fižol: bač. in erem. beli brez vreče 312.50—322.50. Otrobi: bački in srem. 105—107, banaški 103—105. — **Tendenca** prijazna. Promet eredeji.

Živinski sejmi

V ljubljanski okolici, dne 12. oktobra 1939: voli prve vrste 5.50—6 din, druge vrste 5 din, tretje vrste 4—4.50 din; telice prve vrste 5.50 do 6 din, druge vrste 5 din, tretje vrste 4—4.50 din; krave prve vrste 4—4.50 din, druge vrste 3.50 do 4 din, tretje vrste 2.50—3 din; teleta prve vrste 6.50—7 din, druge vrste 6 din; prašiči špcharji 9—9.50 din, pršutarji 8—9 din za 1 kg žive teže. Goveje meso prve vrste prednji del 12 din, zadnji del 14 din, druge vrste prednji del 10 din, zadnji del 12 din, tretje vrste prednji del 8 din, zadnji del 10 din; svinjina 16—18 din, slanina 15—16 din, evinjska maest 20—21 din; čisti med 20 din, neoprana volna 26 din, oprana 36 din; srove kože goveje 11 din, telečje 13 din, svinjske 7 din za kg. Pšenica 190—200 din, ječmen 200—225 din, rž 175 do 200 din, oves 175—225 din, koruza 165—190 din, fižol 250 din, krompir 200—125 din; seno 90 do 180 din, elama 25—30 din; jabolka prve vrste 400—500 din, druge vrste 300 din, tretje vrste 150—200 din, hruške prve vrste 600 din, druge vrste 300—400 din, tretje vrste 200 din; pšenična moka 230—325 din, koruzna moka 175—250 din, ajdova moka 300—500 din za 100 kg. Drva 90 do 100 din za 1 m³; jajca 0.75—1 din za komad, mleko 1.75—2 din za liter, surovo maslo 20—28 din za 1 kilogram.

V Brežicah, dne 9. oktobra 1939: voli prve vrste 5 din, druge vrste 4.50 din, tretje vrste 3.50 din; telice prve vrste 5 din, druge vrste 4.50 din, tretje vrste 3 din; krave prve vrste 4 din, druge vrste 3.50 din, tretje vrste 2 din; teleta prve vrste 5 din, druge vrste 4.50 din; prašiči špcharji 9 din, pršutarji 7.50 din za 1 kg žive teže. Goveje meso prve vrste 12 din, druge vrste 10 din; svinjina 16 din, slanina 15 din, evinjska maest 22 din; čisti med 16—18 din, srove kože goveje 8 din, telečje 12 din, svinjske 2 din za kg. — Pšenica 150 din, ječmen 140 din, rž 140 din, oves 150 din, koruza 120—145 din, fižol 250—300 din, krompir 100 din, lucerna 70—80 din, seno 50—60 din, elama 25 do 30 din; jabolka prve vrste 150 din, druge vrste 100 din, tretje vrste 50—75 din; hruške prve vrste 250 din, druge vrste 150 din, tretje vrste 75—90 din, češplje 25—50 din. Mleko 1.50 din za liter. Navadno mešano vino pri vinogradnikih 5 din, finejšee cortiano vino 6 din za liter. Vinski mošt iz navadnih vrst grozdja 4 din za liter, iz kvalitetnejših vrst grozdja 5 din za liter.

KINO MATICA, tel. 21-24

ob 16., 19. in 21. uri

ZARAH LEANDER - HANS STÖWE - MARIKA RÖHK

Nailepši glasbeni film zadnjih let

SIMFONIJA ŽIVLJENJA

Čajkovski — Sodeluje najboljši evropski simfonični orkester in originalna ruska kapela

Zaposlenost in zaslužek se manjšata

Po podatkih Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani se je število zaposlenega delavstva zmanjšalo od avgusta na septembra 1939 od 108.401 na 101.687, t. j. za 6714. Posebno znan je bil padec v prvi polovici septembra. Dne 1. septembra je znašalo število zavarovancev 108.435, dne 15. septembra pa samo še 99.435. V dveh tednih je bilo torej število zaposlenega delavstva zmanjšano za 9000 ali za 8.30%. Od srede septembra dalje zaposlenost popušča samo neznatno.

Lani se je od avgusta na september zmanjšala zaposlenost samo od 104.416 na 103.972 ali 444 delavcev. Nadalje izkazuje statistika septembra letos zmanjšanje v primeri z lanskim letom za 2285 delavcev, dočim je bil še avgusta v primeri z lanskim letom zabeležen prirastek 3985 delavcev.

Iz tega je razvidno, da je tudi v našem gospodarstvu nastopila pričakovana kriza, ker je prvokrat od leta 1935 dalje število zavarovancev padlo v primeri z istim mesecem lanskega leta.

Obenem z nazadovanjem zaposlenosti pa ugotavlja statistika tudi padec delavskih mezd. Povprečna delavska mezda je znašala septembra letos 23.09 din, kar pomeni v primeri z lanskim septembrom padec za 0.40 din ali skoraj za 2%. Padanje članstva spremlja vedno naraščanje stalaža bolnikov. Število je naraslo v primeri z lanskim septembrom za 249 ali 0.31%.

Letošnji pridelek koruze

Kmetijsko ministrstvo je objavilo svojo prvo cenitev letošnjega pridelka koruze.

S koruzo posejana površina je letos znašala 2.660.745 ha, lani 2.841.595 ha (lani početa površina 2.752.516 ha). Po banovinah je znašala posejana površina letos (v oklepajih podatki za lansko leto): dravska 41.659 (44.579) ha, donavska banovina 901.822 (960.168), savska 452.284 (481.420) ha, moravska 356.960 (381.113) ha, drinska 349.173 (366.576) ha, vrbaska 250.910 (270.688) ha, vardarska 163.618 (177.391) ha, zetska 88.982 (97.277) ha, primorska 51.111 (57.783) ha in uprava mesta Belgrada 4.226 (4.600) ha, skupno 2.660.745 (lansko leto 2.841.595) ha. Iz tega pregleda je razvidno, da je bila letos s koruzo v vseh banovinah pose-

jana manjša površina, kar je seveda vplivalo, da je bil pridelek tudi manjši. Toda tudi povprečni pridelek na 1 ha je bil manjši: letos je cenjen po uradnih podatkih na 13.9 met. stotov na 1 ha za vso državo, lani pa na 17.3 met. stota. Po posameznih banovinah je bil pridelek letos naslednji (v oklepajih podatki za 1938): dravska banovina 12.7 (14.3), donavska 17.8 (23.5), savska 15.4 (20.0), moravska 10.1 (9.6), drinska 13.3 (15.2), vrbaska 10.6 (13.1), vardarska 7.6 (8.7), zetska 8.0 (8.5), primorska 8.4 (11.5), dravska 12.7 (14.3) in Belgrad 24.0 (24.3) met. stota na 1 ha. Iz tega pregleda je razvidno, da je bil le v

O slovenski politiki in slovenski banovini

Govor gradbenega ministra dr. Miha Kreka v Leskovcu pri Krškem

Leskovec pri Krškem, 15. oktobra.

Minister g. dr. Krek je kot bivši narodni poslanec krškega okraja danes imel v Leskovcu pri Krškem zborovanje svojih somišljenikov. Ljudstvo je prihod gosp. ministra dr. Kreka navdušeno pozdravljalo in njegovo poročilo o političnih razmerah spremljalo z največjim odobravanjem. Gospod minister je med drugim govoril tudi o notranji politiki ter naglasil te-le misli:

Mi Slovenci, ki nas vodi g. dr. Korošec, smo iskreno pomagali in sodelovali pri politiki narodnega sporazuma. G. dr. Korošec se je s svojo veliko politično avtoriteto in vplivom šestokrat zavzel za sporazum s Hrvati in je s svojo veliko politično modrostjo v vsakem odločilnem trenutku našel izhod, ki je pomenil napredek k sporazumu, večji slogi in k večjemu medsebojnemu razumevanju med Srbi in Hrvati, tako da moramo sklenitev narodnega sporazuma, ki sta ga tako srečno zaključila g. predsednik Cvetkovič in g. dr. Maček, smatrati v veliki meri za uspeh modre politike g. dr. Korošca. Mi v vladi najiskrenejše in najodkritosrdnejše sodelujemo pri politiki narodnega sporazuma in želimo samo to, da bi se vsa vprašanja, ki so s tem v zvezi, rešila čimprej, čim pravilneje in tako, da bi bili bratje Hrvatje popolnoma zadovoljni in da bi država ostala močna in srečna.

Medtem pa pri nas naši politični nasprotniki mislijo, da jim je prav narodni sporazum dal povod, da morejo z vsem sovraštvom udrihati po somišljenikih dr. Korošca in naši politiki. Kako oni to izvajajo? Celotna opozicija, celo oni okoli JNS, ki so 20 let smatrali centralizem za edino mogočo obliko države ureditve pri nas, oni, ki zanikavajo srbstvo, hrvatstvo in slovenstvo, ki ofi- cialno še danes v Belgradu razglašajo centralistično ureditve za svoj program, nastopajo po naših krajih in v naši domači politiki kot pripadniki dr. Mačka. Pristaši g. Puelja in g. Kramerja, nekdanji socialisti in najnovejši Mačkovci, vsi danes napadajo dr. Korošca in JRZ. Toda mi preveč dobro poznamo naše nasprotnike in nas njihova agitacija čisto nič ne vznemirja. Le nepotrpežljivim, nervoznim in nezaupljivim prijateljem moramo odkrito in jasno odgovoriti: naša politika pod vodstvom dr. Korošca je bila in ostane politika, ki ima vedno, pa tudi če bi zaradi tega trpeli naši strankarski politični interesi, pred očmi osnovni in najvišji interes nas vseh in Jugoslavije: interes državne celote. Jugoslavija je mati tudi našega slovenskega naroda, nanjo nas veže in priklapa največja ljubezen in najintimnejši interesi. Nikakršna notranja nasprotnost niso nikdar omajala te naše vere in vdanosti državni misli in ljubezni do bratov Srbov in Hrvatov. V Jugoslaviji smo Slovenci vedno zahtevali ono široko samoupravo, ki bi nam omogočila, da slovenski narod razvije vse svoje sile v korist svojega narodnega napredka in v korist celotne države. Isto zahtevamo tudi danes.

Mislím, da današnja politika narodnega sporazuma, ki je dala Hrvatom hrvatsko banovino, po sami naravi in zdravi logiki vodi k ustvaritvi tudi naše slovenske banovine, organizirane po načelu najširše narodne samouprave. Mi trdno verujemo in smo prepričani, da bomo tudi Slovenci poleg Hrvatov in Srbov v tej politiki mogli uresničiti naš narodni program. Če do danes to še ni izvršeno, smo prepričani, da to ne pomeni pomanjkanje dobre volje in zanemarjanja nas Slovencev. Mislím pa, da je treba hitro in odločno delati na tej stvari. Toda če ni že danes vse gotovo, zaradi tega nismo malodušni in maloverni, ampak s polnim zaupanjem delamo z brati Hrvati in Srbi, da tudi v teh težkih razmerah storimo vse, kar je državi potrebno in da v najugodnejšem trenutku na najkoristnejši način brez vsake škode za splošne državne koristi v Jugoslaviji čim prej ustvarimo našo narodno samoupravo.

Vsi oni naši skrajneži, ki danes očitajo dr. Korošcu, da je preveč jugoslovanski državnik, a premalo slovenski politik, naj vedo, da je v njegovih rokah usoda slovenskega naroda najbolj varna. Večjega in modrejšega politika, državnika in voditelja Slovenci nimamo. Pustimo mu, da sam izbere sredstva, pota in način, kako bomo Slovenci v veliki Jugoslaviji z bratovsko pomočjo Srbov in Hrvatov uresničili naše domače želje in zahteve. Z načela enakopravnosti, narodnega sporazuma, najširše narodne samouprave, ki so načela vsega delovanja nosilcev politike narodnega sporazuma, a predvsem gg.: predsednika Cvetkoviča, dr. Vladka Mačka, dr. Antona Korošca in dr. Džafara Kulenoviča, že sama po sebi zahtevajo ustvaritev one slovenske narodne samouprave, ki smo jo mi postavili kot naš program že od zedinjenja in ustvarjanja Jugoslavije. Ta politična misel v državnih politikih ni še nikdar tako zmagovalno vodila, kakor danes, ko so na čelu države omenjeni najvidnejši njeni predstavniki. Če kdaj, potem prav danes, nima nihče pravice dvomiti, da bo zmagala politika prave narodne samouprave. V tej politiki moramo tudi Slovenci dobiti svojo slovensko samoupravno enoto, našo Slovensko banovino.

Da pa bomo to dosegli, je potrebno, da zdaj v tem prehodnem času vsi Slovenci ohranimo mirne živce, odločno zaupanje in popolno disciplino v naših vrstah. Naši nasprotniki bi prav sedaj hoteli — in to je edini cilj njihove agitacije — da nas razbijajo, oslabijo našo organizacijo in da spravijo naše somišljenike v slabo voljo, tako da bi sadove 20 letnega dela oni sami obrali namesto nas. Njihovo sklicevanje na dr. Mačka je laž in neiskrenost. Nismo še pozabili, da so predstavniki prav te skupine gonili pred sodišče, v zapore in internacijo skoraj istočasno voditelje in predstavnike Hrvatov in Slovencev. Nasprotno pa mi s predstavniki Srbov in Hrvatov najiskrenejše in bratsko sodelujemo pri izvajanju naše skupne politike, o kateri smo prepričani, da je najboljša za Hrvate, Srbe in Slovence. Poleg predstavnikov Sr-

bov in Hrvatov, g. Cvetkoviča in dr. Mačka, je g. dr. Korošec v imenu Slovencev eden od stebrov politike narodnega sporazuma in mi Slovenci smo pod njegovim vodstvom storili vse, da dokažemo, kako tudi najmanjši brat in najmalostevilnejši slovenski narod hoče in more biti koristen za vsakega brata in da zasluži popolno pozornost vsakega bratskega naroda. Predstavniki večine Slovencev, Hrvatov in Srbov vidijo v politiki narodnega sporazuma rešitev in srečnojšo bodočnost Jugoslavije in zato ni na mestu noben dvom nad tem, da se bo politika narodnega sporazuma iskreno izvajala tudi nasproti nam Slovencev. To je čista resnica, vse drugo je laž in podtikanje. Tega se vsi zavedajmo, delajmo z največjo dobro voljo in veselí, da moremo sodelovati pri tako važnem delu za zgodovino Jugoslavije in slovenskega naroda.

Zdravstveni dom v Črnomlju odprt

Črnomelj je v nedeljo proslavil pomemben praznik, ki ni važen le za Črnomelj sam, ampak tudi za vse okoliške občine, ki so združene v zdravstveno občino Črnomelj. S prisrčno slovensko nositjo je bil odprt nov zdravstveni dom v Črnomlju, ki bo imel glede na zdravstvene razmere v Beli Krajini gotovo hvalažno, čeprav ne lahko nalogo. Poseben poudarek je vsej priveditvi dal še g. ban dr. Marko Natlačen, ki je prišel v Črnomelj in izročil zdravstveni dom svojemu namenu. Pred zdravstvenim domom, ki je v prvem nadstropju občinske hiše v Črnomlju, so sprejeli Črnomaljši v dolgem špalirju g. bana.

Ves Črnomelj je proslavil ta dan. S hiš so vsele državne zastave, pred občinsko hišo, v katere prvem nadstropju je dobil hiše prostore zdravstveni dom, pa so se zbrali številni Črnomaljši in okoličani, ki so prihitali k sprejemu g. bana. Po prihodu g. bana je črnomaljska godba zaigrala koračnico, nato pa je župan g. Pavel Klemenc izrekel g. banu dobrodošlico in mu predstavil navzoče predstavnike in župane. Navzoči so bili okrajni načelnik g. Anton Svetina, bivši narodni poslanec g. dr. Koce, banovinski svetnik in domači dekan g. Pavlin Bitnar, ravnatelj Higijenskega zavoda v Ljubljani dr. Pirč, zdravnik združene zdravstvene občine Črnomelj g. dr. Šobar in mnogi drugi predstavniki domačega gospodarskega in kulturnega življenja.

V prostorih zdravstvenega doma je za tem naprosil g. župan Pavel Klemenc g. bana, naj odpre zdravstveni dom. G. ban je v daljšem govoru omenil, da je Bela Krajina med 24 podeželskimi okraji v skupini tistih okrajev, v katerih je bilo v zadnjih 20 letih število nalezljivih bolezni največje. Slabša od Bele Krajine pa sta samo še okraja Novo mesto in Brežice. Tudi številke rodnosti in umrljivosti kažejo, da število rojstev v Beli Krajini mnogo močnejše pada kakor pa pada umrljivost, ki je v Beli Krajini dobi nadpovprečna za celo banovino. Prav zaradi tega pa se vsa javna oblastva trudijo, da se zboljšajo zdravstvene razmere tudi v podeželju in temu namenu služijo graditve vodovodov, melioracije, asanacije, da se povečavajo podeželske bolnišnice in izboljšuje zdravstvena služba. Podobno, kakor je bila sistematično elektrificirana v zadnjih letih Slovenija, tako bo banovina izpeljala tudi svoj zdravstveni spored za zdravstveno zaščito podeželja. Zdravju podeželskega prebivalstva služijo kot javne ustanove zdravstveni zavodi, ki so povsod, kjer že delujejo, dosegli pomembne uspehe. Niso samo popustile nalezljive bolezni, tudi umrljivost prebivalstva se je zmanjšala in to ne samo med odraslimi, ampak tudi med dojenčki. Tako na primer se je posrečilo znižati umrljivost dojenčkov na področju zdravstvenega doma v Cerkljah ob Krki, kjer je izključno kmetstvo prebivalstvo, v osmih letih delovanja za 50 odstotkov. Zdravstveni dom v Črnomlju je 23. v Sloveniji. Že dolgo vrsto let so si ga Črnomaljši želeli. Ker se prvotni načrti za lastno zgradbo niso dali urediti, je črnomaljska občinska uprava izkoristila ugodno priložnost, ko se je iz občinskega doma izselila meščanska šola. Dala je zdravstvenemu domu prostore, za kar zasluži vse priznanje. Pohvalo zaslužijo tudi občinski odbori v združeni zdravstveni občini Črnomelj za sklep, s katerim so se prostovoljno obvezali prispevati letnih 6000 din k vzdrževalnim stroškom za zdravstveni dom. Ž željo, naj bi zdravstveni dom prinesel čim več koristi bližnji in daljni okolici Črnomlja, je odprl g. ban nov dom in ga izročil v varstvo Higijenskemu zavodu.

Zatem je spregovoril še ravnatelj Higijenskega zavoda dr. Pirč in poudaril pomembnost zdrav-

Stara pravoslavna cerkev v Vilnu

stvenih domov za ljudsko zdravje. Posebej je poudaril ogromno korist, ki bi jo imeli od po vsej Sloveniji delujočih zdravstvenih domov v vseh zdravstvenih občinah. Na leto umre okrog 4000 dojenčkov. Če bi vse zdravstvene občine že imele delujoče zdravstvene domove, bi lahko rešili na leto okrog 1000 mladih življenj, kar bi se občutno poznalo pri našem naravnem prirastku. Potem je naprosil dekana g. Bitnarja, naj blagoslovi prostore zdravstvenega doma. Dekan g. Bitnar je ob asistenci kaplanov g. Knaflija in g. Pahulja opravil nato obredne molitve in blagoslovil vse prostore, nakar se je banovinski zdravnik g. dr. Šobar zahvalil še g. banu, da je osebno počastil ta praznik Črnomaljšev, kakor tudi ravnatelju dr. Pirču, dekanu Bitnarju in županu Klemengu, ki so z razumevanjem spremljali in podpirali akcijo za ureditev zdravstvenega doma.

Gostje so si zatem ogledali zdravstveni dom, ki ima v prvem nadstropju štiri lepe sobe, med katerimi je ena določena za šolsko polikliniko, druga za ordinacijsko sobo, tretja pa dispanzer, četrta pa za čakalnico. Črnomaljski zdravstveni dom bodo obiskovali občani občine Črnomelj-mesto, Črnomelj-okolica, Dragatuš, Vinica, Adlešiči in Semič in tudi občani združene zdravstvene občine Stari trg ob Kolpi, ki zdravstvenega doma nima. Prepričani smo, da bo zdravstveni dom v Črnomlju pomagal dvigniti zdravstveno stanje v Beli Krajini in s tem znatno pripomogel tudi k splošnemu napredku prelepe pokrajine za Gornjanci.

Romanje v Fatimo za mir na svetu

Fátima je nekakšen portugalski Lurd. Portugalski škofje so izjavili, da bo imelo letošnje »narodno romanje« namen, da izprosi mir na svetu. Romanje se bo udeležilo mnogo škofov in nadškofov in tudi kardinal patriarh iz Lizbone, msgr. Cerejčira.

Marijina portugalska božja pot Fátima je nastala po prikazni »Naše ljube rožnovenske Gospe«, ki se je leta 1917 prikazala trem pastirjem. Prikazen je priporočila beg pred mesenostjo in požrešnostjo, ki sta dva poglavitna greha te dobe, dalje pokoro in rožni venec kot obrambo in pa postavitev kapele na tistem kraju. Navzlic temu, da so pastirje zaprli, da so uprizorili atentat z bombami na kapelo, da je država prepovedala romanje tjakaj in da se duhovščina ni hotela vmešavati, se je romanje v Fátimo vendarle razširilo, tako da je po več deset tisočev ljudi prejelo ondi sv. obhajilo in se je mnogo ljudi spreobrnilo in bilo telesno ozdravljenih. Pristojni škof iz Leirije je 13. oktobra 1930 potrdil verodostojnost prikazovanj in je potrdil češčenje »Naše ljube Gospe od sv. rožnega venca« v Fátimi. Dne 13. maja 1931 je portugalsko škofstvo slovesno posvetilo vso Portugalsko Naši ljubi Gospe od Fátime.

Msgr. Buizko

Nizozemski list »Maasbode« poroča iz zanesljivih virov, da ni res, da bi bil pomožni škof iz Lvova, msgr. Buczko, brez sledu izginil. — Msgr. Buczko se je v avgustu v Boulogne-sur-Mer vkrcal za v Južno Ameriko, da bi ondi obiskal v imenu svete stolice kot apostolski vizitator v Južni Ameriki živeče Ukrajince. Zatorej msgr. Buczko niti ni bil v vojnem času na Poljskem.

Pogled na mesto Vilno, ki je postalo zdaj litvansko mesto in je znano po ostrabramski Materi božji

L I S T E K

Na Jenkovem grobu

Simon Jenko, pevec Sorškega polja in prvi pesnik po Prešernu, je bil rojen 35 let za njim in je umrl 20 let za njim, 18. oktobra 1869. Prehodil je podobno življensko pot kakor Prešeren in jo je dokončal istotam in v enaki službi. Na pokopališču v Kranju se ob vhodni poti sredi prve grobne vrste dviguje Prešernov in onkraj na levi kakih deset korakov naprej pa Jenkov nagrobni spomenik. Podobnost njunega idealnega in realnega poklica označujeta tudi nagrobna spomenika, saj sta oba izdelana v enakem slogu in kamnu, le da je Jenkov spomenik nekoliko višji mimo Prešernovega in kolikor poznejše postavljen, toliko tudi boljše ohranjen.

Pa še drugo podobnost razodeva nagrobni spomenik pri obeh pesnikih. Napis namreč na prvem kakor na drugem spomeniku nikakor ne izraža pesniškega svojstva ne Prešernovega ne Jenkovega. Davni častilci obeh pesnikov so pri postavitvi grobnega spomenika izbrali tiste stih, ki govore o grobu. Prešernovi stih — »Ena se tebi je želja spoznala: v zemlji domači da truplo leži« — so bili zloženi pač v primeren spomin Andreja Smoleta, ki je toliko po svetu potoval in naposled vendar po svoji želji našel počitek v domači, to se pravi — slovenski zemlji. Za Prešerna pa, ker je sebi pel: »O Vrba! srečna draga vas domača, bi imel tisti grobni napis le tedaj svoj pravi po-

men, ko bi počival tam kje v domači zemlji, da grob »bi bližnji sosed voraol — svet! Marka.«

Enako se tudi Jenkov nagrobni napis ne vjema povsem s pesnikovo tedanjim predstavo, željo in mislijo. Ko je pesnik pel svojo pesem »Gorič, si je pač predstavljaj in morda tudi v resnici gledal pred seboj Šmarno goru ter si tedaj tihoma želel, da bi počival ob njej na Sorškem polju. Za človekovo stvarno vrednost in pomembnost je seveda vseeno, kje da počivajo njegovi zemeljski ostanke. — Slomšek na primer je celo v oporoki postavil opombo, naj ga pokopljejo prav v istem kraju, kjer bo že umrl — vendar pa mislím, naj se stalni napisi kakor so prav grobni napisi skladajo z resničnim položajem in s pokojnikovim značajem, če že ne z njega željami.

V narodnem pogledu seveda je primerno, da oba gorenjska pesnika, ki sta zaslovela drug za drugim — v časovni in pomembnosti razdalji — počivata v gorenjski prestolici, drug blizu drugega, na pokopališču — v Kranju. Usoda, ki se vedno igra s človekom, se je, kar zadeva njun zadnji službeni kraj, s Prešernom in Jenkom srečno igrala. Lepo se torej bere in sliši za Jenka, Prešernovega vrliga učenca, da je pokopan v Kranju poleg Prešerna.

Jenko se je s pesniško tvorno silo vzbudil v okrilju Prešernove muze. Prav to ga je nekaterim bolj, drugim manj priporočalo, kakor že so bolj ali manj umevali in cenili Prešerna. Med temi, ki so zelo cenili Prešerna, je bil, kar je za Prešerna posebno priporočljivo, tudi Prešernov sošolec — škof Slomšek. Še v zadnjih govorniških navodilih (Drobtinice 1862) bogoslovem priporoča, naj boro Prešerna; česar modri vzgojitelji ne bi storili, ko ne bi vedel, kaj so vredne Prešernove poezije. Simon Jenko bi bil mnogo večji, ko bi se bil še bolj naslonil na Prešerna in mnogo manj na Heineja. Kako malo se mu poda, če se skrbno

vzgoje svojega strica, redovnika, spominja v porednih, ironičnih stihih: »Vrag naj je vzame — vašo modrost, ki mi je vzela — mojo mladost.«

Stric Nikolaj je vsak čas z očetovskim srecem pazil na svojega nečaka Simona, tako v Novem mestu na gimnazija, kakor pozneje v Kamniku na odvetniškega kancipijenta. Hotel je, da postane njegov nečak ugleden mož v vsakem pogledu, tudi kot pesnik neoporečen. Nemilo je strica, tedaj že oslepelega, zadelo, če so mu povedali, da misli nečak Simon izdati svoje pesmi, čeprav so mu nekateri dobromisleči laiki svetovali, »naj nekateri izpusti in popravi v svojem rokopisu.« Napadno je torej, kar piše za drugimi poročevalci Anton Funtek l. 1896 v svoji priredbi Jenkovih »Psmic«: »Natisnile se pa niso v Ljubljani — natiske so zaprečili nekateri duhovniki.« — Bilo je le drugače. Giontini, ljubljanski knjigar, se je ravnal po nasvetu modrih svetovalcev laikov in je dal Jenkove pesmi natisniti v Grazu pri Leyhamovih dedičih. Osumili so tudi Luka Jerana, urednika »Zgodnje Danice« in pisali v »Tagespost« 10. apr. 1864, da je z dvema duhovnikoma prišel h Giontiniju knjigarinarju in mu omenil: »naj sam sebi pripiše, če nobenih duhovniških knjig več ne dobi v natis, če te pesmi natisne.« Urednik L. J. je nato 20. aprila 1864 v »Zgodnji Danici« odgovoril: »Komur se je zljubilo v Slovencev malo prijazne liste laž trositi, naj zvé, ako mu je drago, da urednik »Zgodnje Danice« ni nobenega tiskarja zastran imenovanih pesem strašil; če so kateri drugi duhovni to storili, mu ni znano. Mi, ki nismo rokopisa videli, ne moremo nič soditi. Rečemo pa samo to, kar je sploh naša misel v slovestvenih rečeh: ako so pesmi splošno in npravi škodljive, so naše misli z onimi gospodi (laiki), če so res kateri natis ovirali. Tiskar in založnik zanikarnih in npravo kužljivih spisov ni vreden, da bi ga dobri katoličani podpirali; naj ga

redi tisti, komur služi.« Stric Nikolaj je bil pomirjen, ko je izvedel, da je nečak Simon svoj rokopis vendarle v marsičem popravil pred natisom. Ko je namreč v novembru 1864, ne 1865 kakor poroča književna zgodovina, izšla zbirka »Psmic«, ni nič završalo ne po mestu ne na deželi. Celo Luka Jeran jim je brez posebnih moralnih očitkov priznal, da »niso brez poezijskega cvetja.«

Tehtno jedro, ki ga vsebujejo Jenkove pesmi, je njegovo iskreno rodoljubje s pristinim izrazom in občutkom. V tem Jenko ni posnemal drugih rodoljubnih pevcev, marveč je vzlet globoko iz svoje in povedal krepko po svoje. Prešeren nam je ožaril rodoljubno idejo, Jenko jo je dvignil kot zastavonoša: »Naprej, zastava slave; na boj, ju-naška kri! Ne mojstru Prešernu, marveč njegove-mu odličnemu učencu Jenku je bilo dana, da je njegova pesem — slovenska budnica.

Pomembno je, da je Jenkova narodna himna nastala prav v istem času, ko je Strossmayer s svojim kulturnim delom povlečeval Slovanstvo; ko ga je pravilno usmeril Slomšek s svojim plemenitim prizadevanjem za versko zedinjenje vseh Slovanov; ko je ves svet s spoštovanjem in pričakovanjem gledal na Slovanstvo; ko je tudi papež Pij IX. 4. maja 1858 goriškemu duhovniku, izgovoril v Vatikanu znamenite besede: »Vi ste, kakor pravite, Slovan. Slovanski narod je res vrl in mo-goten narod. Jaz vse Slovane po očetovsko ljubim. Škoda, da so razkoljeni. Njih blagost bila bi slo-ga.« (F. J. Kalfol: Večne resnice 1860, uvod.)

To slogo je moral v duhu gledati Simon Jenko, ko je pel, kar pove napis na njegovem grob-nem spomeniku:

»Ko jaz v gomili črni bom počival
In zelen mah poraste nad menoj;
Veselih časov srečo bo užival,
Imel bo jasne dave narod moj.«

Drolne novice

Koledar

Torek, 17. oktobra: Margareta M. Alak, devica; Hedviga.

Sreda, 18. oktobra: Luka, evangelist; Julijan, puštvnik.

Novi grobovi

† Na Brezjah je nenadoma umrl gosp. Janez Šolar, posestnik. Pokopali ga bodo v sredo ob 10 dopoldne na pokopališču na Brezjah. Naj mu sveti večna luč! Zalujočim naše sožalje!

Osebnostne novice

— Spremembe v jezuitski rezidenci v Ljubljani. Za superiorja je imenovan p. Ludovik Lederhas. — Na novo sta prišla p. Jožef Preac, bivši profesor v Travniku (Bosna), ki je postal hišni minister, in p. Bogumil Remec, ki študira še začasno v Valkenburgu (Nizozemska). — Prejšnji superior p. Rudolf Pate je odšel v Zagreb za magistra slovenskih in hrvaških novicev.

— Diplomirana sta bila na pravni fakulteti v Ljubljani gđc. Martina Dernovšek in g. Dražan Raič, oba iz Ljubljane. Cestitamo!

cev, 192 kokoši, 58 parov golobov, 69 morskih prešičkov, 32 kanarčkov in 4560 valilnih jajc.

Nato je govoril o organizaciji in o bodočih smernicah rejskega gibanja predsednik »Zivalca« g. Pečovnik, nakar je bila prebrana in tudi sprejeta posebna resolucija, ki poziva vse merodajne kroge in slovensko javnost, da zvezo v njenih prizadevanjih podpro. Zborovanje, ki so se ga udeležili polnoštevilno delegati vseh v zvezi včlanjenih društev in mnogi prijatelji rejcev, je nato zaključil predsednik sodnik g. Tomc. Po zborovanju je bilo skupno kosilo udeležencev.

Odvetniško pisarno je odprl dr. Karel Prah v Celju, Kralja Petra cesta 29

— Na poti v Francijo je umrl v Ptuj dr. Tadeusz Dubowski, generalni direktor socialnega zavarovanja za vso Poljsko in predsednik Jugoslovansko-poljske lige za vso Poljsko. Med potoma ga je zadela kap in je nato na ptujski postaji izdihnil. V soboto dopoldne so ga pokopali na ptujskem pokopališču ob veliki udeležbi slovenskega življa. Zastopana so bila tudi skoraj vsa oblastva s svojimi šefi na čelu. Poslovilne besede je izpregovoril ob grobu g. dr. Vinko Brenčič. — Dr. Dubowski, ki je bil zelo markantna osebnost v

Po državi

* Konferenca jugoslovanskega katoliškega episkopata se bo pričela 24. oktobra v Zagrebu. Na konferenco bo prišel tudi vrhbosanski nadškof dr. Ivan Šarič, ki bo po končani konferenci odšel na Dunaj, kjer bo v nekem samostanu opravil duhovne vaje, nato pa se bo odpravil v Rim, kjer se bo priključil velikemu hrvaškemu narodnemu romanju, ki ga bo vodil nadškof dr. Štepinac. To romanje je organizirano v zvezi z bližnjo beatifikacijo Mikole Taveliča.

* Jugoslovanska pevka zveza ponuja roko Hrvaški pevski zvezi. V soboto in nedeljo je bil v Somoboru 14. kongres Jugoslovanske pevске zveze. S kongresa je bil med drugim odposlan brzojavni pozdrav tudi Hrvaški pevski zvezi. Iz poročil zveznih odbornikov je razvidno, da je zveza vzdrževala prijateljske odnose s češko in bolgarsko pevsko zvezo ter da si z vso silo prizadeva, da se vpostavi bratsko razmerje s Hrvaško pevsko zvezo. Predsednik Zveze dr. Bogdan Mliši-novič je v svojem govoru polagal novoizvoljeni upravi na srce, da naj v prvi vrsti stremi za tem, da uresniči prizadevanja za sodelovanje s Hrvaško pevsko zvezo.

* Dubrovnik zahteva neposredno telefonsko zvezo z Zagrebom. Ko je bila ustanovljena Hrvaška banovina, so se prebivalci Dubrovnika, ki je prišel v okvir te nove upravne enote, nadejali, da bodo posledje imeli boljše telefonske zveze z Zagrebom. Toda nastale so še večje težave, ker se je Dubrovčanom mogoče razgovarjati z Zagrebom le preko Splita in to na prosti, ki je silno preobremenjena. Zaradi tega zahteva Dubrovnik, da se čim prej vzpostavi neposredna telefonska zveza med Dubrovnikom in Zagrebom. Ta zveza bo po njihovem zatrjevanju zelo dobljkanosna.

* Nevaren požar pri Trogirju. V vasi Marina pri Trogirju je v eni preteklih noči izbruhnil nevaren požar, ki je grozil, da bo upepelil vso vas. Goreti je začelo v tvornici olja Marka Neveščani-na, od kod pa je ogenj razširil še na sosedne poslopje. Obe poslopji sta pogoreli do tal. Vsi vaški prebivalci so v noč gasilni in šele proti jutru je bila odstranjena nevarnost, da bi se požar razširil na ostalo vas. V vasi menijo, da je bil požar pod-taktnjen. Škoda znaša okrog pol milijona dinarjev.

* Pretresljiva smrt strojevodja. Na železniški postaji Novoselec-Križ pri Bjelovarju se je v soboto pripetila huda prometna nezgoda. Ko je skozi postajo vozil vlak št. 445, se je strojevodja Andrija Miler iz Zagreba tako daleč nagnil iz lokomotive, da je z glavo zadel ob železen stolp ob progi. Od silnega udara mu je počila glava in iz lobanje so se vsuli možgani. Miler je bil v hipu mrtev.

* Bivši milijonar umrl kot berač. Na savskem bregu blizu Novega Grada so našli mrtvega bivšega milijonarja Josipa Tomasinija. Obleden je bil v staro beraško obleko. Tomasini je rodom iz Vidma (Udine) v Italiji. Njegov oče je bil graščak. Pred 40 leti je prišel Tomasini v Slavonijo, kjer si je v Slavonkem Šamcu kupil veliko posestvo.

Poljski, ja bil večkrat v Jugoslaviji in tudi v Ljubljani in to s člani parlamenta in člani Jugoslovansko-poljske lige. Po žalostni na Poljskem se je hotel za stalno naseliti v Jugoslaviji, a se je nato namenil v Francijo, kamor pa ni prišel, ker ga je na žalošten način doletela smrt v bratski deželi. Tako je morala njegova družina sama na daljno pot v Francijo. Naj bo velikemu Poljsku dr. Dubowskemu lahka bratska slovenska zemlja!

— Pri saprtju, motnjah v prebavi, vzemite zjutraj še na prazen želodec en kozarec naravnega »Franz-Josefa« grenčica.

— Surov napad. V neki gostilni v Stobu pri Domžalah so popivali neznanji fantje. V gostilniški sobi je čisto mirno sedel tudi 34-letni čevljarški mojster Viljem Likar iz Domžal. Fantje so začeli Likarja zbadati z besedami, nato so pa planili nanj. S steklenicami so mu prebili lobanjo, zdrobili nosno kost in ga z nožem ranili na prsih in na levi roki. Hudo poškodovanega Likarja so z avtomobilom prepeljali v ljubljansko bolnišnico.

— Noge nosijo vse človeško telo, zato je SANOPEDOM, da jih ohrani zdrave. Glavna zaloga: drogerija Jantigaj, Ljubljana, Krekov trg.

— Nesreča. Frančiška Vrankar, delavka v smodnišnici v Kamniku, je padla s koleca in si zlomila levo nogo. — Jože Mesojedec, 81-letni posestnik iz Udja pri Grosupljem, je v gozdu podiral drevesa. Padajoče drevo pa ga je oplazilo in mu zlomilo obe roki. — V Razborju nad Sevnico je Alojzij Drevenšek padel z lestve in si zlomil desno nogo. — Neža Zakrajšek, 66 let stara preužitkarica, doma iz Sitanj pri Blokah, je tudi padla z lestve in dobila hude notranje poškodbe.

— Kuna belica — ne lisica. V našem nedelj-ekem članku o polnih, polharjih in polhovkah se je vrnila neljuba tiakovna pomota. Po drevu namreč preganjata polhe in verveke kuni zlatica in belica, ne pa lisica, ki ne zna po drevu plezati. Toliko v pojasnilo, da se ne bodo lovci muzali!

Bavil se je z Izvozno trgovino poljedelskih pridelkov. Živel pa je zelo razuzdano in se je vdajal pijači. V teku let je njegovo milijonsko premoženje čisto propadlo. Tomasini je nastopil pot berača. Opravil je pri mnogih kmetih najtežja dela, a samo čez zimo, poleti pa je beračil od vasi do vasi in sproti zapil, kar je priberatelj. Kljub ne-rednemu življenju je doživel 80 let. Sodijo, da je bil pijan, pa je zaspal na mrzli zemlji in se ni več prebudil. Tomasini ima v Slavoniji dve sestri in sina, ki živi v Slavoniki Požeji in mu gre prav dobro. Pokojni Tomasini pa ni nikdar prihajal k njim in ga seveda tudi niso marali.

* 40 kmetov napadle soseda. V vasi Tuk pri Bjelovarju je prišlo te dni do velikega pretepa, ki je bil podoben linčanju. Zrtev je bil kmet Peter Brabarič. Napadalo ga je 40 sovaščanov, ki so bili oboroženi s koli, motikami in drugim poljskim orodjem. Vsi vprek so mlatili po Brabariču. Ko so mislili, da je že mrtev, so ga pustili ležati na cesti. Brabariča so v brezupnem stanju prepeljali v bjelovarsko bolnišnico. Kaj je bil vzrok tega napada, ni mogoče dognati, ker vsi napadci trdovratno molče.

* Otrok padel v lonec vrele vode. V vasi Maruševcu pri Varaždinu se je v družini Salamonovih pripetila huda nezgoda, ki jo je plačal z življenjem 5-letni domači sin Slavko. Dečko se je popel po lestvi, ki je bila poleg štedilnika v kuhinji. Na štedilniku je vrela voda v velikem loncu. Ko je deček hotel splezati z lestve, mu je spodrsnilo in nesrečnež je padel v vrelo vodo. Od silnih opeklin je kmalu umrl.

* Na zagrebško kliniko so pripeljali mrtvega človeka, da bi ga oživili. V nedeljo dopoldne so z avtomobilom pripeljali iz Čazma 20 letnega delavca Juraja Doroda na zagrebško kirurško kliniko. Njegovi spremiljevalci so takoj neli mladeniča k službojučemu zdravniku in zahtevali takojšnjo pomoč. Povedali so, da ga je zjutraj zadel električni tok, ko je delal pri napravah visoke napetosti. Zdravnik je takoj pregledal ponesrečenega delavca in ugotovil, da je že več ur mrtev. Ko je to povedal Dorodovim spremiljevalcem, so mu ti odgovorili: »Mi vemo, da je mrtev, brali smo pa v časopisih, da tistega, ki ga ubije električni tok, lahko ožive.« Požrtvovalni spremiljevalci so bili zelo razočarani, ko jim je zdravnik pojasnil, da je v tem primeru vsaka pomoč zaman, ker je smrt nastopila že pred več urami. Tovariši pokojnega delavca so med seboj zbrali za avtomobil od Čazme do Zagreba in so ga med vožnjo ves čas poskušali z umetnim dihanjem oživiti.

* Vlak odrezal nogo kretniku. Na osejki postaji je premikal tovorni vlak. Pri njem je bil zaposlen 43 letni kretnik Mane Šumonja, oče štirih otrok. Moral bi bil priključiti vagon k drugi kompoziciji, pa ga je vagon podri na tla in kolo mu je odrezalo levo nogo pod kolonom.

* Prijet žepar, ki je ukradel 15.000 din. Mestna policija v Vinkovcih je prišla drznega vlomilca Gjorgja Stefanoviča iz Vranja, ki je pri prestopanju iz vlaka na vlak na postaji v Dalju ukradel iz žepa trgovcu Feliksju Segetu listnico s 15.000 din. Zeparja je policija prišla, ko je zapravljval po vinkovskih nočnih lokalih. Pri njem so našli še 14.200 dinarjev, ki so jih vrnilli prave-mu lastniku.

* Izginil je kmet, ki je imel pri sebi 3800 din tujeja denarja. Orožniki pri Sv. Nedelji že par dni skupaj s kmeti iščejo Slavka Vojvodiča, blagajnika občinske organizacije HSS, Vojvodič je šel 5. oktobra zgodaj zjutraj v Zagreb s 3800 din, ki bi jih bil moral izročiti zagrebški blagajni HSS kot izkupiček za koruzo. Od tega dne ja za Vojvodičem izginila vsaka sled. Denarja v Zagreb ni prinesel. Ker se Vojvodič ni vrnil, so sklenili kmetje, da bodo preiskali vso okolico, ker sumijo, da je bil Vojvodič ubit in izropan. Najbrž je ubijalec vrgel Vojvodičevo truplo v Savo. Vojvodič je bil pošten in vreden mož in je izključno, da bi on denar poneveril. Nosil je pogosto v Zagreb tudi do 30.000 din, pa je vedno do zadnje pare pošteno izročil. Vojvodič je star 37 let.

* Preganjani tihotapec se je skrivil v muslimansko hišo in bil tam ubit. Poleti 1938 je orožniška postaja naletela v Vitezu pri Travniku na tihotapeca Stefana Gavriča. Pozvala ga je, naj obstoji, pa je Gavrič začel bežati. Orožniki so hiteli za njim in ga preganjali. To je bilo ob 9 zvečer. Gavrič je sprevidel, da ne bo mogel ubežati. Ko je prišel do Naima Haskiča v Vitezu, je odvrget nahrbtnik in se zatekel v hišo. Stopiti v muslimansko hišo je že podnevi za vsakega moškega nevarno, kaj šele ponoči. Ko je Gavrič pribežal v hišo, je nastalo posebno med ženskami veliko razburjenje. Svojo drznost je Garvič plačal z življenjem. Ko so orožniki prišli do hiše, v njej ni bilo več Gavriča; domači so dejali orožnikom, da je pobegnul skozi okno. Drugi dan pa je videl vaški predstojnik na vrtu Haskiča mrtvo truplo. Ugotovili so, da je to Gavrič, ki se je prejšnji večer zatekel v Haskičevo hišo. Gavrič je imel dve smrtonosni rani na vratu in na plečah. Pri sodni raz-

Ljubljana, 17. oktobra

Gledališče

Drama: Torek, 17. okt.: Zaprtje. — Sreda, 18. okt.: »Hudičev učencec. Red B. — Četrtek, 19. okt.: »Kozarec vodec. Izvezu nižjane cene.

Opera: Torek, 17. okt.: Zaprtje. — Sreda, 18. okt.: »Glumač Matere božje. Red Sreda. — Četrtek, 19. okt.: »Kjer škranček žrvgolice, Red Četrtek.

Abonente reda B opozarjamo, da imajo ta tedensamo eno predstavo, in sicer v sredo v Drami. V Operi ni mogoča, ker je bila potrebna sprememba repertoarja in to zaradi tega, ker gost Gostič ta tednik ni prost in se je morala torkova predstava pomakniti na sredo.

Radio Ljubljana

Torek, 17. oktobra: 7 Jutrjnji pozdrav (pl.) — 7.15 Napovedi, poročila — 7.30 Pisan venček veselih zvokov (plošče) do 7.45 — 11 Solska ura: V papirnici, razgovor v obliki reportaže (g. M. Zupančič) — 12 Plesi in pesmi iz Španije (pl.) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14 poročila — 18 Pevski koncert: Dvospevi in samospevi (ga. Dragica Sokova in gđc. Štefka Koročanova), pri klavirju prof. M. Lipovšek — 18.40 Pogojnost našega bitja (g. Fr. Terseglav) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: 20 let izobraževanja v Jugoslaviji (dr. I. Djaja, Belgrad) — 19.40 Objave — 19.50 Deset minut zabave — 20 Pevski kvintet »Grafike« — 20.45 Operetna glasba (Radijski orkester) — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Za oddih (plošče).

Drugi programi

Torek, 17. oktobra: Belgrad: 19.40 Ruske semi in romane, 20.10 Lermontov-Zmaj: »Demone«, radijska igra, 21.40 Jugoslovanske pesmi — Zagreb: 21 Orkestralni koncert, 21.30 Slagerji — Bratislava: 19.30 Slovaške pesmi, 22.15 Pisan koncert — Sofija: 20 Koncert komorne glasbe, 20.30 Ruske romane, 21 Solistični koncert — Ankara: 20.30 Jazz — Beromünster: 18 Harmonika, 20.10 Orkestralni koncert — Budimpešta: 19.30 Verdi »Falstaff«, 22.30 Plesna glasba — Bukarešta: 19.35 Orkestralni koncert, 21.25 Nadaljevanje orkestralnega konc., 21.45 Plesna glasba, 22.15 Prenos koncerta — Horthy: 20.30 Koncert francoske glasbe — Oslo: 21.10 »Stanka Rasin« — Sottens: 20 Pisan spored, 20.30 Zvočna igra.

Predavanja

Salezijanska prosveta na Kodeljevem priredi drevi ob 20 v dvorani Mladinskega doma II. del predavanja »O zračnih napadih« (obramba). Glede na važnost predavanja vabimo k obilni udeležbi.

Sestanki

Fantovski odsek Ljubljana - Sv. Jakob ima drevi ob 8 v cerkveni dvorani (Sv. Jakoba trg) svoj redni letni občni zbor, na katerega vabimo vse redne in podporne člane.

Šentpeterska prosveta ima v sredo zvečer ob 8 svoj redni občni zbor. Na sporodu je tudi predavanje g. Pavlina. — Udeležite se polnoštevilno. — Odbor.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marijin trg 5; mr. Kurali, Gosposvetška, cesta 4 in mr. Bohinec ded., Rimska cesta 31.

pravi se je Haskič zagovarjal, da ni on ubil Gavriča, ampak da je ta podlegel ranam, ki so mu jih zadali orožniki. Ker Haskiču niso mogli dokazati uboja, bilo ni nobene pričje, ga je sodišče oprostil. Državni tožilec se je proti oprostiti sodbi pritožil. Apelacija je razveljavila sodbo in odredila novo razpravo. Na novi razpravi se bo zagovarjal tudi Haskičev brat Mahmut, ker je poskušal podkupiti sodnega izvedenca dr. Kadija, ki je kot zdravnik pregledal truplo pokojnega Gavriča. Dr. Kadija je zadevo prijavil sodišču. To bo tudi nov dokaz proti Haskiču.

* Prijet menični goljuf. Policija v Vrhu je prišla zanimivega goljufa. V odvetniško pisarno dr. Rosenberga v Vrhu je prišel neki Cedomir Ostojič in predložil tri menice, glaseče se na večje vsote, ki bi jih bilo treba protestirati. V razgovoru je odvetnik dognal, da je Ostojič nepismen in stvar se mu je zadelja sumljiva. Zaradi tega je stopil v zvezo z osebami, ki so bile podpisane na menicah. Vsi ti podpisniki so izjavili, da niso podpisali nobene menice in da sploh ne poznajo Ostojiča. Ostojiča so zaprli. Pri njem doma so našli okrog 1500 izpolnjenih menic na vsoto 3 milij. din. Samo menične golice veljajo 10.000 din. Ker je Ostojič nepismen, sumi policija, da je imel pomagača, ki ga pa Ostojič noče izdati.

Anekdota

Nervozno in neprijazno je sprejel sojnograškega pevca Riharda Mayra ravnatelj opere, katere-mu je pevec za poskušnjo odpel dve Hagenovi deli.

»Vi bi torej radi prišli k operi?« vpraša ravnatelj Mayra.

»Ne, gospod ravnatelj,« je pevec odgovoril. »Vi želite imeti mene v operi.«

Ko sta se končno pogodila za plačo, je ravnatelj še enkrat vprašal: »Pripovedujejo mi, da ste pianec. Ali je to resnica?«

»Nekoč je bilo res,« odgovori mirno 25 letni pevec, »ampak sedaj pijem samo toliko, kolikor morem prenesi.«

Noč je dolga

»Saj greste tako pozno ponoči vendar lahko bolj mirno domov!«

»Saj še ne gremo domov!«

GOSPODU ZA ZIMO

BLAGO ZA SUKNJE:	220.—
SHETLAND 190.—	270.—
DOUBLE SPORTNO	240.—
CROMBY, ZELO ELEGANTNO	340.—
BLAGO ZA OBLEKE:	200.—
ZIMSKI FRESKO	145.—
MODNI KAMGARN	180.—
ANGLESKI KUPONI	280.—
	300.—

MANUFAKTURA
F. KS. SOUVAN
MESTNI TRG 24

Zborovanje rejcev malih živali

Zveza društev rejcev malih živali je zadnje tri dni priredila lepo uspešno razstavo krzna, kož in volne domačih in angorskih zajcev, je pokazala, da so naši rejci malih živali lepo napredovali v svojih sposobnostih. O razstavi smo poročali že v nedeljski številki. V nedeljo dopoldne pa je Zveza društev rejcev malih živali priredila zborovanje delegatov vseh pri njej včlanjenih društev. Zborovanje je namesto odsotnega predsednika zdravnik v Vevčah dr. Jenka začel podpredsednik Gec, nato pa je bil z vzklikom izvoljen za predsednika zborovanja sodnik g. Tomc. Zvezni tajnik je predlagal vdanostno brzojavko Nj. Vel. kralju Petru II. dalje pozdravne brzojavke kmetijskemu ministru, predsedniku senata dr. Korošču, banu dr. Natlačenu, ljubljanskemu županu dr. Adlešiču in Zvezni-nemu pokrovitelju dr. Kocetu. Pozdravi so bili poslani tudi erbski in hrvaški organizaciji. Tajnik se je nato s toplimi besedami spominjal nedavno umrlega rejca Martina Hudalesa.

Tajnik Zveze g. Inkret je nato podal zgodovino slovenskega rejskega gibanja in se ob tej priliki spominjal začetnika rejskega gibanja v Sloveniji, pokojnega Antona Lehrmana, o katerem je »Slovenec« preteklo nedeljo priobčil daljši članek. Leta 1932 se je ustanovilo društvo »Zivalca«, od katerega se je pa kmalu odcepil del članov, ki so začeli ustanavljati samostojna društva rejcev malih živali in leta 1935 so vsa ta društva ustanovila svojo Zvezo z delokrogom po vsej Sloveniji. Od leta 1934 je bilo prirejenih 40 razstav, 139 predavanj, 16 tečajev, 6 rejskih zborovanj, 17 izletov, 2 semnja, 17 rejskih iger, 9 tombol, 7 radio-predavanj in arečolov. Ustanovljen je bil 1 rejčki dom in 1 rejška godba. List »Rejec malih živali« izhaja redno že šesto leto. V omenjenem času je bilo med člane razdeljenih 270 koz, 80 ovac, 267 kun-

Spomenik zvezdoslovca Nikolaja Kopernika v Varšavi

Najnovejša poročila

Jugoslovansko-nemška pogajanja zaključena

Izjava zunanjega ministra dr. A. Cincar-Markoviča

Belgrad, 16. okt. AA. Danes je bilo zaključeno deveto zasedanje jugoslovansko-nemškega državnega gospodarskega odbora, ki je bilo v Belgradu od 28. sept. do 15. oktobra. S tem so se ob enem zaključila pogajanja za sklenitev sporazuma o medsebojni trgovinski izmenjavi za leto 1939-1940. Sporazum je bil podpisan ob 13.30 v zun. ministertvu in ga je podpisal z naše strani pomočnik zun. ministra Milivoje Pilja kot predsednik jugoslov. dela odbora, z nemške strani pa dr. Bergemann v imenu predsednika nemškega drž. gospodarskega odbora. Aktu podpisa sta prisostvovali v celoti jugoslovanska in nemška delegacija, katero vodi dr. Friedrich Walter Landfried, državni tajnik v nemškem gospodarskem ministertvu.

Po končanem delu je bil izdan sledeči

skupni komunikat:

Letošnje jesensko zasedanje jugoslovansko-nemškega stalnega gospodarskega odbora je bilo danes končano.

Doseženi sporazumi se tikajo reguliranja celotne jugoslov.-nemške izmenjave za prihodnje gospodarsko leto. Posrečilo se je za vsa vprašanja najti rešitev, ki zadovoljuje obe strani. Prav tako je bilo zasedanje končano v predvidenem roku kljub obsežnemu delu, ki ga je bilo treba končati. Razgovori so potekali v najbolj prijateljskem duhu prežeti z iskreno željo za nadaljnje gospodarsko sodelovanje. Po rezultatu pogajanj se lahko določi, da ne obstoja nobene težave za nadaljnje izvajanje jugoslov.-nemškega gospodarskega prometa v okviru dosedaj veljavnih načel. Vprašanje tečaja reichsmarke ostane urejeno kakor je bilo doslej. Nobeni posebni ukrepi ne bodo potrebni, da bi se zagotovila v bodoče izmenjava dobrin, ki ostanejo nespremenjene tako po obsegu kakor po stroju. Gospodarska nevtralnost Jugoslavije ne more zmanjšati njenega interesa, da

si zagotovi skoraj najvažnejše prodajno tržišče, medtem ko bo z nemške strani omogočeno plačevanje jugoslov. pošiljatev ter preskrbovanje države z nemškimi proizvodi in v današnjih okolnostih zlasti pažnja za nemški izvoz v Jugoslavijo.

Izjava našega zunanjega ministra

Ob današnjem podpisu jugoslov.-nemškega sporazuma za trgovinsko izmenjavo za l. 1939-1940 je zunanjni minister dr. Aleksander Cincar-Markovič dal za našo javnost obvestilo, v katerem je med drugim tudi dejal:

«Mi ostanemo še naprej na dosedajšnji liniji tistih načel, ki so bila izražena že v osnovi trgovinske pogodbe z Nemčijo iz l. 1934. Medsebojno dopolnjevanje naših gospodarstev na podlagi trajne in stalne obojestranske izmenjave in čim manj motenj ter čim več razumevanja, to je naš cilj. Ko pravim, da ostanemo na dosedajšnji liniji, mislim, da ni nobenih sprememb niti stranpotov od dosedanje prakse. Štirje glavni sektorji našega izvoza v Nemčijo, žito s sadjem, živina in živinski proizvodi, les ter surovine, ostanjo še naprej nespremenjeno zastopani z nekaterimi manjšimi premenami njihovih deležev v splošnem izvozu. Nemčija nam bo še naprej neovirano dobavljala vse tisto ali pa vsaj poglavito tisto, nakar smo glede uvoza nanjo navezani. To velja zlasti za premog. Plačilni in blagovni temeljni promet, klirinški tečaj marke, odnos do češkomoravskega protektorata, vse ostane nespremenjeno, oziroma tako, kakor je bilo določeno to nedavno v Kölnu. Neznatne spremembe so nastale samo v toliko, kolikor na eni in na drugi strani žele čim boljše prilagoditi vse to sprememljenemu položaju v svetu in pojačenim potrebam naših obeh držav. Zeleti je, da bi se kmalu začelo boljše obravnavanje v naših gospodarskih odnosih tudi z ostalimi državami, z našimi večjimi ali manjšimi gospodarskimi partnerji.»

Letalski napad na škotsko obalo

London, 16. okt. t. Angleško vojno ministertvo poroča o nemškem letalskem napadu na škotsko obalo sledeče: Po drugi uri popoldne je preletela skupina 12 do 14 nemških bombnikov mesto Edinburgh. Ker so protiletalski topovi takoj obsuli letala s hudim ognjem, letala napada niso mogla izpeljati in so odletela naprej proti zalivu Firth of Forth. Tu so se razdelila in je skupina, sestojeca iz štirih bombnikov, skušala bombardirati veliki železniški most v zalivu Firth of Forth. Vse bombe, namenjene mostu, pa so padle v morje. Nemški bombniki med neprestanim ognjem proletilskih topov večkrat ponovili bombne napade na most, vendar vedno brez uspeha. Druga skupina bombnikov pa je krenila nad škotsko luko Forth in napadla v luki zasidrane vojne ladje. Vrgla so veliko število bomb. Od vseh je zadela ena sama in še ta se je odbila na krmi križarke »Southampton«. Pri eksploziji je zaradi tega povzročila le majhno škodo. Pri tem je bil potopljen admiralov motorni čoln, privezan ob ladjo in tovorni priklopnik čoln, s kakršnimi vlačilci prevažajo tovore. Ob eksploziji bombe so bili na križarki »Southampton« ubiti trije mornarji, na bližnji križarki »Edinburgh« pa so razstrelki bombe ubili 7 mož. Ena od bomb je padla v bližino torpednega rušilca »Mohawk« in so razstrelki ubili 25 mornarjev, ki so bili na krovu.

Od 12 do 14 nemških letal so bila 4 se-

streljena. Prvi spopad med nemškimi in angleškimi letali se je odigral ob pol treh popoldne nad otokom »May«. Dva nemška bombnika sta se strmoglavila tik nad morje in s tem ušla lovskim letalom, ki so ju preganjala. Deset minut po tem je bil napaden nad Dalkeithom drugi sovražni avion, kateri se je vnel in padel v morje. Četrta ure nato je bil v ostri borbi zbit nemški bombnik, ki je padel v morje pri Craigu, tretji nemški bombnik pa je bil zrujen prav malo kasneje. Od civilnega prebivalstva ni bil nihče ubit. Tudi angleško letalstvo ni pretrpelo nobenih človeških žrtev. Dva nemška letala je potegnil iz morja angleški rušilec, vendar je bil eden od njih že mrtev.

London, 16. oktobra. AA. Reuter: Opozovalci na južni strani Fortha so videli, kako so nemški bombniki poskušali zadeti gotove cilje. Odgnani od hudega ognja so se večkrat vračali. Bombe so padle v vodo in povzročile velike stebre vode, toda povzročile niso nobene škode. Druge bombe so padle v bližini mosta, toda most sam ni bil zadet. Prav tako niso bili zadeti tudi vlakci, ki so nekaj trenutkov kasneje vozili preko mostu. Mnogi meščani se niso skrili v zavetišča, temveč so opazovali preganjanje nemških letal.

London, 16. oktobra. AA. Reuter: Od štirih članov posadke nemškega bombnika, ki je bil zbit pri Edinburghu, je eden utonil, dva sta bila ubita od streljav, četrta pa je bila rešena. Ta ima ranjeno roko. Trije člani posadke drugega nemškega bombnika, ki se je moral prisilno spustiti v Pentland Hills, so bili ujeti.

pa je bil tam sovražni napad ustavljen tako, da se je moral sovražnik celo umkniti severno od Apaka, kamor je za kratek čas prodrl. V teku drugega tedna v oktobru je francoska mornarica zaplenila 25.000 ton blaga namenjenega za Nemčijo.

Potopljena nemška vojna ladja

Oslo, 16. okt. t. Norveški ribiči so prijavili oblastem, da so videli na zapadni obali v teritorialnih vodah Norveške, kako so tri angleške vojne ladje, katere so bile opremljene z letali, napadle nemško vojno ladjo. Po živahnem streljanju so čez nekaj časa opazili na mestu, kjer je prej bila nemška vojna ladja, gost stebel dima, nakar se je ladja potopila, angleško brodogovje pa je takoj nato odplulo.

Sodelovanje Angilije in Francije na morju

London, 16. oktobra. AA. Reuter: Posebni dopisnik Reuera, ki je obiskal neko britansko luko, javlja, da se francoska trobojnica in britanska pomorska zastava ekupaj vijeta v tam britanskem pristanišču, ki je polno francoskih ladij lovcev-podmornic. Te ladje lovci-podmornic so pobarvane tako kakor vojne ladje in sicer sivo ter so opremljene s pripravami za lov podmornic in za njihovo potopitev. Francoski mornarji, ki tvorijo posadko teh francoskih ladij, s se pridobili pri prebivalstvu splošno popularnost. V drugem delu istega pristanišča je dopisnik videl švedske, danske in grške ladje, ki raztovarjajo blago namenjeno Veliki Britaniji.

Amerika ne bo dajala na up

Washington, 16. oktobra. AA. Reuter: Vladni pristaši v senatu so pristali na to, da se prdeloži dodatek k predlogu zakona na ukinitve prepovedi izvoza orožja in da se ustavi vsi krediti bojujočim se narodom. Senator Pittman je predlagal ukinitve odredbe o 90 dnevem kreditu. Predlog je bil sprejet. Z ozirom na predlog senatorja Pittmanna se prvaki nadejajo, da bodo pridobili podporo večjega števila senatorjev, ki so naklonjeni odredbi o prepovedi izvoza orožja, vendar pa želijo uveljaviti načelo: plačaj pa odnesi. Predsednik predstavniškega doma je izjavil časnikarjem, da misli, da bo dom sprejel dodatek za ukinitve prepovedi izvoza orožja.

Moskva, 16. okt. AA. Havas: V tamkajšnjih diplomatskih in političnih krogih vlada prepričanje, da sovjetsko-turški pakt ne bo podpisan ta teden.

Nemške priprave na zahodu

Pariz, 16. okt. AA. Reuter: Na nemškem bojišču so 10 milj za nemškimi obrambnimi črtami snoči zaradi neprevidnosti ostale priprane svetilke na motornih prometnih sredstvih, katere so se gibala po cestah. Na podlagi tega se je ugotovilo, da in ce cestah velik promet. Svetilke so bile verjetno priprane, da bi se preprečilo, da ne bi premikajoče se čete naletela na neosvetljena prometna sredstva. Na samem bojišču so številne električne svetilke migljale vso noč. To je dokazalo, da prihajajo v črto nove čete. Na mnogih točkah bojišča se je iz nemških linij slišalo brnenje motorjev, kar je pomenilo, da se s kamioni premeščajo čete blizu bojišča ali pa se tanki zbirajo za napad. Brnenje in ropanje sta napovedovala, da se pripravljata največja aktivnost. Ti premiki nemških čet so pomembni prav zaradi tega, ker se ve, da se čete običajno premeščajo na tako izpostavljene položaje za napad 24 ur pred začetkom ofenzive, tako da je moč goče, da se je ofenziva že začela. Francoske čete so podvezle vse potrebne ukrepe, da bi odgovorile na napad ter so že vnaprej popolnoma pripravljene. Ta nemška aktivnost je bila vidna povsod vzdolž vojne linije, zlasti pa med Mozelo in gozdom Hart vzdolž reke Mauter in okrog gozda Bien. Gozd Bien je tako gost, da se ne da videti, kaj se v njem dogaja. V tem gozdu so francoske čete nevedno v zasedi ujele nemške vojake. Preteklo noč so francoski vojaki prav tako presenetili iz zasede nemško patrolo in ujeli več Nemcev. Med vojaškimi opazovalci v Parizu prevladuje vtis, da Nemci niso popolnoma prepričani vase in da so zaradi tega v zadnjem času izvršili toliko izvidniških akcij.

Večerno poročilo z zahodnega bojišča

Pariz, 16. oktobra. AA. Havas: Večerno poročilo z bojišča se glasi: Nemške čete, podprte od topništva, so danes zjutraj prešle v napad na odedu v neposredni bližini Mozela in sicer iz vzhodne strani. Napad je bil izvršen na bojišču dolgem 10 km. Nemške čete so zavzele hribeček Schneeburg, kjer so se nahajali naši maloštevilni oddelki za opazovanje in katere so štiti minirana predpolja. Pod našim ognjem

LJUBLJANA

Počastimo rajne z dobrimi deli! Ljubljanskim občanom!

Ko sem Vas lani pred prazniki mrtvih povabil, da se v korist mestnim revežem odkupite od razkošja na grobovih, je spet vsa Ljubljana pokazala svoje zlato srce, da na ljubljanskih pokopališčih o Vseh svetih in na Vernih duš dan skoraj ni bilo groba brez preprostega venca ali brez sveč vsesvetske akcije, ki je njen veliki uspeh najlepše dokazal, da ste svoje rajne resnično počastili z dobrimi deli.

Z Vašimi odkupninami od razkošja na grobovih je mestna občina na predlog Vrhovnega socialnega sveta že pred božičem v stari cukrarni ustanovila zavod s kuhinjo in prenočišči za najbednejše. Dne 4. maja smo v stari cukrarni odprli tudi prehodni otroški dom, da zanemarjen mladino pripeljemo na pravo pot, a z začetkom šolskega leta smo temu zavodu v stari cukrarni dodali še dnevno otroško zavetišče, kjer otroci že dobivajo brezplačno hrano.

V stari cukrarni smo darovali revnim 73.585 kosil in večerji, otrokom prehodnega otroškega doma pa 3381 obrokov in otrokom dnevnega otroškega zavetišča 1620 brokov. Prenočnim odraslim revežem smo v stari cukrarni našeli 5936, prenočnim otrok je bilo 412, desinfekcij 40 in 963 kopanj. Če računamo najemno in adaptacije ter osebe in prehrano za vse zavode stare cukrarnice, je Ljubljana za revne samo v stari cukrarni žrtvovala pičilih 391.000 din.

Plodovi lanske vsesvetske akcije in zavoda za najbednejše v stari cukrarni so se prav naglo pokazali, da v Ljubljani skoraj ne vidimo več beracev na ulicah, saj smo s prehodnim otroškim domom v stari cukrarni beračenje zanemarenih otrok odpravili do redkih izjem.

Dobrosrčno ljubljansko prebivalstvo je z lanskimi odkupninami od razkošja na grobovih zares storilo zelo veliko dobrega za reveže in tudi v korist prebivalstva samega, ker smo mnogo revežev obvarovali pred po-

stopanjem in jih pripeljali k poštonemu delu, otroke pa pripeljali na pravo pot, da postanejo koristni člani človeške družbe.

Se nikdar ni Ljubljana lepše počastila svojih rajnih kakor za lanske praznike umrlih, ko je z dobrim namenom za mirni pokoj svojih rajnih storila tako veliko dobro delo! Toda letošnja zima nam obeta še več revežev in podpore potrebnih, ki jim moramo in hoče mo vsaj nekoliko olajšati tegobe zime. Zato Vas, dobri Ljubljančani, spet vabim in prošim, da tudi letos žrtvujete vsaj del za pokopališča namenjenega razkošja našim revežem.

Vrhovni socialni svet mesta Ljubljane je že vse pripravil za letošnji vsesvetsko akcijo in revni okoliščani že pletu preproste vence, ki naj na vseh grobovih pričajo o zlatem srcu Ljubljane in o Vaših čustvih, kako častite svoje rajne na najplemenitejši način z brimi deli za bližnjega. Na vseh grobovih naj plamenčki belozelenih sveč oznanjajo, da Vaša srca gore v ljubezni do bližnjega!

Se posebno se bomo pa letos o Vseh svetih in na Vernih duš dan spominjali žrtev vojne in okrasili njihove grobove na naših pokopališčih z venci in svečami vsesvetske akcije. Ker ne moremo okrasiti grobov naših vojnih žrtev v daljnji dožal, jih na naših pokopališčih počastimo z dobrimi deli!

Ze te dni Vas članice in člani Vrhovnega socialnega sveta ter vseh v njem pri delu za bližnjega združenih organizacij naprosijo, da se odkupite od razkošja na grobovih in prid mestnim revežem. V zahvalo in dokaz odkupnin dobite nakaznice za vence in sveče.

Reveži bodo molili za pokoj naših rajnih in duše umrlih se bodo radovale dobrih src svojcev!

Počastimo rajne z dobrimi deli!

V Ljubljani, dne 16. oktobra 1939.

Dr. Juro Adlešič, l. r., župan mesta Ljubljane.

Danes neprekljeno zadnjikrat ob 16., 19. in 21. uri Prekrasna in pretresljiva drama izobčencev iz človeške družbe, ljudi, ki nosijo na sebi žig sramote... Nadvse naravno prikazano življenje »ponižanih in razžaljenih« po romanu Prisons de femmes

ŽENSKA KAZNILNICA
Viviane Romance in Renée Saint Cyr
KINO UNION, telef. 22-21

Vsesvetska akcija se je začela

Tudi letos bo mestna občina s pomočjo dobrodelnih organizacij izvedla prodajo vencev in sveč za okrasitev grobov. V ta namen je bila v ponedeljek ob 5 popoldne v mestni sejni dvorani plenarna seja sekejskega odbora vrhovnega socialnega sveta mestne občine, ki je obravnavala vprašanja praktične izvedbe vsesvetske akcije in njeno organizacijo v zvezi s sodelovanjem društev in ustanov. Vabljenih je bilo nad 30 organizacij, med njimi vse, ki so v nadzorstvu stare cukrarnice. Seja se je udeležilo veliko število zastopnikov in zastopnic; navzoča je bila tudi sopoga ljubljanskega župana ga. Vera Adlešičeva. Seja je začel stolni župnik in kanonik dr. Kilnar, ki je v imenu odsotnega župana pozdravil vse navzoče. Nato je prečital proglas ljubljanskega župana, ki ga objavljamo na drugem mestu, nato pa je tajnik VSS dr. Kodre objasnjal način letošnje akcije. V razgovoru so posegli udeleženci in udeleženke in je bilo sklenjeno, da bo letošnja akcija delovala takole. Članice in člani dobrodelnih društev in humanitarnih organizacij bodo po vseh ljubljanskih hišah zbirali odkupnine od razkošja na grobovih in v znamenje ter v zahvalo teh odkupnin izročali dobrotnikom nakaznice za darovane vsote. S temi nakaznicami bodo dobrotniki dobili v skladniših Vsesvetske akcije in zadnje dni pred prazniki umrlih ter na dan Vseh svetih in Vernih duš tudi na stojnicah pred vsemi ljubljanskimi pokopališči sveče in vence. Nakaznice, ki jih je občina izdala, pa so

— Bodoče matere morajo paziti, da se izognejo vsaki lenivi prebavi, posebno za prtlju z uporabo naravne »Franc-Joselove« grenke vode. »Franz-Joselova« voda se lahko zavziva in učinkuje že po kratkem času brez neprijetnih pojavov.
Reg. po min. soc. pol. in a. zdr. S-br. 15.485 25. V. 33.

naslednje: za nakaznico 100 din prejme kupec velik venci s svilenimi trakovi v mestnih barvah, za nakaznico 30 din dobi kupec zavitek sveč s 6 visokimi ali šest nizkimi nagrobnimi svečami; za dve nakaznici po 30 din pa dobi darovalec lahko tudi veliko 1 kg težko nagrobno svečo; za nakaznico po 20 din pa dobi darovalec majhen venci z belimi trakovi in zelenim napisom. Manjši znesek bodo nabirali potrdili s posebnimi potrdili, za katere dobijo darovalci toliko sveč, kolikorokrat po 5 din znaša vsota. Vrhovni socialni svet najvjudneje proš vse darovalce, naj na prejete nakaznice na zadnjo stran napišejo jasno in čitljivo svoje ime in naslov. Tako bo vrhovni socialni svet dobil natančen seznam vseh tistih, ki so akcijo pospeševali. Prodaja po stojnicah za sedaj odpade, ker bo gotovo večini bolj ljubo, da bo z nakaznico venci ali sveče prevzela pred pokopališčem, kakor pa da bi ga morala odnašati s trga domov in potem zopet na pokopališče. Venci in sveče so prav taki kakor lanske leto, le sveče so nekoliko dražje, ker se je zaradi razmer v Evropi parafin zelo podražil. V terek začne tudi že poslovati pisarna Vsesvetske akcije na Krekovem trgu, ki bo oddajala nakaznice. Upamo, da bo tudi letos Ljubljana pokazala zlato srce in tako najlepše počastila spomin svojih dragih ranjkih.

Dr. Drago Švajger
zopet redno ordinira
Aleksandrova cesta 10

Staro obzidje nunskega vrta podirajo

Poročali smo že, da je Zidarska zadruga v Ljubljani prevzela zgradbene novega zidu na sedaj zmanjšanem vrtu nunskega samostana v Ljubljani nasproti stavbišču, na katerem so začeli že izkopavati temelje za novi stanovanjski blok Pokojniškega zavoda. Najprej pa je bilo treba odstraniti staro in mogočno obzidje samostanskega vrta. Konec prejšnjega tedna so se lotili stoletnega obzidja in Zidarska zadruga je našla v resnici spreten in enostaven način, kako podirati mogočno obzidje. Zid je visok

5-6 metrov in je spodaj debel tri četrta metra. Zidan je iz samega kamena, ki ga veže najboljša malta, ki je trda kakor kamen. S krampi ali kladivi je kaj težko razbiti ta zid in zato so našli drug način podiranja. Prav pri tleh izvrtajo skozi zid na razdaljo dveh metrov luknje, v katere položijo močan kratek tram. Nato na zunanji strani začnejo z ameriškimi dvigalkami v luknjo zagvozdeni tram dvigati. Na ta način dvigajo na zunanji strani zid, ki kmalu dobi pri tleh močno razpoko hkrati pa se malenkostno nagne na vrhno stran. Ko je tako zid nad svojim temeljem že dovolj zrahljan, ga s tramovi, ki so oprti visoko ob zgornji rob zidu, začnejo potiskati na vrhno stran. Zid se nagiba in nagiba in končno z velikanskim trščem zgrpi ves v enem kosu na vrh, kjer se ob padcu na tla temeljito razbije in zdrobi. Že prejšnji teden so tako prevrnili enkrat štiri po 30 metrov dolge partije zidu, v ponedeljek dopoldne so prevrnili 16 metrov dolg zid, popoldne pa zadnji kos, dolg 12 metrov. Razumljivo je, da so Ljubljančani z velikim zanimanjem zasledovali podiranje zidu, čigar starost lepo dokazujejo še ostanki hrastovih tramov, ki so bili vzdani v temeljih skoraj v sredino zidu. Od hrastovih tramov namreč ni ostalo ničesar več. V zidu je le velika votla luknja, na dnu katere leži nekoliko prahu in sem ter tja kak popolnoma preperel kosček lesa. Pri podiranju zidu je pa ugodno tudi to, da pade podrti zid vedno na vrhno stran, in sicer na mesto, kjer bo bodoča ulica. Zaradi tega bodo iz ruševin zidu pobrali le kamene, ki ga bodo mogli uporabiti za zidavo novega zidu, ves ostali drobiž bo pa ostal kar za podlago cesti.

Za sedaj je podiranje zidu končano, pač pa bo kasneje Zidarska zadruga podrla še ves zid, ki se vleče za hišami ob Bleiweisovi cesti. Zanimivo je tudi, kako podirajo na vrtu, ki je sedaj že spremenjen v stavbišče, ogromne stolne breste. Eden je že padel in je imel meter nad zemljo skoraj poldrug meter. Drugega bodo podrli v terek, saj trajajo priprave skorja dva dni, preden pade orjak.

Premiera klasične tragedije Sofoklejeve »Antigonoe« bo v soboto 21. t. m. Naslovno vlogo bo igrala ljubljanka našega občinstva, ga. Aričeva, ki se je v zadnjih sezonah le redko udeleževala na našem odru. Klasični lik Antigone, plemenite Edipove hčere, je vloga, v kateri bomo imeli zopet priliko uživati veliko igralsko kulturo in individualno igranje Šaričeva. Režijo dela ima Fran Lipah, ki se že delj časa ni udeleževal kot režiser. Ta lo se nam obeta z uprizoritvijo tega klasičnega dela predstava, ki bo v vsakem oziru zanimiva.

1 Uprava Narodnega gledališča opozarja, da se abonenti za red B še vedno opozemajo. Zamujene predstave bo uprava nadoknadila.

1 Primarij dr. Heferle, Ljubljana, Gledališka ul. 14 zoper redno ordinira vsak popoldne od 2 do 4. — Zdravljenje z ultrakratkimi valovi.

1 Esperantisti. — Vabimo vas na ustanovni občni zbor »Esperantskega društva Ljubljana«, ki bo drevi ob 8 v verandi restavracije »S e a t i c a«. Pridite polnoštevilno! — Pripravljali odbor.

1 Oglejte si bogato zalogo najnovejših pletenin po ugodnih cenah pri K. Soss, Mestni trg 18.

1 Združenje jugoslovanskih inženirjev in arhitektov — sekcija Ljubljana vabi svoje člane in po njih vpeljane goste k ogledu palače banke »Slavije« in stanovanjske hiše Poštno hranilnice, ki bo v sredo, 18. oktobra ob 15. Sestanek ob navedeni uri pred banko »Slavijo« na Tyrševi cesti.

1 Srajce, kravate — Karničnik, nebotičnik.

1 Nesreča železničarja. Na glavnem kolodvoru je odbijal vagona zdrobil levo roko 52-letnemu železničarju Jerneju Šterku. Prepeljali so ga z rešilnim avtomobilom v bolnišnico.

Rim, 16. okt. AA. Stefani: V pečinah Monte Cercea so našli predzgodovinska okostja. Med drugim so našli tudi lobanjo, za katero mislijo, da izvira iz iste dobe kakor lobanja tako zvanega neandertalskega človeka. Izkopavanja so nadaljujejo.

KULTURNI OBZORNIK

Machov »Maj« v slovenski bibliofilski izdaji

Karel Hynek Mácha: *Maj*. Poslovenil Tine Debeljak. Ilustriral in opremil Miha Maleš. Bibliofilska založba, Ljubljana.

Bibliofilsko založba, ki si je nadela nalogo, gojiti bibliofilsko izdajanje literarnih in umetniških del, je pravkar izdala ilustrirano pesnitev slovitoga češkega romantičnega poeta K. H. Mácha, *Maj*. Delo je iz češčine prevedel dr. Tine Debeljak, grafično opremil in ilustriral pa ga je Miha Maleš. Knjiga je izšla v omejeni nakladi 250 izvodov, ki so numerirani (cena 260 din).

K. H. Mácha spada po sodbi literarnih zgodovinarjev med največje češke pesnike romantične dobe. Odlikujeta ga velik smisel za realistično fantastično snov, ki ljubi pogosto dogodke demonične groze, ter s podobami preobložen poetični jezik, kateri skoraj s samim simbolizmom ustvarja razpoloženja in lirične situacije. Mácha je bil sodobnik Prešerna, toda je njemu diametralno nasproten pesniški naturel. O lepem prevodu Tineta Debeljaka naj spregovore pristojni literarni kritiki, jaz bi sedaj hotel samo opozoriti na knjigo kot grafično delo.

Miha Maleš: Ilustracija k »Majuc«: »Oblaki vi, ki vetra piš vas v daljo žene...«

Maleš je ilustracije k delu izvršil v 3 tehnikah. Prvi in drugi spev je ilustriral s perorisbami, oba intermezza ter 3. spev z linorezi, četrti spev pa z gravurami in les. Tiskarska barva risb je rdeča, barva linorezov je temno kapucinskorjava, barva gravur pa modra. Zakaj se je slikar odločil za tri tehnike in tri barve, ni razvidno; edino pojasnilo nam daje njegova še vedno neizčrpana

in lahkotno snujoča grafična tvornost, ki se rajši nego v nekakšni zaključeni sistematiki in enostavnosti izraza izživlja v njegovi pestrosti in vsestranosti. To dokazuje tudi stil posameznih ilustracij.

V knjigi je mnogo starega, t. j. doslej nam že dobro znanega Maleša. Vinjetne kompozicije ali montaže po vzoru risbe str. 21 so star Maleš; med linorezi pa n. pr. str. 61, 65 itd. Zdaj mu že lahko verujemo, da te vrste interpretacije poezije pri nas on najbolje obvlada. Star Maleš so tudi izrazno razpoloženske ilustracije po vzoru str. 25 in podobnih. Take stvari smo že videli. Ni bilo potreba, da jih avtor zdaj ponavlja, in še celo ne v taki množini, kajti tudi za bibliofilsko izdajo je risb odločno preveč. (Bibliofilske ilustrirane izdaje so predvsem izdaje skrbno pretehtane in na najpotrebnejše omejenih ilustracij.) Toda Malešu je šlo očitno za dokaz, kako je v zadnjem času svojo risbo poenostavil, dal liniji skoraj monumentalno izraznost (risbe str. 25 in 29), celoti jasno kompozicijsko osnovo (str. 21, 95), v lesorezih pa je prispel na višek izrabljanja grafičnega izraza črno-belega kontrasta (n. pr. str. 67, 89, 91 itd.).

Toda v knjigi je tudi mnogo novega Maleša, ne samo napredka in starem. Predvsem je pomen te ilustrirane izdaje v onih risbah, kjer se grafika tesno srečuje z realističnim predmetom kot takim. Absolutno lirični izraz Maleševe risbe zdaj že služi nesebičneje izražanju dotične konkretne vsebine, ki jo ilustrira, pa naj bo to izraz bolečine (str. 39), ali upodobitev prostora (str. 45), ali resničnih zakonov bivanja poslušujoča se kompozicija (str. 59) itd. Stik med doslej le preveč avtonomno grafično podobo pa med svetom konkretne vsebine je upostavljen, in to je največja pridobitev oz. pomebnost te zbirke, dotični listi pa sodijo med najlepše v knjigi. Ilustracija je v bistvu srednja pot med avtonomnim hotenjem ilustratorja pa med isto takim hotenjem poeta, klasična ilustracija pa je dobra risba, ustvarjena in pogledana skozi prizmo tega dualizma. Poetična snov, ki je vselej primarna, obvezuje ilustratorja. Po intenzivnosti teh obvez se ločijo risbe v ilustracije in vinjete; vinjeta ni ilustracija. Zdaj, ko je Maleš dokazal, da je odlično kos interpretaciji konkretne poetične snovi v smislu zakonov poslednje, se bo gotovo lotil primernih tekstov, Máchov »Maj« je izkonstruirana simbolistično romantična pesnitev, ki klasični ilustraciji nudi le malo prijemov; Maleš jo je porabil bolj iz občutka virtuoznosti, s katero ta hip razpolaga njegove grafični instrumentar, kot pa zaradi gori povedanih momentov, čeprav njemu podzavestnih. Toda v sledečih delih se jim ne bo mogel izogniti.

»Maj« dokazuje ponovno, da je Maleš pri nas slej ko prej edini, ki zares goji grafično umetnost, to se pravi, ji služi, in nas uvaja v njene lepote, posebnosti, pa tudi probleme. Če vidimo, kaj danes pri nas kurzira pod firmo »ilustracije«, potem za dela kot je »Maj«, ne moremo biti Malešu dovolj hvaležni. R. Ložar.

Lahkoatleti, ko se urijo v teku na daljavo po gozdu v južni Nemčiji

Poljski begunci

Kakor poročajo švicarski listi, je 90.000 beguncev iz Poljske. In sicer jih je pribežalo 16.000 v Litvo, 2000 na Letonsko, 45.000 na Ogrsko in 24.000 v Romunijo. Največ pa je interniranih vojaških oseb, medtem ko je med begunci največ žensk in otrok. Večidel beguncev je brez vsakršnih sredstev.

Komunistična propaganda na Poljskem

Takoj, ko je rdeča armada vkorakala na poljsko ozemlje, je začela delovati boljševiška propaganda. V vseh zasedenih mestih in večjih krajih so že začeli izhajati komunistični listi. V Vilnu izhaja »Prapor borcev«; v Baranovičih »Glas delavstva«; na deželi »Prapor sovjetov«. Rdeča letala mečejo listke, kjer pozivajo ljudstvo, naj se bori za zmago revolucije. Številni komunistični propagandni pridigarji pa preplavljajo deželo in pojejo slavo prekrasnemu in svobodnemu življenju v sovjetskem paradizu.

gari pa preplavljajo deželo in pojejo slavo prekrasnemu in svobodnemu življenju v sovjetskem paradizu.

Kakor poročajo iz Lvova, so odposlali iz Kijeva, ki je glavno mesto ukrajinske sovjetske republike, več ko 75.000 izvodov Leninovih in Stalinovih spisov; dalje 15.000 komunističnih listov in 60.000 komunističnih časopisov v poljsko zasedeno ozemlje. Mimo tega pa so še poslali tjakaj 10.000 gramofonskih plošč s komunističnimi pesmimi v ukrajinskem jeziku.

Ura lajikov

Ker je bilo zdaj v Franciji vpoklicanih toliko duhovnikov, in jih je bilo že prej malo v Franciji je postal verouk v dosedanem obsegu nemogoč. Ravnatelj francoskega katehetstva, kanonik Licentier, je zato pozval katoliške lazike, naj se pridružijo akciji za verski pouk otrok. »Ni potrebno«, pravi omenjeni kanonik, »da bi zmagovala naše materialne sile; tudi naša moralna moč mora ostati nedotaknjena.«

ŠPORT

Šport zadnje nedelje

O ti nesrečni naš nogomet: s 5:1 nas je odpravila Nemčija!

Zadnjo nedeljo so bile oči vseh jugoslovanskih športnikov obrnjene na Zagreb, kjer so merili svoje moči in sposobnosti nogometaši Nemčije in Jugoslavije. Rezultat tega srečanja je bil tak, kakršnega prav gotovo ni nihče pričakoval, najmanj pa športna javnost iz Jugoslavije. Tudi Nemci niso niti najmanj mislili, da bodo odšli iz Jugoslavije kot zmagovalci s tako visokim rezultatom. Za nas je bilo razočaranje tem večje, saj so na tihem zelo največji pesimisti računali na povolen uspeh. Toda zgodilo se je nekaj, česar se ni nihče nadejal. Zoga je res precej muhasta in jo rada ubira tja kamor bi bilo najmanj treba, toda poraz našega nogometa s današnjim srečanjem je takšnega značaja, da tega ne bomo mogli zlepa preboleti, še manj pa seveda pozabiti. Ožja obramba je največ kriva tega poraza in 20.000 gledalcev je moralo žalostno gledati, kako je spuščal naš vratar Glaser žogo za žogo v svojo mrežo. Glaser je bil najslabši. Pa tudi drugi v prednjih vrstah so pokazali vse drugo preje kakor povezano igro. Skoda, da moštva ni bilo spoznati, četudi je bilo v njem nekaj prav odličnih igralcev. Ne pomaga nič drugega kakor, da uberemo tudi v nogometnem športu drugo pot. Nedejski rezultat napram Nemčiji se glasi 5:1 za Nemčijo in to je treba upoštevati pri našem nadaljnjem delu na nogometnem športu.

Pokalne tekme LNP — drugo kolo

Svoboda : Hermes 4:2 (2:0)
Mars : Moste 3:2 (1:1)
Celje : Olimp 7:4 (3:2)
ISSK Maribor : SK Železničar 1:0 (0:0)
Mura : ČSK 5:0 (3:0)

Nogomet drugod

Jugoslavija : Bačka 5:2 (2:2)

Atletinje SK Planine so zaključile sezono

V nedeljo so imele še lahkoatletinje SK Planine v Ljubljani na Stadionu svoj zaključni atletski miting, katerega so se udeležile tudi nekatere zagrebške atletinje. Doseženi so bili ti rezultati: Tek na 60 metrov: 1. Mihok Anica (Maraton, Zagreb) 8,9, — 2. Merala Marija (Planina) 9,3, — 3. Pogačar Cirila (Planina) 10.

Met kroglice: 1. Neferovič Vera (Hašk, Zagreb) 10,60 m, — 2. Mihok Anica (Maraton, Zagreb) 8,81 m, — 3. Tome Vikca (Planina) 7,90 m.

Skok v višino: 1. Neferovič Vera (Hašk, Zagreb) 130 cm, — 2. Mihok Anica (Maraton, Zagreb) 125 cm, — 3. Cimperman Marija (Hašk, Zagreb) 125 cm.

Tek na 100 metrov: Švajcer Lidija (Planina) 13,3 sek., — 2. Mihok Anica (Maraton, Zagreb) 14,6, — 3. Merala Marija (Planina, Ljubljana), 15 sek.

Met diska: 1. Neferovič Vera (Hašk, Zagreb) 34,15 m, — 2. Mihok Anica (Maraton, Zagreb) 31,16 m, — 3. Tome Vikca (Planina) 26,75 m.

Skok v daljavo: 1. Cimperman Marija (Hašk, Zagreb) 4,18 m, — 2. Švajcer Lidija (Planina) 4,16 m, — 3. Pogačar Cirila (Planina) 3,46 m.

Met kopja: 1. Neferovič Vera (Hašk 28,40 m, — 2. Tome Vikca (Planina) 25,14, — 3. Cimperman Marija (Hašk 20,40 m.

Štacija 4-krat 60 metrov: 1. Zagreb 36 sek., — 2. Ljubljana 36,1 sek.

Tudi atleti mariborskega Železničarja so se poslovili od igrišča

Mariborski lahkoatleti, ki so bili skozi vso sezono precej agilni, so imeli preteklo nedeljo zaključno preizkušnjo svojih moči na mitingu SK Železničarja kot prireditelja in na katerem so so-

delovali tudi atleti iz Ljubljane (Mirija) in SK Celja. Uspehi so naslednji:

Tek 200 m — juniorji B: 1. Wolf (Rapid) 12, 2. Tek 200 m — juniorji: 1. Wolf (Rapid) 12, 2. Taček (Celje) 12,1, 3. Berle (Maraton, Maribor); juniorji C: 1. Hrovatin (Železničar) 12, 2. Julius (R) 12,2, 3. Holc (Z) 12,3.

Met kroglice — seniorji: 1. Hvale (Z) 13,15 m, 2. Zorko (Z) 12,48 m, 3. Lužnik (M) 11,81 m; juniorji C: 1. Bačnik (Z) 10,77 m, 2. Metelko (Z) 10,21 m, 3. Držek (Celje) 10,11 m.

Met kroglice — juniorji B — 5 kg: 1. Knop (C) 12,44 m, 2. Gala (Z) 11,94, 3. Mustafa (M) 10,30 m.

Met kladiva: 1. Gujznik (Z) 46,78! (nov mariborski rekord), 2. Hlade (Z) 41,68 m.

Tek 5000 m: 1. Rotner (C) 17:37, 2. Ogrič (C) 17:37,3-petina, Štemer (C) 18:02.

Skok v višino — seniorji: 1. Zorko (Z) 173 (nov mariborski rekord), 2. Lužnik (M) 165, 3. Gregorovič (Z) 165 cm; juniorji B in C: 1. Benedičič (M) 157, 2. Bačnik (Z) 150, 3. Držek (C) 145 cm.

Tek 1000 m — juniorji B in C: 1. Karlin (Z) 2:54,6, 2. Markovič (C) 2:54,7, 3. Habjančič (M) 2:56,7.

Skok v daljavo — seniorji: 1. Zorko (Z) 6,04, 2. Zernec (M) 5,76, 3. Lužnik (M) 5,75 m; juniorji C: 1. Kora (M) 6,01, 2. Leban (Z) 5,90, 3. Metelko (Z) 5,50 m; juniorji B: 1. Gala (Z) 5,26, 2. Petek (U) 5,18, 3. Tratnik (Z) 4,83 m.

Troskok: 1. Zorko (Z) 12,73, 2. Stavbe (C) 12,17, 3. Majcen (C) 12,07, 4. Zerner (M) 12,03 m.

Tek 400 m zapreke: 1. Obršek (I) 63,9, 2. Horjak (C) 67, 3. Božič (Z) 70.

Met kopja: 1. Gregorovič (Z) 48,52, 2. Lužnik (M) 45,40, 3. Horjak (C) 41,82 m.

Tek 200 m: 1. Kolarič (M) 24,2, 2. Zernec (M) 24,3, 3. Filipič (M).

vedska štinfeta 400x300x200x100: 1. Maraton 2:12,4, 2. Železničar 2:12,6.

Državno gorsko prvenstvo kolesarjev

Na 10 km dolgi progi Samobor—Rude—Plešivica se je vršilo državno gorsko prvenstvo, na katerem je zmagal Rudolf Fiket (Olimp) v času 26,02 s povprečno hitrostjo 23 km na uro. Kot četrti je prispel na cilj Ivan Peternel (Hermes—Ljubljana) nekako 50 m za prvim.

Reorganizacija jugoslovanske lahke atletike

29. oktobra t. l. bo izredni občni zbor Jugoslovanske lahkoatletске zveze, ki je bil sklican na zahtevo 20 hrvatskih atletskih klubov. Obenem bo tudi redni občni zbor. Občni zbor bo v Ljubljani kakor je bilo določeno na lanskoletnem občnem zboru zveze. Ta občni zbor bo zelo važen, saj gre za ustanovitev treh samostojnih atletskih zvez in sicer slovenske, hrvatske in srbske, dalje vrhovno zvezo, ki naj reprezentira ves jugoslovanski atletski šport napram inozemstvu in tako dalje.

Novi nogometni sodniki

Izpitni komisiji, kateri je predsedoval predsednik sodniškega odbora gg. Macoratti, Škerlj, Mehle in odbornik podzveze g. Martelanc, se je javilo 27 sodniških kandidatov iz raznih krajev Slovenije. Teoretični izpiti so se vršili v soboto v damski sobi kavarnе »Emona« in so trajali, zaradi mnogih udeležencev, skoro do pol 3 zjutraj. Ze pri teoriji je padlo polovico prijavljenih sodnikov, tako, da se jih je mogla udeležiti praktičnega izpita na igrišču Ljubljane samo še druga polovica. Tudi pri praktičnem delu je nekoliko spodletelo, tako, da so od vseh 27 prijaviteljev napravili sledeči gg. sodniki izpit: Orel (Maribor), Tkalčič, Lokovec (Celje), Puntar (Trbovlje), Senica (Kranj) in naslednji Ljubljanci: Dušan Cerne, Rado Zajec, Vladimir Zajec, Marjan Jerman, Vasilij Kain in Hinko Kos. S temi novimi sodniki si je sodniška sekcija podzveze dokaj pomogla, kajti število sodnikov je bilo precej pomankljivo, kar se je posebno opazilo ob nedeljah, ko so morali sodniki soditi po dve ali še več tekom.

Pred razstavo bolgarske knjige v Ljubljani

Po razstavi češke, italijanske in francoske knjige bomo sedaj v Ljubljani videli tudi moderno bolgarsko knjigo, kakor jo nam bo predstavila Jugoslovanska bolgarska liga v Ljubljani. Teden od 22. do 29. t. m. (oktobra) bo posvečen bolgarski knjigi in bolgarski kulturi, ko bo poleg razstave knjig v Narodnem domu (v prostorih Narodne galerije, kjer je bila tudi razstava italijanske knjige), tudi v Drami poseben literarni večer (23. oktobra), na katerem bodo brali svoja dela bolgarski književniki, ki bodo prišli tedaj v Ljubljano, ter koncert bolgarske pianistke Zeni Kovačeve dne 27. oktobra v Filharmonični dvorani. Tri kulturne prireditve, ki bodo gotovo razgibale ljubljansko in slovensko javnost ter potrdile slovensko bolgarsko prijateljstvo, ki postaja od dne do dne širše in tudi za usode vseh Južnih Slovanov pomembnejše. Mi te prireditve samo pozdravljamo n smo veseli, da nam je Jugoslovansko-bolgarska liga dala priložnost, da svoje poznanje bolgarske mladinske literature, ki smo jo že videli v Ljubljani, izpopolnimo tudi s spoznanjem njene visoke književnosti in razvoja tudi drugih kulturnih panog.

Pokroviteljstvo nad to razstavo bolgarske knjige sta prevzela ban dravske banovine dr. Marko Natlačen ter min. na našem dvoru bolgarski poslanik Ivan Popov. Poleg tega pa ji bo predsedoval častni odbor, za katerega so naprošeni najvidnejši predstavniki slovenskega kulturnega življenja in ustanov. Tako so naprošeni za častni odbor mestni župan dr. Adlešič, rektor univerze fr. Slavič, predsednik Akademije dr. Nahtigal, predsednik Narodne Galerije dr. Windischer, predsednik PEN-kluba Oton Zupančič, predsednik Društva slovenskih pisateljev France Koblar, upravnik Univerzitetne knjižnice dr. Šleibinger, predsednik profesorskega društva Fr. Grafenauer, predsednik Učiteljskega društva Kumelj, predsednik Novinarskega združenja St. Virant ter kot predstavnika naših dnevnikov min. na r. dr. Kuvec ter min. na r. dr. Kramer. Tako bo imela razstava značaj velike kulturne manifestacije za skupen nastop bolgarske in slovenske kulturne tvornosti v vseh področjih javnega kulturnega življenja.

Kakor je doslej znano, pride k otvoritvi tudi kakih 20 bolgarskih gostov, večinoma pisateljev in članov bolgarsko jugoslovanske lige v Sofiji. Izred književnikov so se priglasili med drugimi predsednik bolgarskih književnikov Dobri Nemirov v družbi nam znane pesnice Bagarjane, ki se je pred kratkim iz Slovenije v Bolgarijo, dalje na gena znanca Dimitra Pantelejeva in njegove gospe Slovenke iz Ljubljane, Matveja Veleva in N. Karalijeva, katerega pravljice so pravkar izšle pri jugoslovanski knjižnici. To bi bili književniki, ki o doslej prijavili svojo udeležbo pri otvoritvi razstave bolgarske knjige. Ostale bolgarske goste za bo vodil predsednik Jugoslovansko-jugoslovanske lige v Sofiji, bivši minister Nikola Zaharijev. Tako odo razstavo otvarjali poleg naših predstavnikov tudi bolgarski predstavniki kulturnega življenja, ar bodo dali svečani otvoritvi 22. t. m. ob 10. do-odlne še poseben sijaj.

Ze danes je mogoče napovedati, kaj bo vseobna razstava bolgarskih knjig. V tajnosti Jugoslovansko-bolgarske lige je že kakih 2000 knjig najrazličnejših kulturnih panog, ki čakajo, da jih naši uredi v lepo, manifestacijsko obliko, ki bo ala obiskovalcem pogled in pregled bolgarskega knjižnega zanimanja. Tako bo razstava razdeljena v več področij, kajti ne bo se omejevala samo na oesništvo in leposlovje, temveč se bo ozirala tudi

na vse druga kulturna polja. Razstava bo seveda v prvi vrsti pokazala bolgarske klasike, tako Vazova, Penčo Slavejkova, Jovkova, Debeljanova, Boteva itd. V pesniškem oddelku bomo videli knjige Dore Gabe, Hristova Kirila, Pantelejeva, Rajnova, Šišmanova itd. ter razne antologije. V pripovedništvu srečujemo imena, ki jih že poznamo, poleg prozaičnih del goraj imenovanih pesnikov tudi Kamenovo, Karalijeva, Petkova, Konstantinova, Minkova, Elina Pelina, Nemirova, Rajnova, ki spada gotovo med najbolj plodovite svetovne pisatelje sploh, Poljanova, Stratimirova, Todorova, Veleva, Veličkova, Vlajkova itd. Poseben oddelk predstavljajo bolgarske drame, kjer bomo videli pisatelja Kostova, znanega tudi nam (Ljubljana: Golemanov, Maribor: Zlati rudnik, Kalina Malino, Todorova itd. Poseben oddelk bodo imeli tudi predvsi iz tujih književnosti na bolgarski jezik, tako Rejmonta »Kmetič, Zeremskega »Sofifove deloc itd. ter skoraj komplet zbirka prevodov iz srbišine v bolgarščino, ter iz bolgarščine v slovenščino. Manjša bo seveda zbirka prevodov iz slovenščine v bolgarščino, ki doslej iščejo zatočišča pač samo še v revijah.

Posebej bo vredna pogleda bolgarsko mladinska literatura, ki bo razdeljena v mladinsko poezijo, pripovedništvo in dramo ter bo gotovo slovenskim književnikom postavljena v lep, posnemanja vreden zgled. Manjkalo tudi ne bo slikanic, ki jo Bolgari zelo goje.

Izmed drugih panog naj samo omenimo — v kolikor smo bežno pregledali knjige, ki se šele urejujejo — oddelk literarne zgodovine, kjer bo na vidnem mestu literarna zgodovina Bojana Peneva v izdaji ministrstva, dalje Mladenova, Nikolaova itd. Zemljepis, zgodovina bosta bogato zastopani, predvsem pa narodopis, kjer so lepe zbirke folklore, narodnih pesmi z notami, narodnih balad itd. Zanimale bodo marsikoga bolgarski slovarji bolgarskega jezika in drugih jezikov, ter enciklopedična dela, kjer je tudi posebna geografska, zemljedelska pa tudi muzikalna enciklopedija. V oddelku umetnostna zgodovina bo vzbujala pozornost velika zgodovina svetovne umetnosti, ki jo piše pisatelj Rajnov. Poleg teh panog bodo imeli posebne oddelke še gospodarstvo, politična literatura, čitalnična zgodovina, muzikalno slovostvo (razprava literarnega zgodovinarja Peneva o Beethovenu), zadrugarstvo (Kovačev), šolstvo in pedagogika, filozofija, prirodoslovje, zdravstvo in šport. Obširna in pomembna pa bo tudi prevtako teološka literatura, ki je pri Bolgarih zelo razvita, ter bodo med njimi lepe izdaje obrednih knjig ter svetih pisem. Tudi knjige o rasah (Popov) bodo v oddelku rasno, kakor tudi albumi poštnih znamk, ki bodo seveda dobili svoje gledalce.

To je nekako gradivo, ki ga bo vsebovala razstava bolgarskih knjig, kakor se da danes določiti, ko še čaka ureditve. Vsekakor zanimivo gradivo, ki bo pritegnilo našo pozornost in nas že sedaj napolnjuje z radovednostjo in pričakovanjem. Jugoslovansko-bolgarska liga je storila veliko delo, da je pripravila vse za tako veliko kulturno manifestacijo, s katero se bočemo Slovenci nekako oddolžiti za to, da so Bolgari v letošnjem letu priridili v okvirju Jugoslovanske knjižne razstave v Sofiji tudi pogled v slovensko knjigo. Upamo, da bo ta razstava doživela v Ljubljani popoln uspeh ter nam bolgarska književnost ne bo več tuja zadeva — zlasti, če bodo knjige ostale v Ljubljani, kakor je želeli — temvač naša, en del resnično naše jugoslovanske svojerodne knjižne kulture, na katero smo lahko tudi pred širšim svetom ponosni.

Mecen v Adis Abebi Knez Amiragi in njegovi hišni slikarji

Nekako pred desetimi leti je prispel v Adis Abebo ruski knez Amiragi Vartang, kjer si je kupil leseno barako. Neguš, ki je bil ves vzhičen, da se je tako »Visokost« naselila v njegovem mestu, ga je povabil na svoj dvor, kjer ga je »cesar kraljev« sprejel s 100 topovskimi streli in obdal z vsemi dvorjaniki. Sprejemu je sledila obilna pojedina. A komaj so slovesnosti minile, se je izkazalo, da »Visokost« ni ne knez ne Visokost, marveč je kar navaden Georgijec. Mogoče se je imel imenovati Knez, saj so jih še pred 25 leti imeli v njegovi domovini vsaj 3 med 10 ljudmi.

Tebi nič meni nič pa je zdaj »Njegovo Veličanstvo« poslalo k njemu birača z računom za 100 topovskih strel in za ves banket. Toda Amiragi Vartang ni niti malo mislil kaj plačati — in saj tudi ni imel potrebnega drobiža pri sebi. Toda, kaj naj stori? Ruskega konzulata v državi »Izrael« ni bilo — zato se je Amiragi zabarikadiriral v svoji leseni hiši in je razobesil veliko georgijsko

zastavo. Spričo zastave so se pa vsi birači abesinske prestolnice zbal, tako da je mogla »ruska Visokost« odtej mirno živeti v zavetju simbola svoje očetnjave.

Se v teh dneh je Amiragi v Adis Abebi imenitna oseba. Je trgovec, lastnik bara in »hotela« in skrbno pazi na to, da se ohrani sloves o njem iz prejšnje dobe. Vse stene »jedilne dvorane« v baraki, ki se ponosno imenuje »bar-restavracija« so pokrite s slikami abesinskih »umetnikov«, kar daje »dvorani« zelo značilen videz. Občinstvo, ki je sestavljeno iz zastopnikov vseh plasti ljudstva, sedi za mizami, poslušajo hreščeci gramofon in slastno uživa, kar jim nudi »knez«.

Krog barake bivajo v majhnih tukulih (šotorih) skoraj vsi slikarji iz Adis Abebe. Amiragi jim daje zastoj prehrano in stanovanje. Česa bi si še pozeleli? Da se sploh spravijo h kakemu delu, jih mora najprej pustiti, da se počesto »odpočijejo«. To traja navadno en do dva tedna, časih pa tudi mesec dni. V vsem tem času ne »delujejo« nič drugega, ko da jedo in spijo. Ko mečena pa le mine potrpljenje, načene svoje varčevance z dobro pomerenimi brcami na delo. Abesinsko slikarstvo nima nobene tradicije, njih risanje je tako preprosto, kot rišejo naši otroci, a časih so njih risbe podobne japonskim. Najraje slikajo z rdečo, zeleno in črno barvo. Toda način njihovega slikanja ni tako zanimiv, kot je duhovna vsebina vsakterega »umetnika«. Zavzetje Abesinije po Italijanih je seveda močno vplivalo na domišljijo slikarjev, in tako mnogokrat naslikajo beg neguša, vhod italijanskih čet v Adis Abebo, prizore z osvoboditve sužnjem in vojaške parade.

Dve sliki pa zbudeta vsakogar v oči. Ena predstavlja sedanjega podkralja — vojvodo Aosta, ki je letalski general — kako jezdi na orlu. Spodaj so italijanski kralj, Mussolini in maršala Badoglio in Graziani, vsi na levih. Na drugi sliki pa sta Hitler in Mussolini, ki tudi jezdit na levih. V rokah držita zemeljsko oblo. — Vprav te dve podobi jasno pričata, da so svetovni dogodki močno vplivali tudi na misljenje teh preprostih domačinov, ki so vsi nepismeni in nič izobraženi.

Macmillan, novi angleški informacijski minister

125 milij. dinarjev za en sam film

Malo zahodno ameriško mesto Dodge City je pred dobrim mesecem dni doživelo veliko razburjenje. V mesto je lepega jutra privozil iz kalifornijskega Hollywooda poseben vlak, s katerim se je pripeljalo nič manj in nič več kot 200 filmskih zvezd in zvezdnikov. Hkratu je nad mesto prigmelo 50 velikih letal, ki so ves dan krožila nad mestom in ga zavijala v besen hrušč in trušč. Letala so vabila mestno prebivalstvo, naj se udeleži prve predstave filma »In nastalo je novo cesarstvo«.

Ves teater je bil prirejen zaradi prve predstave tega filma, ki so ga tisti dan zastoj prikazovali vsi kinematografi v mestu.

Da je bil prav neznan in neznatni Dodge City izbran za to slovesnost je vzrok v tem, da se dejanje filma odigrava prav v tem mestu, ki je igralo veliko vlogo pri napredovanju belega plemena na ameriški Zahod, veliko vlogo pa tudi pozneje, ko so v Kaliforniji odkrili zlato in se je začel sloviti pohod pustolovcev z vsega sveta na divji Zahod.

Vsebina filma je vzeta iz bojev med kmeti in tujimi, zlata žejnimi ljudmi, ki so se nagneli od vseh vetrov v Kalifornijo. Vzrok, da so za prvo predstavo vzdignili tako reklamo, ki je presenetila po svojem obsegu in stroških vso Ameriko, je bil v tem, da je Warnerjeva filmska družba hotela temu filmu utrti zmagovito in donosno pot v svet.

Film je veljal celo premoženje. Preračun zanj je znašal toliko, kakor za sloviti lanski »Robin Hood«, to je, dva in pol milijona dolarjev. V našem denarju znaša to nič manj in nič več kakor 125 milijonov dinarjev — največja vsota, ki jo je zadnje čase zahteval kateri film.

Ni čuda: dela za »Nastalo je novo cesarstvo« so trajala nad leto dni. Za film so preiskovali vse dosedanje izume na področju barv-

nega filma ter se odločili za najdražji, toda najdovršenejši sistem: Technicolor.

Ni treba omenjati, da je filmska družba za to dela angažirala tudi svoje najboljše igralce, med njima slovita Errola Flynn in Olivio de Havilland.

Kdor se čudi, zakaj ne morejo izpodrinuti ameriškega filma z njegovega gospodujočega položaja v svetu — računajo, da lepega ameriškega filma dnevno okoli 200 milijonov ljudi — bo v navedenih številkah in podatkih dobil vsaj nekaj odgovora...

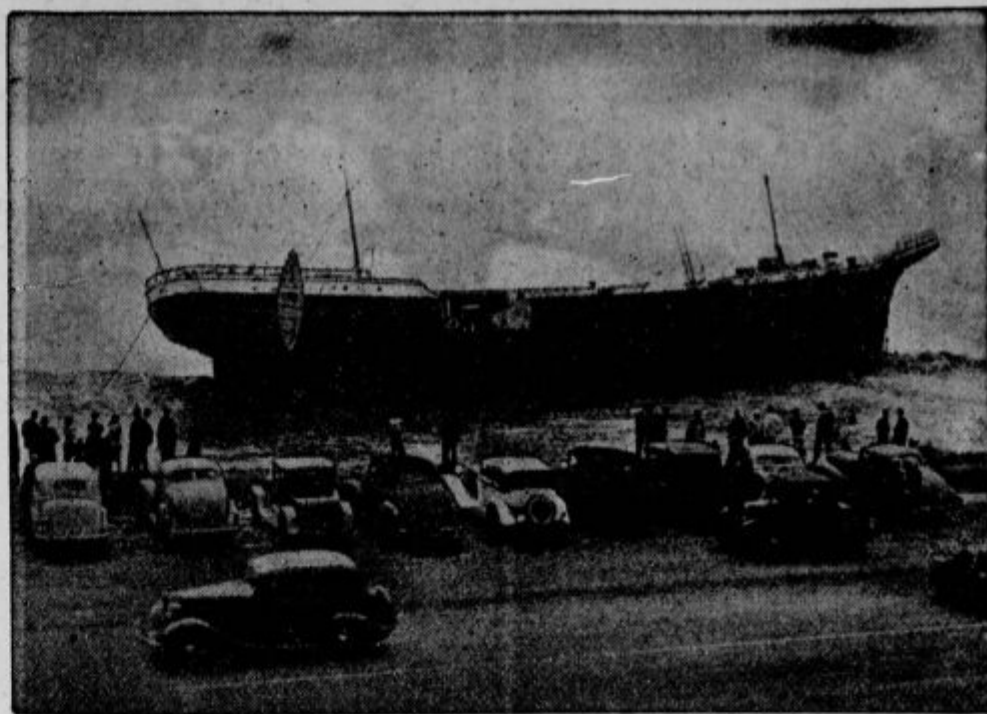
Junkersova letala, ki so namenjena za Švico

Helsinki, glavno mesto Finske

Ze pred desetletji, ko je spadalo glavno mesto Finske Helsinki v Finskem morskem zalivu in se je imenovalo Helsingfors k carski državi, je bilo mesto za vsakega tujca nekaj posebnega. Kar na mah je bil človek dozdevno postavljen na zahod in celo na klasični jug Evrope. Nikjer ni bilo videti kakega nerada, nobene nečednosti. Nikjer ni bilo podolgovatih lesenih stavb ali kakih orijentirskih poslopij, čeprav je stala pravoslavna cerkev prav sredi mesta. Toda s klasičnih pročelij javnih državnih poslopij, ki so večina sezidana iz lepega finskega granita, se v zlatih črkah blestijo latinski pregovori. Učena Finska s svojo več kot sto let staro univerzo, je bila takoj vidna. Diko mesta razodevajo trg senatorjev, esplanada, univerza, poslopje državnega svetništva, same zgradbe, ki razodevajo red in izobraženost.

Hudi tropični viharji na obali Južne Kalifornije so zagnali ribiško ladjo »Minnie A. Cairne« pri Santa Moniki na obrežje. Posadko so rešili. Na sliki: Eden od ribiške posadke, ki so ga reševalci potegnili iz divjih valov

Razbitina kalifornijske ribiške ladje »Minnie A. Cairne«, ki so jo viharji razdejali

Ptuj

Ptujski Fantovski odsek ima v sredo, 18. t. m. ob 7 zvečer svoj 11. redni občni zbor v društveni dvorani minoritskega samostana. Udeležba je za vse redne člane in mladce, kakor tudi za starešine strogo obvezna! Vabljeni so tudi vsi podporni člani in gostil

Smrtna žrtev. V soboto je umrla v Ptuj 86 letna Breznik Terezija, mati g. Jožeta Breznika, davčnega inšpektorja v pokoju. Zadela jo je srčna kap. Bila je dobra krščanska žena. Naj ji sveti večna luč! Zalujočim naše iskreno sožalje!

Na nedeljskem občnem zboru ptujskega fantovskega okrožja je bil izvoljen sledeči odbor: Prapor Franc, predsednik; Babšek Joško, podpredsednik; Muzek Jožef, tajnik in blagajnik; Janžekovič Alojz, načelnik; Zelenko Stanko, vodja mladcev in Arnuš Martin, vodja naraščaja. Okrožje je v minulem poslovnem letu doseglo zelo lepe uspehe pri svojem delu. Na občnem zboru je poročal kot zastopnik Podzveze fantovskih odsekov v Mariboru g. dr. Josip Jeraj, predsednik Podzveze. V jedrnatih besedah je vžil vsem zborovalcem novega poguma za delo v močnejši fantovski organizaciji, ki temelji na Bogu, narodu in državi. Lepe besede preizkušenega borca v bivši orlovski in sedanji fantovski organizaciji so vse fante navdušile, tako da so sklenili prijeti z vso silo za delo v čast in napredek svoji organizaciji. Novemu okrožnemu odboru želimo mnogo uspehov!

Nesreča. Mohorič Ivan, 58 letni posestnik iz Gabernika, občina Sv. Lovrenc v Slov. goricah, je doma padel, si zlomil levo roko in se poškodoval po glavi.

Kranj

Sestanek JRZ in MJRZ v Predvoru pri Kranju. V nedeljo dopoldne je bil v dvorani Prosvetnega doma zelo dobro obiskan sestanek JRZ in MJRZ. O političnem položaju je poročal dr. Anton Megušar iz Kranja. V imenu mladine je govoril predsednik MJRZ za kranjski okraj Murnik Ciril iz Kranja. Poslušalci so obema govornikoma napeto sledili in pokazali svoje zadovoljstvo s politiko, ki jo vodi naš voditelj dr. Korosec in naša stranka.

Dipl. phil. Marija Vilfan bo imela v Kranju začetne in nadaljev. tečaje angleščine

VPisovanje je od 16. do 21. okt. dnevno od 7—8 zvečer v klubski sobi hotela »Evropa«, II. nadst.

Vincencijeva konferenca je imela svojo redno mesečno sejo, na kateri so zlasti razmotrivali vprašanje obdaritve revnih družin za zimo. Tudi letos bo skušala konferenca nabrati pri dobrih ljudeh darove, ki jih bo potem razdelila revnim družinam. Laneko zimo je bilo obdarovanih okoli 120 revnih družin. Največ so seveda prispevale kranjske tovarne, ki so darovale zlasti mnogo različnega blaga.

Gospode duhovnike

vljudno obveščamo, da dobe za župne urade potrebne tiskovine v podružnici Jugoslovanske knjigarne v Kranju, Majdičeva hiša, sodniša.

Stanovanjska hiša Pokojniškega zavoda je popolnoma dograjena in so se prve stranke že večile. Spodaj so nameščeni trgovski lokali, ki jih oddajajo po 1000 din mesečno. Stanovanja so v primeri z drugimi stanovanji v Kranju primeroma draga. Tako znaša v novi stavbi najemina za dvesobno stanovanje od 650 do 750 din, za trisobno pa od 1000 do 1100 din.

Iz Julijske Krajine

Zaključek svetogorskega jubileja. Zadnje nedeljo so bile uradno zaključene slovesnosti v proslavo štiridesetletnice, kar se je Mati božja na Skalnici prikazala slovenski pastirici Urški Ferligojevi. Ze v soboto popoldne so z vseh strani dežele hiteli številni romarji na Sv. goro, da počaste ob tej izredni slovesnosti svojo Mater. V pretežni večini so bili naši deželani, pomešani s kako skupino furlanskih sosedov. Pobožnosti so se pričele ob 7 zvečer. Srečni in veseli so bili vsi, k so prišli nekoliko pred to uro na vrh, kajti potem se je vtila ploha, je bobnel grom in udarjala strela, da je bilo hudo na prostem. Pobožnost je začel grgureški dekan megr. Filipič z lepim govorom o ljubezni do Marije. Nato so bile slovesne pete litanije z blagoslovom. Vea cerkev je odmevala od prisrčnega petja vernega ljudstva. Ob 9 je bila ura molitve v italijanskem jeziku, ob 10 pa v slovenekem. Drugo je z globokim razmišljanjem vodil megr. dr. Brumat. Po uri molitve so romarji, ki so napolnili prostorno svetišče do zadnjega kotička, večinoma ostali v cerkvi. Tisti, ki se niso opravili epovedi, so oblegali epovednice, drugi so molili in prepevali. To je trajalo vso noč. Ze okrog 4 zjutraj so se začele sv. maše in so se množice jele zgrijnati ob obhajalnih mizah. Velika večina romarjev je sprejela sv. zakramente. Ob 6 zjutraj je bila slovesna sv. maša z zaključnim slovenskim govorom, ki ga je imel stolni kanonik dr. M. Brumat. V toplih besedah je dal vernikom navodila, kako naj si sedaj po slovesu ohranijo Marijino ljubezen. Pri blagoslovu z Najsvetejšim je nabito polna cerkev prepevala poslovilno pesem: »Vee prepa, se raduje«. Bilo je lepo in ganljivo. Ljubezen otrok do svoje Matere je priklopala do viška. Po tej pobožnosti je mnogo romarjev odhitelo v dolino, ker so hoteli dati prostora novim, ki so še vedno prihajali. Okrog 7 je prispela na vrh goriška procesija, ki jo je vodil megr. dr. Velci. Ob pol 10 je došel na Sv. goro goriški nadškof, ki je daroval ob 10 slovesno pontifikalno sv. mašo, pri kateri je moški kostanjeviški cerkveni zbor mogočno prepeval latinsko mašo. Prevzvišeni je imel nagovor, v katerem se je v iskrenih besedah v imenu nadškofije poslovil od Matere božje in ji priporočil svoje škofljane. Zahvalni »Te Deum« in blagoslov z Najsvetejšim sta zaključila pomembno in prijetno slovesnost.

Pri delu na polju jo je zadela kap. V torek, 10. oktobra popoldne je 45 letna Marija Volk iz Ozeljana pri Sempasu delala pri sosedovih na polju. Nenadoma jo je zadela kap in je izdihnila kar na njivi. Pokojnica je bila oestra kapucina patra Damazija, ki je v avgustu na svojem domu na Trnovem pri Gorici pel novo sv. mašo, katere se je tudi pokojnica udeležila. — Naj počiva v miru!

Angleško časopisje v rokah Judov

Nemška revija »Judovsko vprašanje« (die Judenfrage) poroča: Predsednik upravnega sveta družbe »London Express Newspaper«, ki izdaja enega najvažnejših angleških listov »Daily Express«, ki izhaja v 2.560.000 izvodih, je Jud R. D. Blumenfeld, ki je bil prej ravnatelj »Daily Expressa«.

Solastnik lista »Daily Herald«, glasila delavske stranke, ki izhaja v 2.000.000 izvodih, je družba »Trades Un'on Congres and Odhams Press«. Predsednik in ravnatelj družbe je Jud mr. J. Salter Elias, ki je leta 1937 dobil naslov: lord Soutwood. Mr. Elias ne nadzira samo te družbe, marveč tudi delniško družbo, ki izdaja devet tednikov. Drugi največji lastnik je Jud Abraham Abrahams.

Bivši Rothermeerov list »Daily Mail« je nedavno prišel v roke Juda in prijatelja mr. Edena, Israhela Mošesa Sieffa. »Daily Mail« izhaja v 1.700.000 izvodih.

Lastnik »Daily Telegraph« je lord Camrose, čigar družina je v svaštvo z Rothschildi. Zunanjo politiko vodi v tem listu Jud O. Pulvermacher, prejšnji soravatelj »Daily Maila«. Naklada obsega 700.000 števil.

Poglavitni lastnik lista »News Chronicle« je družina kakaovih kraljev Cadburg, ki so znani pacifisti. Velik del akcij je preslo od »Daily Chronicle Investment Corporation« na »Daily News Limited«, čigar ustanovitelj je Jud mr. Bernhard Herman Binder. Važno vlogo v tej družbi ima njegov prijatelj Jud Camille Akerman. Naklada šteje 1.400.000 izvodov.

Pri bivšem Rothermeerovem listu »Daily Mirror« sta močno udeležena Juda sir John Ellerman in Israhel Moses Sieff. Tendenca lista je protifašistovska. Naklada šteje 800.000 števil.

V »Daily News« je za zunanjo politiko odločujoč Jud Theodor Kuthstein.

Vodja »Graphic« in »Daily Graphic« je Jud mr. Lucian Wolf.

Lastnik »Westminster Gazette« je Jud sir Alfred Mond.

Jokajoči rokoborec. Ameriški rokoborec Joe Archibald, ki je bil v Washingtonu premagan, pa so mu popustili živci, da se je začel jokati. Njegova mati in dva prijatelja ga tolažijo

MALI OGLASI

V malih oglasih velja vsaka beseda 1 din; ženitovanjski oglaš 2 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek za mali oglaš 15 din. — Mali oglaš se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglaših reklamnega značaja se računa enokolonska, 3 mm visoka petlinjska vrstica po 3 din. — Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Prodamo

Šivalni stroj

in žensko kolo prodam. Zorc, Marencičeva št. 5, Moste.

la orehe

50 kg 250 din, 100 kg 475 din; suhe slive 20 kg 100 din, 50 kg 225 din - franko prevoz - razpošilja po povzetju Braća Papo, Lukavac.

Orehe s tankimi lupinami

kg din 4.80 (vreče 50 kg). Ia jedra 10 kg 180 din. Ia suhe češplje 50 kg din 210 - franko voznina - razpošilja G. Drechsler, Tuzla. (1)

2951

Ali

ste že naročeni na Slovenca?

Vsak

naročnik zavarovan

Otroški kotliček

SLON SAMBO

(93) »Saj nisem začaran,« je stokal Filip. Skoraj bi se bil zadušil v dimu. Še zmeraj so moški pojoč plesali okoli. Polagoma se je nehal jokati in je trdno zaspal. »Čar je izginil,« so dejali, »dajte, naj se v koči naspit!« Filip se ni zavedel, kdaj so ga odnesli v kočjo, in luna je vsa v skrbeh gledala z nebá. Le kako se bo to končalo?

(94) Drugo jutro mu je prijazen fantič prinesel hrane. To je Filipa spet opogumilo, in vprašal je fantiča, kje da je Jan. A fant je le skomignil z rameni, saj Filipa ni niti razumel. Šele ko je Filip naletel na nekega slona, je imel priliko, da se je utegnil spoznameti. »Kje je Jan? V gozdu, praviš? Ponesi me k njemu!«

Službe iščejo

Perica

gre prat na dom. Sever. Streliška ulica 20. (a)

Dobra šivilja

pomočnica išče stalno službo. Naslov v upravi »Slovenca« pod 16.354. a

Absolventka

trgovskega tečaja želi pisarniško službo kot začelnica. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 16464.

Šiviljska pomočnica

dobro izučena, s krojnimi tečajem, išče stalno službo. Naslov v upr. »Sl.« pod št. 16399.

Obrt

Mreže za postelje najceneje pri Andlovicu, Komenskega ulica 34. i

Službo dobe

Mizarskega pomočnika za stavbno delo sprejme Mrhar J., Stanežiče, št. Vid.

Krojaškega pomočnika za velike kose, sprejme Cvar Jože, Vidovdanska št. 2.

Urno kuharico

čisto, veščo vseh gospodinskih del — sprejemem takoj. Wagner, Pred škofijo 9.

Skladiščnika

sprejme gradbeno podjetje v Ljubljani. V tej stroki izvezbani reflektanti, najraje upokojenci, naj vložijo pismene ponudbe v upravo »Slov.« pod »Vesten« št. 16530.

Čitajte in širite »Slovenca«!

Pouk

Akademik instruirá za preprosto kosilo in večerjo ali denar. — Ponudbe v upravo »Slov.« pod »Zanesljiv« 16551.

Grščino, latinščino nemiščino poučuje profesor. Naslov pri upravi »Slovenca« 16749

Denar

Hranilne knjižice 30% obveznice in druge vrednostne papirje kupuje in plača najbolje

BANČNO KOM. ZAVOD MARIBOR Aleksandrova cesta 40.

STROJI

Iščemo plan stručnice, radialne vrtilne stroje — dobro ohranjene. — Ponudbe v upravo »Slov.« pod značko »Industrija« 16553.

Poizvedbe

Lovski pes ptičar rjave barve, z znamko mariborske občine št. 90, se je v nedeljo zatekel v lovišču Fram. Kdor ve za psa, naj javi na naslov: Kreiner in drug, Maribor, Črtimirova 6.

+

S tužnim srcem naznanjamo prijateljem in znanecem, da nam je nenadoma umrl mož, brat in oče, gospod

Janez Šolar

posestnik na Brezjah

Pogreb prerano preminulega bo v sredo, 18. t. m., ob 10 na Brezjah. Brezje, dne 16. oktobra 1939.

žena, brat, sestri in otroci: Pavel, Joža, Janez in Pavla.

Arnold Fredericks: 8

Svetlobni znaki

Detektivski romän. — Priredil Fr. Kolenc.

»Prav ste postopali. Moj namen je bil, da bi vaš mož popolnoma neodvisno postopal v tem primeru, ne da bi se izvedelo, da dela po mojem naročilu.« Zamislil se je in umolknil; potem pa je dejal: »Ni dvoma, da je sedaj tajno v Stapletonovi službi.«

»To je skoraj gotovo. Naročil mi je, da molčim o tem. Vam pa sem morala vseeno povedati, da s tem podam pojasnilo o položaju.«

»In njemu ni znano, da ste vi tukaj?« Policijski šef se je tresel od smeha. »Pri moji veri! Kaka šala!«

»Sala?«

»Seveda. Ali ne uganete? Sedaj vas prosim, da prevzamete delo. Stapletonovega otroka moramo brezpogojno najti, preden bi se to komu drugemu posrečilo. Tega moje dobro ime ne more prenesti. Ako nisem mogel dobiti za to vašega moža, ste sedaj vsaj vi tukaj.«

»Toda saj... moram potem proti njemu delati?«

»Kaj še, saj oba služita istemu smotru: najti bočeta Stapletonovega otroka. Kateremu koli se to prej posreči: uspeh je isti, fanta lahko vrnemo staršem. Jaz pa vam želim, ljubo dete, da ga vi najdete.«

»Kaj, g. Lefèvre, kako bi se moglo posrečiti meni, česar niso mogli doseči izvezbani možje?«

»Kdo ve? Zelo dobro se spominjam na vaše velike zasluge v zadevi slonokoščene kasete. Ako bi ne bilo vas, je ne bi mogli najti. Zupam vašemu ženskem nagonu, s katerim marsikaj zaslutite. Za mene najdete otroka in moža presenetite s tem, da ste že tukaj.«

»Toda,« se je veselo smejala Gracija, ko

je videla pred seboj to možnost, »recimo, kaj ako se srečam z njim?«

»Nekoliko se morate izpremeniti. Lase porbarvajte, tu v Parizu to ni nič težkega,« se je smejal policijski šef. »Samo nekoliko spremeniš zunanost. In v primeru, da pridete z mojim skupaj, se mu ne dajte spoznati! To je najboljši način!«

»Zakaj?«

»Ker ako bi vas spoznal, bi zahteval, da mu zadevo popolnoma prepustite... to pa bi bilo zopet zoper moje načrte.« Policijski šef je veselo mežikal. »Storite to meni na ljubo! To je le nekaka šala v zaupnem krogu. Ali ni zabavno, da vi v isti zadevi zmagate nad onim drugim?« Od srca se je smejal nad tem.

»Pač,« je dejala Gracija, pri kateri je prevladala hudomušnost, »ker sem že tu, prav tako dobro lahko delam tudi jaz. Richard pride šele čez dva dni, morda do tistega časa zasledim kako stvar?«

»Izvrstno!« Šef se je z dlanmi tolkel po kolnih. »Dva dni imate na razpolago. V dveh dneh je mogoče marsikaj izvršiti. Takoj bova govorila o podrobnostih.«

Cez eno uro je Gracija zapustila policijsko postopje; prtljago so ji prepeljali na Lefèvrevo stanovanje, ker bo tam stanovala. Ker sta z Lefèvrevo ženo v prijateljstvu, je naravno, da bo v Parizu igrala vlogo njene prijateljice, ki je prišla na obisk.

Peljala se je h gospe Stapleton v palačo na Avenue Kleber. Dasi je damina lepota zaradi bolesti zadnjih dni mnogo trpela, je vendar bil njen pojav eleganten in ličen. Imela je morda trideset let. Uboga žena je ta teden komaj zatisnila oči in njena bol je vzbujala sočutje.

Na Gracijina vprašanja je odgovorila, kolikor je bilo mogoče. Mnogo na vse zadnje sploh ni vedela povedati. Pestunja je seveda vztrajala pri svojih izpovedi — fantek je izgi-

nil v trenutku, ko je Mari obrnila v stran glavo. Gospa Stapleton za to ni našla razloga in se tudi ni trudila.

»To je tako čudno... tako strašno,« je tožila. »Uboga Mari, lahko jo pogledate; bojim se, da je zelo bolna. Všeč bi mi bilo, ako vam raje ona pripoveduje o dogodku.«

»Zelo bolna?« je vprašala Gracija, ki bi raje zaslila dekle, kakor pa gospo Stapleton.

»Kaj ji je?«

»Pretekli petek so jo hoteli zastrupiti.«

»Kdo jo je hotel zastrupiti?«

»Ne vem. Odsla je od doma, nekoliko na sprehod. Ubogo dekle je bilo na pol mrtvo od nerazumne onemoglosti in nespanja. Pripovedovala je, da je hotela v neki kavarni v Rue St. Honoré piti škodljivo čokolado. Potem se je vrnila na Champs Elysées in se usedla na klop. Naenkrat ji je postalo zelo slabo, sedla je na voz in se pripeljala domov. Ko je prišla sem, že ni bila pri zavesti in so jo služkinje nesle gor v sobo. Od takrat leži. Na dobro srečo ji je sedaj že bolje; jutri jo bode po vsej priliki lahko videli.«

Ko je Gracija zapustila stanovanje Stapletonove, je bila nekoliko zmešana. Čim več je slišala o tem čudnem dogodku, tem bolj nerazumljiv ji je postal. V spremstvu pestunje je hotela pogledati mesto, kjer se je dogodek izvršil. Uvidela je, da je to mogoče le drugi dan. Zamislila se je o tem dogodku in se sprehajala proti Arc de Triomphe, ko jo je dohitel mlad človek, najbrž Francoz, dobrega nastopa in prijazen obraz, se priklonil in v neoporečni angleščini povprašal o Mari Lanahan.

»Ali se počuti gospodična Mari Lanahan bolje?« je vprašal. V glasu je zvenelo sočutje.

»Gospod, kdo ste vi?« je vprašala Gracija v nadi, da izve eno in drugo, kar ji bo v korist. To vprašanje je namreč pričalo Graciji, da je tujec vsaj z enim članom Stapletonove hiše znan.

»Z gospodično Lanahan sem v prijateljstvu,« je dejal mladenič. »Slišal sem, da je bolna. Videl sem, da ste šli v hišo, potem pa ste iz nje izstopili, zato sem bil tako pogumen in sem vas nagovoril, ker bi rad vedel, ali se bolje počuti?«

»Rekli so mi, da ji je že bolje. Jaz sama je nisem videla.«

Obraz mladeniča je naglo preletel izraz razburjenja, toda Gracija ni mogla spoznati, ali je bilo to veselje ali prevara? Brez besede sta šla dalje in sta prišla notri do slavoloka, ko je zanemarjen fantič, pristen pariški poulični paglavec, skočil pred njiju in je košček zvitega papirja stisnil Gracijinemu spremljevalcu v roko; potem pa je odhitel dalje.

Mladenič je nekaj trenutkov zrl za njim, potem pa je prečital pismec. Karkoli je bilo v njem, naredilo je na njega silen vtis. Nemirno se je ozrl okrog. Pred Gracijo se je naglo priklonil, se s kratkim dobrim večerom priklonil in se z hitrimi koraki oddaljil v nasprotno smer. Obenem je segel v notranji žep na suknji, ko da išče nekaj v njem. Pri tem je raztresel nekaj koščkov papirja. Gracija je videla, ko jih je v naglici pobral in izginil v mraku.

Graciji se je zdelo, ko da je tujec en kos papirja pustil; šla je torej tje in videla, da se ni varala. Na pešpotu je ležal pisemski ovitek. Dvignila ga je in ko je šla dalje, je prečitala naslov. Naslovljenec je Alfonso Valentin, Boulevard St. Mihael.

Gracija je dala papir v ročno torbico. Ime moža ji ni povedalo ničesar — predpostavila je, da je prijatelj gdč. Lanahan iz prejšnjih časov. Toda zakaj ne poizveduje za njo rednim putem, s tem, da bi se enkrat enostavno oglašil v hiši? In zakaj ga je novica, ki mu jo je izročil poulični paglavec, tako očividno vznemirila?

ZAHVALA. Vsem, ki so nas ob bridki izgubi moje ljubljene soproge, sestre, tete in svakinje

Viljemine Finz

kakor koli tolažili, izrekam tem potom iskreno zahvalo. Obenem se zahvaljujem za prekrasno darovano cvetje. Prav posebno se zahvalim gg. primariju dr. Lavriču in dr. Misu, kakor tudi preč. patru Lederhasu za tolažbo in preč. duhovščini za spremstvo ter čč. sestram iz Vicentinuma, ki so stale ob dolgotrajni boleznii ob strani moje drage žene. Obenem izrekam iskreno zahvalo tudi vsem, ki so mojo drago pokojnico v tako častnem številu spremlili na njeni zadnji poti k večnemu počitku.

Ljubljana, 17. oktobra 1939.

BENO FINZ

LJUBLJANA

Počastimo rajne z dobrimi deli!

Ljubljanskim občanom!

Ko sem Vas lani pred prazniki mrtvih povabil, da se v korist mestnim revežem odkupite od razkošja na grobovih, je spet vsa Ljubljana pokazala svoje zlato srce, da na ljubljanskih pokopališčih o Vseh svetih in na Vernih duš dan skoraj ni bilo groba brez preproste vence ali brez sveč vsesvetvske akcije, ki je njen veliki uspeh najlepše dokazal, da ste svoje rajne resnično počastili z dobrimi deli.

Z Vašimi odkupninami od razkošja na grobovih je mestna občina na predlog Vrhovnega socialnega sveta že pred božičem v stari cukrarni ustanovila zavod s kuhinjo in prenočišči za najbednejše. Dne 4. majnika smo v stari cukrarni odprli tudi prehodni otroški dom, da zanemarjeno mladino pripeljemo na pravo pot, a z začetkom šolskega leta smo temu zavodu v stari cukrarni dodali še dnevno otroško zavetišče, kjer otroci že dobivajo brezplačno hrano.

V stari cukrarni smo darovali revnim 73.585 kosil in večerij, otrokom prehodnega otroškega doma pa 3381 obrokov in otrokom dnevnega otroškega zavetišča 1620 brokov. Prenočnih odraslih revežev smo v stari cukrarni našli 5936, prenočnih otrok je bilo 412, desinfekcij 40 in 963 kopanj. Če računamo najemnine in adaptacije ter osebje in prehrano za vse zavode stare cukrarne, je Ljubljana za revne samo v stari cukrarni žrtvovala pičlih 391.000 din.

Plodovi lanske vsesvetvske akcije in zavoda za najbednejše v stari cukrarni so se prav naglo pokazali, da v Ljubljani ekoraj ne vidimo več beravcev na ulicah, saj smo s prehodnim otroškim domom in stari cukrarni beračenje zanemarjenih otrok odpravili do redkih izjem.

Dobrosrčno ljubljansko prebivalstvo je z lanskimi odkupninami od razkošja na grobovih zares storilo zelo veliko dobrega za reveže in tudi v korist prebivalstva samega, ker smo mnogo revežev obvarovali pred postopanjem in jih pripeljali k poštenemu delu, otroke pa pripeljali na pravo pot, da postanejo koristni člani človeške družbe.

Še nikdar ni Ljubljana lepše počastila svojih rajnih kakor za lanske praznike umrlih, ko je z dobrimi namenom za mirni pokoj svojih rajnih storila tako veliko dobro delo! Toda letošnja zima nam obeta še več revežev in podpore potrebnih, ki jim moramo in hoče mo vsaj nekoliko olajšati tegobe zime. Zato Vas, dobri ljubljanci, spet vabim in prosim, da tudi letos žrtvujete vsaj del za pokopališča namenjenega razkošja našim revežem.

Vrhovni socialni svet mesta Ljubljane je že vse pripravil za letošnje vsesvetvske akcije in revni okoliščini že pletu preproste vence, ki naj na vseh grobovih pričajo o zlatem srcu Ljubljane in o Vaših čustvih, kako častite svoje rajne na najlepši način z brimi deli za bližnjega. Na vseh grobovih naj plamenčki belozelenih sveč oznanjajo, da Vaša srca gore v ljubezni do bližnjega!

Še posebno se bomo pa letos o Vseh svetih in na Vernih duš dan spominjali žrtev vojne in okrasili njihove grobove na naših pokopališčih z venci in svečami vsesvetvske akcije. Ker se moramo okrasiti grobov naših vojnih žrtev v daljnih deželah, jih na naših pokopališčih počastimo z dobrimi deli!

Ze te dni Vas članice in člani Vrhovnega socialnega sveta ter vseh v njem pri delu za bližnjega združenih organizacij naprosijo, da se odkupite od razkošja na grobovih in prid mestnim revežem. V zahvalo in dokaz odkupnin dobite nakaznice za vence in sveče. Reveži bodo molili za pokoj naših rajnih in duše umrlih se bodo radovale dobrih src svojcev!

Počastimo rajne z dobrimi deli!
V Ljubljani, dne 16. oktobra 1939.
Dr. Juro Adlešič, l. r., župan mesta Ljubljane.

Vsesvetvska akcija se je začela

Tudi letos bo mestna občina s pomočjo dobrodelnih organizacij izvedla prodajo vencev in sveč za okrasitev grobov. V ta namen je bila v ponedeljek ob 5 popoldne v mestni sejni dvorani plenarna seja sekcijskega odbora vrhovnega socialnega sveta mestne občine, ki je obravnavala vprašanja praktične izvedbe vsesvetvske akcije in njeno organizacijo v zvezi s sodelovanjem društev in ustanov. Vabljenih je bilo nad 30 organizacij, med njimi vse, ki so v nadzorstvu stare cukrarne. Seje se je udeležilo veliko število zastopnikov in zastopnic; navzoča je bila tudi soproga ljubljanskega župana ga. Vera Adlešičeva. Sejo je začel stolni župnik in kanonik dr. Klinar, ki je v imenu odsotnega župana pozdravil vse navzoče. Nato je prečital proglas ljubljanskega župana, ki ga objavljamo na drugem mestu, nato pa je tajnik VSS dr. Kodre objasnili način letošnje akcije. V razgovor so posegli udeleženci in udeleženci in je bilo sklenjeno, da bo letošnja akcija delovala takole. Članice in člani dobrodelnih društev in humanitarnih organizacij bodo po vseh ljubljanskih hišah zbirali odkupnine od razkošja na grobovih in v znamenje ter v zahvalo teh odkupnin izročali dobrotnikom nakaznice za darovane vsote. S temi nakaznicami bodo dobrotniki dobili v skladiščih Vsesvetvske akcije in zadnje dni pred prazniki umrlih ter na dan Vseh svetih in Vernih duš tudi na stojnicah pred vsemi ljubljanskimi pokopališči sveče in vence. Nakaznice, ki jih je občina izdala, pa so

naslednje: za nakaznico 100 din prejme kupec velik venci s svilenimi trakovi v mestnih barvah, za nakaznico 30 din dobi kupec zavitek sveč s 6 visokimi ali šest nizkimi nagrobnimi svečami; za dve nakaznici po 30 din pa dobi darovalec lahko tudi veliko 1 kg težko nagrobno svečo; za nakaznico po 20 din pa dobi darovalec majhen venci z belimi trakovi in zelenim napisom. Manjši znesek bodo nabirali potrdili s posebnimi potrdili, za katere dobijo darovalci toliko sveč, kolikokrat po 5 din znaša vsota. Vrhovni socialni svet najljubše prosi vse darovalce, naj na prejete nakaznice na zadnjo stran napišejo jasno in čitljivo svoje ime in naslov. Tako bo vrhovni socialni svet dobil natančen seznam vseh tistih, ki so akcijo pospeševali. Prodaja po stojnicah za sedaj odpade, ker bo gotovo večini bolj ljubo, da bo z nakaznico venci ali sveče prevzela pred pokopališčem, kakor pa da bi ga morala odnašati s trga domov in potem zopet na pokopališče. Venci in sveče so prav taki kakor lansko leto, le sveče so nekoliko dražje, ker se je zaradi razmer v Evropi parafin zelo podražil. V torek začne tudi že poslovati pisarna Vsesvetvske akcije na Krekovem trgu, ki bo oddajala nakaznice. Upamo, da bo tudi letos Ljubljana pokazala zlato srce in tako najlepše počastila spomin svojih dragih ranjkih.

Dr. Drago Švajger
zopet redno ordinira
Aleksandrova cesta 10

Staro obzidje nunskega vrta podirajo

Poročali smo že, da je Zidarska zadruga v Ljubljani prevzela zgraditev novega zidu na sedaj zmanjšanem vrtu nunskega samostana v Ljubljani nasproti stavbišču, na katerem so začeli že izkopavati temelje za novi stanovanjski blok Pokojniskavega zavoda. Najprej pa je bilo treba odstraniti staro in mogočno obzidje samostanskega vrta. Konec prejšnjega tedna so se lotili stoletnega obzidja in Zidarska zadruga je našla v resnici spreten in enostaven način, kako podirati mogočno obzidje. Zid je visok 5-6 metrov in je spodaj debel tri četrta metra. Zidan je iz samega kamnja, ki ga veže najboljša malta, ki je trda kakor kamen. S krampi ali kladivi je kaj težko razbijati ta zid in zato so našli drug način podiranja. Prav pri tleh izvrtajo skozi zid na razdaljo dveh metrov luknje, v katere položijo močan kratek tram. Nato na zunanji strani začnejo z ameriškanskimi dvigalkami in luknjo zagvozdeni tram dvigati. Na ta način dvigajo na zunanji strani zid, ki kmalu dobi pri tleh močno razpoko, hkrati pa se malenkostno nagne na vrhno stran. Ko je tako zid nad svojim temeljem že dovolj zrahljan, ga s tramovi, ki so oprti visoko ob zgornji rob zidu, začnejo potiskati na vrhno stran. Zid se nagiba in nagiba in kon-

MARIBOR

Izsiljevanje na račun delavstva

Oblasti se bavijo s preiskavo zanimivega slučaja, ki najbrž ni osamljen ter se bo verjetno razvil v večjo afero. Gre za spretno organizirano in dobro vpeljano izsiljevanje na račun socialnega položaja tovarniškega delavstva. V neki tovarni v mariborski okolici se je pojavil pred nedavnim časom možki, ki se je izdajal za tajnika delavskega odseka društva »Slovenska beseda«. Dejal je, da je pooblaščen, da uredi socialni položaj te tovarne, o kateri je sicer znano, da za svoje nastavlence zelo dobro skrbi. Mož je stopil v stike z delavstvom ter je smel cel shod, na katerem je obširno razpravljal o raznih delavskih vprašanjih ter nazadnje širokoogrudno obljubil, da bo uredil vprašanje zboljšanja med in drugih dobrot, katere je po njegovem mnenju treba delavstvu dati. Skupaj z delavskimi zaupniki se je potem podal na okrajno glavarstvo v Ptuj, kjer so se razprave nadaljevale. Vsi so bili prepričani, da imajo opravka s praviem strokovnjakom, ki je poslan od delavske organizacije, da organizira delavstvo. Ker pa je danes že tako, da je mogoče razburiti tudi tiste, ki se zaradi zasluga niso pritoževali ter lahko nastanejo iz tega velike komedije, so bili vsi napram »tajniku« zelo ustrežljivi. Nazadnje pa je prišel z barvo na dan. Stopil je k lastniku ter zahteval od njega 2000 din, drugače bo »razkrinkal« njegovo poslovanje in postopanje z delavstvom v časopisju. Seveda denarja ni dobil ter je moral praznih rok oditi. Potem pa je pisal tovarnarju še trikrat, vsakokrat iz drugega kraja ter je zahteval še vedno 2000 din. V tretjem pismu, ki je prišlo iz Slovenjke Grada, je priložil še zavabljivo pesmico o razmerah v tovarni ter zagrozil v pripisu, da bo izšla

Danes nepreklicno sadajkrat ob 16., 19. in 21. uri
Prekrasna in protisestiva drama izobčencev iz
človeške družbe, ljudi, ki nosijo na sebi žig sramote... Nadvse naravno prikazano življenje
>ponizanih in razžaljenih po romanu Prisoner
de femmes<

ŽENSKA KAZNILNICA
Viviane Romance in Renée Saint Cyr
KINO UNION, telef. 22-21

čno z velikanskim truščem zgripi ves v enem kosu na vrt, kjer se ob padcu na tla temeljito razbije in zdrobi. Že prejšnji teden so tako prevrnili naenkrat štiri po 10 metrov dolge partije zidu, v ponedeljek dopoldne so prevrnili 16 metrov dolg zid, popoldne pa zadnji kos, dolg 12 metrov. Razumljivo je, da so ljubljanci z velikim zanimanjem sledili poteku odstranitve zidu, čigar starost lepo dokazujejo še ostanki hrastovih tramov, ki so bili vzidani v temeljih skoraj v sredino zidu. Od hrastovih tramov namreč ni ostalo ničesar več. V zidu je le velika votla luknja, na dnu katere leži nekoliko prahu in sem ter tja kak popolnoma preperel kosček lesa. Pri podiranju zidu je pa ugodno tudi to, da pade podrti zid vedno na vrtno stran, in sicer na mesto, kjer bo bodoča ulica. Zaradi tega bodo iz ruševin zidu pobrali le kamenje, ki ga bodo mogli uporabiti za zidavo novega zidu, vse ostali drobiž bo pa ostal kar za podlago cesti.

Za sedaj je podiranje zidu končano, pač pa bo kasneje Zidarska zadruga podrla še ves zid, ki se vleče za hišami ob Bleiweisovi cesti. Zanimivo je tudi, kako podirajo na vrtu, ki je sedaj še spremenjen v stavbišče, ogromne stolletne breste. Eden je že padel in je imel meter nad zemljo skoraj poldrugi meter. Drugega bodo podrli v torek, saj trajajo priprave skorja dva dni, preden pade orjak.

Premiera klasične tragedije Sofoklejeve »Antigone« bo v soboto 21. t. m. Naslovno vlogo bo igrala ljubljanka našega občinstva, ga. Aričeva, ki se je v zadnjih sezonah le redko udeleževala na našem odru. Klasični lik Antigone, plemenite Edipove hčere, je vloga, v kateri bomo imeli zopet priliko uživati veliko igralsko kulturo in individualno igranje Aričeve. Režijo dela ima Fran Lipah, ki se že delj časa ni udeleževal kot režiser. Tako se nam obeta z uprizoritvijo tega klasičnega dela predstava, ki bo v vsakem oziru zanimiva.

Uprava Narodnega gledališča opozarja, da se abonenti za red B še vedno sprejemajo. Zamujene predstave bo uprava nadoknadila.

Primarij dr. Heisterle, Ljubljana, Gledališka ul. 14 zopet redno ordinira vsak popoldne od 2 do 4. — Zdravljenje z ultrakratkimi valovi.

Esperantisti. — Vabimo vas na ustanovni občni zbor »Esperantskega društva Ljubljana«, ki bo drevi ob 8 v verandi restavracije »Sestica«. Pridite polnoštevilno! — Pripravljali odbor.

Oglejte si bogato zalogo najnovejših pletenin po ugodnih cenah pri K. Soss, Mestni trg 18.

Združenje jugoslovanskih inženirjev in arhitektov — sekcija Ljubljana vabi svoje člane in po njih vpeljane goste k ogledu palače banke »Slavije« in stanovanjske hiše Poštne hranilnice, ki bo v sredo, 18. oktobra ob 15. Sestanek ob navedeni uri pred banko »Slavija« na Tyrševi cesti.

Srajce, kravate — Kamičnik, nebotičnik.

Nesreča železničarja. Na glavnem kolodvoru je odbijač vagona zdrobil levo roko 52-letnemu železničarju Jerneju Šterku. Prepeljali so ga z rešilnim avtomobilom v bolnišnico.

goricah na svojem motornem kolesu. Istočasno je pripeljal po Meljski cesti v smeri proti St. Petru nek osebni avto, ki pa je, kakor je ugotovila policijska preiskava, vozil preveč po sredini ceste. Avtomobilist in motociklist sta trčila z vso silo skupaj, tako da je avto vlek el Ermana še kakih deset metrov po cesti naprej, preden se je ustavil. Erman si je zlomil levo nogo ter so ga mariborski reševalci zapeljali v bolnišnico.

m Ogenj od likalnika. V »Vesni« se je pojavil naenkrat hud dim, ki se je kadil skozi okna prvega nadstropja, tako da so sosedje že napravili požarni alarm. Dim pa je povzročil električni likalnik, katerega je nekdo pozabil v likalni sobi vključenega na tok. Likalnik se je razžarel ter je pregorela pod njim koca, deska in miza. Nastal bi bil požar, da niso služkinje pravočasno nevarnost opazile ter ogenj pogasile.

m Štiri mesece za poskus sleparije. Pred malim senatom mariborskega okrožnega sodišča se je vršila včeraj razprava proti 23-letnemu Jožetu Damišu iz Sp. Hajdine pri Ptujju. Damiš je poskušal izvršiti spretno sleparijo s pomočjo ponarejene vložne knjižice. Hranilno knjižico posojilnice v Ptujju je spremenil na ta način, da je iz vloge 100 din napravil 10.900 din ter pripisal še nov vložek v znesku 11.264 din. Spodaj je ponaredil podpis posojilničnega ravnatelja Komljanca. S to knjižico je prišel potem v Maribor ter jo je skušal prodati. Prišli pa so mu na sled ter je bil zato obsojen na štiri mesece zapora ter 900 din globe.

m Nevaren prijatelj tujih sukenj aretiran. V neki kavarni je v nedeljo zvečer sedela družba treh gospodov, ki so imeli v predsobi obesene svoje površnike. V sosednji sobi je bila druga družba, pri kateri je sedel krojaški pomočnik Konrad Vavpotič. Ko je Vavpotič odšel, se je kmalu odpravila za njim tudi družba iz prve sobe. Eden od teh treh, trgovski pomočnik Maks Holcar, pa je pogrešil svoj plašč, katerega je šele pred nekaj dnevi kupil za 800 din. Vsi trije so se nato odpravili v mesto, da bi poiskali tatu. Na kolodvoru, kamor so najpoprej pogledali, so res našli Vavpotiča, ki je bil oblečen v Holcarjev plašč. Ves ogorčen je tajil, da bi bil plašč ukradel ter je zadržal, da mu ga je posodil njegov stric. Ko pa so ga prijeli, so ugotovili, da ima pod Holcarjevim plaščem oblečen še svoj plašč. Vavpotiča so vsi trije kljub hudemu upiranju spravili s kolodvora na policijsko stražnico, kjer so ga pridržali. V policijskem dnevniku pa se je ugotovilo, da išče Vavpotiča tudi ljubljanska policija zaradi vlomov in tatvin.

Gledališče
Torek, 17. decembra ob 20: »Hlapec Jernej in njegova pravica.« Red C.
Sreda, 18. oktobra: Zaprtu.
Četrtek, 19. oktobra ob 20: »Neopredeljena.« Red A.

Celje

c Za inženirja agronomije je bil diplomiran v Zagrebu g. Ivan Sak s i d a iz Celja. Čestitamo! **c Sestanek podružnice Slomskove družbe** v Celju. V soboto, 14. okt. je zborovala v Celju zavodu šol. sester podružnica Slomskove družbe. Na sporedu je bil praktičen nastop v V. razredu s temo: »Kako si je človek izkoristil naravo in njene sile?« Zahvala čestitim sestram, posebno s. Mihaeli, ki je na vzoren način pokazala, kako se lahko pouk, pri katerem so upoštevani vsi momenti sodobnega učnega postopka, preplete z versko-vzgojnimi motivi. Zivahen nastop učiteljice in velika delavnost razreda je pripravila vsem lep vzgojni užitek. Sestanek, ki je bil prvi v letošnjem letu, je bil polnoštevilno obiskan in je s tem potrdil delavnost našega katoliškega učiteljsstva, ki se trudi usmeriti vzgojo in pouk po Slomskovi načelih.

c Kongregacija celjskih gospa gre jutri, v sredo, na božjo pot v Petrovce. Odhod iz Celja ob pol 8 zjutraj z vlakom. V Petrovčah bo sveta maša in, če bo lepo vreme, gredo še v Lurd. Vabljenje vse! — Voditelj.

c Sestanek zaupnikov mladine JRZ bo jutri, v sredo, 18. t. m. ob 7 zvečer v Domu.

c Neznani utopljenec v Savinji. V nedeljo ob 7 zjutraj so zapazili ljudi, ki so šli v cerkev, v Savinji pri brvi pri mestnem parku možko truplo, ki je plavalo in se preobračalo, tako da so bile vidne roke in noge. Nekaj ljudi je spremljalo po bregu truplo, drugi pa so o tem obvestili reševalni oddelek in celjsko policijo. Pri kapucinskem mostu je možki baje še otepal z rokami, neki paznik je slišal celo, da je možki v smrtnih kričih zahropel in izginil pod vodo. Truplo je plavalo do kopališča »Diana«, nato pa izginilo. Na kraj so prihili reševalci in s čolnom zasledovali utopljenca. Zaenkrat še trupla niso našli in je verjetno kje obtičalo, ali pa tudi odplavalo dalje po Savinji.

c Novi grobovi. V celjski bolnišnici so umrli: 52-letni posestnik Jurja Bezgovca iz St. Petra; 26-letni tovarniški delavec Danilo Turčinovič; 25-letna žena rudarja Neža Lemež iz Migojnice pri Grižah; 68-letni tovarniški predelavec Tomaž Sommergerger iz Gaberja pri Celju, in 42-letna žena posestnika Marija Ribizl iz Podlesja pri Kalobju. Naj v miru počivajo!

c Kramarski Uršulin sejem v Celju bo 21. okt. Radi širjenja nalezljive bolezni svinavke in parkljevke pa so prepovedani živinski in svinjski sejm v celjskem, laškem in šmarskem okraju. Tudi na dan sv. Uršule v Celju ne bo svinjskega in ne živinskega sejma, temveč le kramarski sejem. **c Usoden padee s brvi.** V Rečici ob Paki je padel z brvi 31-letni posestnik Pustostlemšek iz Smartnega ob Paki in si zlomil levo nogo.

c Levo roko v zapetju je odtrgala pri delu žaga 27-letnemu delavcu Rednaku v Dolčju. Zdravje se v celjski bolnišnici.

c Nož mu je zasadil v prsa. V neki gostilni v Ločici pri Polzei je prišlo do prepira med fanti. Začeli so se prerekat, beseda je dala besedo in prišlo je do pretepa. Pri tem je eden izmed fantov zabodel 32-letnega Ivana Klinca z velikim nožem v prsa na levi strani, obenem pa mu je prizadel za istim nožem hude rane na glavi. Klinca so pripeljali v celjsko bolnišnico. Njegovo stanje je zelo resno.

c Avtobus je podrl posestnico. Blizu Smartnega ob Paki je podrl poštni avtobus 29-letno posestnico Ivanko Gaberšek in ji zlomil levo nogo v členku.

c Še ni pojasnjeno. V celjsko bolnišnico so pripeljali 40-letnega škropilnega mojstra Martina Kovača iz Oostrožnega pri Celju. Kovač ima hude poškodbe na glavi in je še vedno pri nezavesti. Zaenkrat še ni pojasnjeno, ali je Kovač dobil te poškodbe po kakšni nesreči ali pa pri napadu.

Granata je razdejala cesto pri Jaslu na Poljskem

KULTURNI OBZORNİK

Machov »Maj« v slovenski bibliofilski izdaji

Karel Hynek Mácha: *Maj*. Poslovenil Tine Debeljak. Ilustriral in opremil Miha Maleš. Bibliofilska založba, Ljubljana.

Bibliofilska založba, ki si je nadela nalogo, gojiti bibliofilsko izdajanje literarnih in umetniških del, je pravkar izdala ilustrirano pesnitev slovitega češkega romantičnega poeta K. H. Mácha, *Maj*. Delo je iz češčine prevedel dr. Tine Debeljak, grafično opremil in ilustriral pa ga je Miha Maleš. Knjiga je izšla v omejeni nakladi 250 izvodov, ki so numerirani (cena 260 din).

K. H. Mácha spada po sodbi literarnih zgodovinarjev med največje češke pesnike romantične dobe. Odlikujeta ga velik smisel za realistično fantastično snov, ki ljubi pogosto dogodke demonične groze, ter s podobami preobložen poetični jezik, kateri skoraj s samim simbolizmom ustvarja razpoložena in lirčne situacije. Mácha je bil sodobnik Prešerna, toda je njemu diametralno nasproten pesniški natural. O lepem prevodu Tineta Debeljaka naj spregovore pristojni literarni kritiki, jaz bi sedaj hotel samo opozoriti na knjigo kot grafično delo.

Miha Maleš: Ilustracija k »Maj«.

»Oblaki vi, ki vetra piš vas v daljo žene...«

Maleš je ilustracije k delu izvršil v 3 tehnikah. Prvi in drugi spev je ilustriral s perorisbami, oba intermezza ter 3. spev z linorezi, četrti spev pa z gravurami in les. Tiskarska barva risb je rdeča, barva linorezov je temno kapucinskorjava, barva gravur pa modra. Zakaj se je slikar odločil za tri tehnike in tri barve, ni razvidno; edino pojasnilo nam daje njegova še vedno neizbrana

in lahkotno snujoča grafična tvornost, ki se rajši nego v nekakšni zaključeni sistematiki in enostavnosti izraza izživlja v njegovi pestrosti in vsestranosti. To dokazuje tudi stil posameznih ilustracij.

V knjigi je mnogo starega, t. j. doslej nam že dobro znanega Maleša. Vinjetne kompozicije ali montaže po vzoru risbe str. 21 so star Maleš; med linorezi pa n. pr. str. 61, 65 itd. Zdaj mu že lahko verujemo, da te vrste interpretacije poezije pri nas on najbolj obvlada. Star Maleš so tudi izrazno razpoloženske ilustracije po vzoru str. 25 in podobnih. Take stvari smo že videli. Ni bilo potreba, da jih avtor zdaj ponavlja, in še celo ne v taki množini, kajti tudi za bibliofilsko izdajo je risb odločno preveč. (Bibliofilske ilustrirane izdaje so predvsem izdaje skrbno pretehtanih in na najpotrebnejše omejenih ilustracij.) Toda Malešu je šlo očividno za dokaz, kako je v zadnjem času svojo risbo poenostavil, dal liniji skoraj monumentalno izraznost (risbe str. 25 in 29), celoti jasno kompozicijsko osnovo (str. 21, 95), v lesorezih pa je prispel na višek izrabljanja grafičnega izraza črnobelega kontrasta (n. pr. str. 67, 89, 91 itd.).

Toda v knjigi je tudi mnogo novega Maleša, ne samo napredka v starem. Predvsem je pomen te ilustrirane izdaje v onih risbah, kjer se grafika tesno srečuje z realističnim predmetom kot takim. Absolutno lirčni izraz Maleševе risbe zdaj že služi nesebičneje izražanju dotične konkretne vsebine, ki jo ilustrira, pa naj bo to izraz bolečine (str. 39), ali upodobitev prostora (str. 45), ali resničnih zakonov bivanja poslušujoča se kompozicija (str. 59) itd. Stik med doslej le preveč avtonomno grafično podobo pa med svetom konkretne vsebine je upostavljen, in to je največja pridobitev oz. pomebnost te zbirke, dotični listi pa sodijo med najlepše v knjigi. Ilustracija je v bistvu srednja pot med avtonomnim hotenjem ilustratorja pa med isto takim hotenjem poeta, klasična ilustracija pa je dobra risba, ustvarjena in pogledana skozi prizmo tega dualizma. Poetična snov, ki je vselej primarna, obvezuje ilustratorja. Po intenzivnosti teh obvez se ločijo risbe v ilustracije in vinjete; vinjeta ni ilustracija. Zdaj, ko je Maleš dokazal, da je odlično kos interpretaciji konkretne poetične snovi v smislu zakonov poslednje, se bo gotovo lotil primernih tekstov. Máchov »Maj« je izkonstruirana simbolistično romantična pesnitev, ki klasični ilustraciji nudi le malo prijemov; Maleš jo je porabil bolj iz občutka virtuoznosti, s katero ta hip razpolaga njegove grafični instrumentar, kot pa zaradi gori povedanih momentov, čeprav njemu podzavestnih. Toda v sledečih delih se jim ne bo mogel izogniti.

»Maj« dokazuje ponovno, da je Maleš pri nas slej ko prej edini, ki zares goji grafično umetnost, to se pravi, ji služi, in nas uvaja v njene lepote, posebnosti, pa tudi probleme. Če vidimo, kaj danes pri nas kurzira pod firmo »ilustracije«, potem za dela kot je »Maj«, ne moremo biti Malešu dovolj hvaležni. R. Ložar.

Pred razstavo bolgarske knjige v Ljubljani

Po razstavi češke, italijanske in francoske knjige bomo sedaj v Ljubljani videli tudi *moderno bolgarsko knjigo*, kakor jo nam bo predstavila Jugoslovanska bolgarska liga v Ljubljani. Teden od 22. do 29. t. m. (oktobra) bo posvečen bolgarski knjigi in bolgarski kulturi, ko bo poleg *razstave knjig* v Narodnem domu (v prostorih Narodne galerije, kjer je bila tudi razstava italijanske knjige), tudi v Drami poseben *literarni večer* (23. oktobra), na katerem bodo brali svoja dela bolgarski književniki, ki bodo prišli tedaj v Ljubljano, in koncert bolgarske pianistke Zeni Kovačeve dne 27. oktobra v Filharmonični dvorani. Tri *kulturne prireditve*, ki bodo gotovo razbale ljubljansko in slovensko javnost ter potrdile slovensko bolgarsko prijateljstvo, ki postaja od dne do dne čvrstše in tudi za usodo vseh Južnih Slovanov pomembnejše. Mi te prireditve samo pozdravljamo in smo veseli, da nam je Jugoslovanska bolgarska liga dala priložnost, da svoje poznanje bolgarske mladinske literature, ki smo jo že videli v Ljubljani, izpopolnimo tudi s spoznanjem njene visoke književnosti in razvoja tudi drugih kulturnih panog.

Pokroviteljstvo nad to razstavo bolgarske knjige sta prevzela ban dravske banovine dr. Marko Natlačen ter min. na našem dvoru bolgarski poslanik Ivan Popov. Poleg tega pa ji bo predsedoval častni odbor, za katerega so najprošeni najvidnejši predstavniki slovenskega kulturnega življenja in ustanov. Tako so naprošeni za častni odbor mestni župan dr. Adlešič, rektor univerze dr. Slavič, predsednik Akademije dr. Nahtigal, predsednik Narodne Galerije dr. Windischer, predsednik PEN-kluba Oton Zupančič, predsednik Društva slovenskih pisateljev France Koblar, upravnik Univerzitetne knjižnice dr. Šlebinger, predsednik proforskega društva Fr. Grafenauer, predsednik Učiteljskega društva Kumlj, predsednik Novinarskega združenja St. Virant ter kot predstavnika naših dnevnikov min. na r. dr. Kulovec ter min. na r. dr. Kramer. Tako bo imela razstava značaj velike kulturne manifestacije za skupen nastop bolgarske in slovenske kulturne vrnosti v vseh področjih javnega kulturnega življenja.

Kakor je doslej znano, pride k otvoritvi tudi kakih 20 bolgarskih znastov, večinoma pisateljev in članov bolgarsko jugoslovanske lige v Sofiji. Izmed književnikov so se prigrilasi med drugimi predsednik bolgarskih književnikov *Dobri Nemirov* v družbi nam znane pesnice Bagarjane, ki se je pred kratkim iz Slovenije v Bolgarijo, dalje našega znanca Dimitra Pantelejeva in njegove gospe Slovenke iz Ljubljane, Matveja Veleva in N. Karalijeva, katerega pravilice so pravkar izšle pri jugoslovanski knjižarni. To bi bili književniki, ki so doslej prijavili svojo udeležbo pri otvoritvi razstave bolgarske knjige. Ostale bolgarske goste pa bo vodil predsednik Bolgarsko-jugoslovanske lige v Sofiji, bivši minister *Nikola Zaharijev*. Tako bodo razstavo odprvali poleg naših predstavnikov tudi bolgarski predstavniki kulturnega življenja, kar bodo dali svečani otvoritvi 22. t. m. ob 10. uro. Dopolnje še poseben sijaj.

Ze danes je mogoče napovedati, kaj bo vsebovala razstava bolgarskih knjig. V tajištvu Jugoslovanske bolgarske lige je že kakih 2000 knjig najrazličnejših kulturnih panog, ki čakajo, da jih naši urede v lepo, manifestacijsko obliko, ki bo naša obiskovalcem pogled in pregled bolgarskega knjižnega zanimanja. Tako bo razstava razdeljena v več področij, kajti ne bo se omejevala samo na pesništvo in liposlovje, temveč se bo ozirala tudi

na vse druga kulturna polja. Razstava bo seveda v prvi vrsti pokazala bolgarske *klasike*, tako Vazova, Penčo Slavejkova, Jovkova, Debeljanova, Boteva itd. V *pesniškem* oddelku bomo videli knjige Dore Gabe, Hristova Kirila, Pantelejeva, Rajnova, Šišmanova itd. ter razne antologije. V *pripovedništvu* srečujemo imena, ki jih že poznamo, poleg prozaičnih del goraj imenovanih pesnikov tudi Kamenov, Karalijeva, Petkonova, Konstantinova, Minkova, Elina Pelina, Nemirova, Rajnova, ki spada gotovo med najbolj plodovite svetovne pisateljice sploh. Poljanova, Stratimirova, Todorova, Veleva, Veličkova, Vlakova itd. Poseben oddelček predstavljajo bolgarske *drame*, kjer bomo videli pisatelja Kostova, znanega tudi nam (Ljubljana: Golemanov, Maribor: Zlati rudnik), Kalina Malino, Todorova itd. Poseben oddelček bodo imeli tudi *prevodi iz tujih književnosti* na bolgarski jezik, tako Rejmonta »Kmetič«, Zeromskega »Sofizove delce« itd. ter skoraj komplet zbirka *prevodov iz srbske in bolgarske*, ter iz bolgarske in slovenske. Manjša bo seveda zbirka prevodov iz slovenske in bolgarske, ki doslej iščejo za točišča pač samo še v revijah.

Posebej bo vredna pogleda bolgarska *mladinska literatura*, ki bo razdeljena v mladinsko poezijo, pripovedništvo in dramo ter bo gotovo slovenskim književnikom postavljena v lep, posnemljiva vreden zgled. Manjkalo tudi ne bo slikaric, ki jo Bolgari zelo goje.

Izmed drugih panog naj samo omenimo — v kolikor smo bežno pregledali knjige, ki se šele urejujejo — oddelke literarne zgodovine, kjer bo na vidnem mestu literarna zgodovina Bojana Peneva in izdaji ministrstva, dalje Mladenova, Nikolova itd. Zemljepisna, zgodovina bosta bogato zastopani, predvsem pa *narodopis*, kjer so lepe zbirke folklorne, narodnih pesmi z notami, narodnih balad itd. Zanimale bodo marsikoga bolgarski *slovarji* bolgarskega jezika in drugih jezikov, ter *enciklopedična* dela, kjer je tudi posebna geografska, zemljedeljska pa tudi muzikalna enciklopedija. V oddelku *umetnostna zgodovina* bo vzbujala pozornost velika zgodovina svetovne umetnosti, ki jo piše pisatelj Rajnov. Poleg teh panog bodo imeli posebne oddelke še gospodarstvo, politična literatura, čitalnična zgodovina, muzikalno slovostvo (razprava literarnega zgodovinarja Peneva o Beethovenu), zadrugarstvo (Kovačev), šolstvo in pedagogika, filozofija, prirodoslovje, zdravstvo in šport. Obširna in pomembna pa bo tudi prevtako teološka literatura, ki je pri Bolgarih zelo razvita, ter bodo med njimi lepe izdaje obrednih knjig ter svetih pisem. Tudi knjige o rasah (Popov) bodo v oddelku *razno*, kakor tudi albumi poštnih znamk, ki bodo seveda dobili svoje gledalce.

To je nekako *gravidno*, ki ga bo vsebovala razstava bolgarskih knjig, kakor se da danes določiti, ko še čaka ureditve. Vsekakor zanimivo gradivo, ki bo pritegnilo našo pozornost in nas že sedaj, napolnjuje z radovednostjo in pričakovanjem. Jugoslovanska bolgarska liga je storila veliko delo, da je pripravila vse za tako veliko kulturno manifestacijo, s katero se hočemo Slovenci nekako oddolžiti za to, da so Bolgari v letošnjem letu priredili v okvirju Jugoslovanske knjižne razstave v Sofiji tudi pogled v slovensko knjigo. Upamo, da bo ta razstava doživela v Ljubljani popoln uspeh ter nam bolgarska književnost ne bo več tuja zadeva — zlasti, če bodo knjige ostale v Ljubljani, kakor je želeli — temvač naša, en del resnično naše *južnoslovanske svojevrstne knjižne kulture*, na katero smo lahko tudi pred širšim svetom ponosni.

Lahkoatleti, ko se urijo v teku na daljavo po gozdu v južni Nemčiji

Poljski begunci

Kakor poročajo švicarski listi, je 90.000 beguncev iz Poljske. In sicer jih je pribežalo 16.000 v Litvo, 2000 na Letonsko, 45.000 na Ogrsko in 24.000 v Romunijo. Največ pa je interniranih vojaških oseb, medtem ko je med begunci največ žensk in otrok. Večina beguncev je brez vsakršnih sredstev.

Komunistična propaganda na Poljskem

Takoj, ko je rdeča armada vkorakala na poljsko ozemlje, je začela delovati boljševiška propaganda. V vseh zasedenih mestih in večjih krajih so že začeli izhajati komunistični listi. V Vilnu izhaja »Prapor borcev«; v Baranovičih »Glas delavstvu«; na deželi »Prapor sovjetov«. Rdeča delata mečejo listke, kjer pozivajo ljudstvo, naj se bori za zmago revolucije. Številni komunistični propagandni predi-

garji pa preplavljajo deželo in pojejo slavo prekrasnemu in svobodnemu življenju v sovjetskem paradizu.

Kakor poročajo iz Lvova, so odposlali iz Kijeva, ki je glavno mesto ukrajinske sovjetske republike, več ko 75.000 izvodov Leninovih in Stalinovih spisov; dalje 15.000 komunističnih listov in 60.000 komunističnih časopisov v poljsko zasedeno ozemlje. Mimo tega pa so še poslali tjakaj 10.000 gramofonskih plošč s komunističnimi pesmimi v ukrajinskem jeziku.

Ura lajkov

Ker je bilo zdaj v Franciji vpoklicanih toliko duhovnikov, in jih je bilo že prej malo v Franciji je postal verouk v dosežanjem obsegu nemogoč. Ravnatelj francoskega katehetstva, kanonik Lieutier, je zato pozval katoške lazike, naj se pridružijo akciji za verski pouk otrok. »Ni potrebno«, pravi omenjeni kanonik, »da bi zmagovali naše materialne sile; tudi naša moralna moč mora ostati nedotaknjena.«

ŠPORT

Šport zadnje nedelje

O ti nesrečni naš nogomet: s 5:1 nas je odpravila Nemčija!

Zadnjo nedeljo so bile oči vseh jugoslovanskih športnikov obrnjene na Zagreb, kjer so merili svoje moči in sposobnosti nogometaši Nemčije in Jugoslavije. Rezultat tega srečanja je bil tak, kakršnega prav gotovo ni nihče pričakoval, najmanj pa športna javnost iz Jugoslavije. Tudi Nemci niso niti najmanj mislili, da bodo odšli iz Jugoslavije kot zmagovalci s tako visokim rezultatom. Za nas je bilo razočaranje tem večje, saj so na tistem zelo največji pesimisti računali na povoljen uspeh. Toda zgodilo se je nekaj, česar se ni nihče nadejal. Žoga je res precej muhasta in jo rada ubira tja kamor bi bilo najmanj treba, toda poraz našega nogometa s današnjim srečanjem je takšnega značaja, da tega ne bomo mogli zlepa preboleti, še manj pa seveda pozabiti. Ožja obramba je največ kriva tega poraza in 20.000 gledalcev je moralo žalostno gledati, kako je spuščal naš vratar Glaser žogo za žogo v svojo mrežo. Glaser je bil najslabši. Pa tudi drugi v prednjih vrstah so pokazali vse drugo preje kakor povezano igro. Škoda, da moštva ni bilo spoznati, četudi je bilo v njem nekaj prav odličnih igralcev.

Ne pomaga nič drugega kakor, da uberemo tudi v nogometnem športu drugo pot. Nedeljski rezultat napram Nemčiji se glasi 5:1 za Nemčijo in to je treba upoštevati pri našem nadaljnjem delu na nogometnem športu.

Pokalne tekme LNP — drugo kolo

Svoboda : Hermes 4:2 (2:0)
Mars : Moste 3:2 (1:1)
Celje : Olimp 7:4 (3:2)
ISSK Maribor : SK Železničar 1:0 (0:0)
Mura : ČSK 5:0 (3:0)

Nogomet drugod

Jugoslavija : Bačka 5:2 (2:2)

Atletinje SK Planine so zaključile sezono

V nedeljo so imele še lahkoatletinje SK Planine v Ljubljani na Stadionu svoj zaključni atletski miting, katerega so se udeležile tudi nekatere zagrebške atletinje. Doseženi so bili ti rezultati: Tek na 60 metrov: 1. Mihok Anica (Maraton, Zagreb) 8.9. — 2. Merala Marija (Planina) 9.3. — 3. Pogačar Cirila (Planina) 10.

Met kroglice: 1. Neferovič Vera (Hašk, Zagreb) 10.60 m. — 2. Mihok Anica (Maraton, Zagreb) 8.81 m. — 3. Tome Vikca (Planina) 7.90 m.

Skok v višino: 1. Neferovič Vera (Hašk, Zagreb) 130 cm. — 2. Mihok Anica (Maraton, Zagreb) 125 cm. — 3. Cimperman Marija (Hašk, Zagreb) 125 cm.

Tek na 100 metrov: Svažger Lidija (Planina) 13.5 sek. — 2. Mihok Anica (Maraton, Zagreb) 14.6. — 3. Merala Marija (Planina, Ljubljana), 15 sek.

Met diska: 1. Neferovič Vera (Hašk, Zagreb) 34.15 m. — 2. Mihok Anica (Maraton, Zagreb) 31.16 m. — 3. Tome Vikca (Planina) 26.73 m.

Skok v daljavo: 1. Cimperman Marija (Hašk, Zagreb) 4.18 m. — 2. Svažger Lidija (Planina) 4.16 m. — 3. Pogačar Cirila (Planina) 3.46 m.

Met kopja: 1. Neferovič Vera (Hašk 28.40 m. — 2. Tome Vikca (Planina) 23.14. — 3. Cimperman Marija (Hašk 20.40 m.

Štافتa 4-krat 60 metrov: 1. Zagreb 36 sek. — 2. Ljubljana 36.1 sek.

Tudi atleti mariborskega Železničarja so se poslovili od igrišča

Mariborski lahkoatleti, ki so bili skozi vso sezono precej agilni, so imeli preteklo nedeljo zaključno preizkušnjo svojih moči na mitingu SK Železničarja kot priveditelja in na katerem so so-

delovali tudi atleti iz Ljubljane (Ilirija) in SK Celja. Uspehi so naslednji:

Tek 200 m — juniorji B: 1. Wolf (Rapid) 12, 2. Tek 200 m — juniorji: 1. Wolf (Rapid) 12, 2. Taček (Celje) 12, 1. Bačnik (Z) 10.77 m, 2. Metelko (Z) 10.21 m, 3. Držek (Celje) 10.11 m.

Met kroglice — seniorji: 1. Hvale (Z) 13.15 m, 2. Zorko (Z) 12.48 m, 3. Lužnik (M) 11.81 m; juniorji C: 1. Bačnik (Z) 10.77 m, 2. Metelko (Z) 10.21 m, 3. Držek (Celje) 10.11 m.

Met kroglice — juniorji B — 5 kg: 1. Knop (C) 12.44 m, 2. Gala (Z) 11.94, 3. Mustafa (M) 10.30 m.

Met kladiva: 1. Gušnjak (Z) 46.78! (nov mariborski rekord), 2. Hlade (Z) 41.68 m.

Tek 5000 m: 1. Rotner (Z) 17:37, 2. Ogrič (C) 17:37, 3. Petine, Štamer (C) 18:02.

Skok v višino — seniorji: 1. Zorko (Z) 173 (nov mariborski rekord), 2. Lužnik (M) 165, 3. Gregorovič (Z) 165 cm; juniorji B in C: 1. Benedičič (M) 157, 2. Bačnik (Z) 150, 3. Držek (C) 145 cm.

Tek 1000 m — juniorji B in C: 1. Karlin (Z) 2:54.6, 2. Markovič (C) 2:54.7, 3. Habjančič (M) 2:56.7.

Skok v daljavo — seniorji: 1. Zorko (Z) 6.04, 2. Zernec (M) 5.76, 3. Lužnik (M) 5.75 m; juniorji C: 1. Kora (M) 6.01, 2. Leban (Z) 5.90, 3. Metelko (Z) 5.50 m; juniorji B: 1. Gala (Z) 5.26, 2. Petek (U) 5.18, 3. Tračnik (Z) 4.83 m.

Troskok: 1. Zorko (Z) 12.73, 2. Stavbe (C) 12.17, 3. Majcen (C) 12.07, 4. Zerner (M) 12.03 m.

Tek 400 m zapreke: 1. Obršek (I) 63.9, 2. Horjak (C) 67, 3. Božič (Z) 70.

Met kopja: 1. Gregorovič (Z) 48.52, 2. Lužnik (M) 45.40, 3. Horjak (C) 41.82 m.

Tek 200 m: 1. Kolarič (M) 24.2, 2. Zernec (M) 24.3, 3. Filipič (M).

vedska štafeta 400x300x200x100: 1. Maraton 2:12.4, 2. Železničar 2:12.6.

Državno gorsko prvenstvo kolesarjev

Na 10 km dolgi progi Samobor—Rude—Plešivica se je vršilo državno gorsko prvenstvo, na katerem je zmagal Rudolf Fiket (Olimp) v času 26.02 s povprečno hitrostjo 23 km na uro. Kot četrtri je prispel na cilj Ivan Pernel (Hermes—Ljubljana) nekako 50 m za prvim.

Reorganizacija jugoslovanske lahke atletike

29. oktobra t. l. bo izredni občni zbor Jugoslovanske lahkoatletске zveze, ki je bil sklican na zahtevo 20 hrvatskih atletskih klubov. Obenem bo tudi redni občni zbor. Občni zbor bo v Ljubljani kakor je bilo določeno na lanskoletnem občnem zboru zveze. Ta občni zbor bo zelo važen, saj gre za ustanovitev treh samostojnih atletskih zvez in sicer slovenske, hrvatske in srbske, dalje vrhovno zvezo, ki naj reprezentira ves jugoslovanski atletski šport napram inozemstvu in tako dalje

Novi nogometni sodniki

Izpitni komisiji, kateri je predsedoval predsednik sodniškega odbora gg. Macoratti, Škerlj, Mehle in odbornik podzveze g. Martelane, se je javilo 27 sodniških kandidatov iz raznih krajev Slovenije. Teoretični izpiti so se vršili v soboto v damski sobi kavarnе »Emona« in so trajali, zaradi mnogih udeležencev, skoro do pol 3 zjutraj. Ze pri teoriji je padlo polovico prijaviteljenih sodnikov, tako, da se jih je mogla udeležiti praktičnega izpita na igrišču Ljubljane samo še druga polovica. Tudi pri praktičnem delu je nekolicim sploštetelo, tako, da so od vseh 27 prijaviteljev napravili sledeči gg. sodniki izpiti: Orel (Maribor), Tkalič, Lokovšek (Celje), Puntar (Trbovlje), Senica (Kranj) in naslednji Ljubljanci: Dušan Cerne, Rado Zajec, Vladimir Zajc, Marjan Jerman, Vasilij Kain in Hinko Kos. S temi novimi sodniki si je sodniška sekcija podzveze dokaj opomogla, kajti število sodnikov je bilo precej pomanjkljivo, kar se je posebno opažalo ob nedeljah, ko so morali sodniki soditi po dve ali še več tekem.